

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(травень 2022 року)

КИЇВ • 2022

Воєнно-історичний опис російсько-української війни (травень 2022 року) підготовлений робочою групою фахівців Міністерства оборони України, Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України та Генерального штабу Збройних Сил України.

Голова робочої групи:
генерал Валерій ЗАЛУЖНИЙ

Робоча група:
генерал-лейтенант Євген МОЙСЮК, генерал-лейтенант Сергій ШАПТАЛА, віце-адмірал Андрій ТАРАСОВ, полковник Віталій БІДНИЙ, полковник Олександр БОГАЧУК, полковник Олександр ДАЦЕНКО, полковник Олександр ОСТАПЧУК, полковник Ігор ПЕЧЕНЮК, полковник Борис ПОПКОВ, полковник Володимир РСЗНИК, полковник Андрій СЛЮСАРЕНКО, полковник Віктор ТОПАЛЬСЬКИЙ, полковник Ігор ФУРМАН, полковник Андрій ШИГИДА, капітан 1 рангу Сергій СОКОЛЮК, капітан 1 рангу Сергій ФРОЛОВ, капітан 1 рангу Олексій ЧІРКАЛОВ, капітан 2 рангу Михайло Третьак, підполковник Олеся КУЦЬКА, майор Олександр ПІСАРЄВ, працівники Збройних Сил України Віктор БЕЗБАХ, Василь ПАВЛОВ, Ростислав ПИЛЯВЕЦЬ, Валерій ГРИЦЮК, Сергій СИДОРОВ, Володимир МАКАРОВ, Андрій ХАРУК.

За дорученням Головнокомандувача Збройних Сил України від 26.03.2022 № 6820/с у Збройних Сил України створено воєнно-історичну комісію зі збору й узагальнення матеріалів, аналізу фактів і подій війни та створення на їх основі воєнно-історичних описів російсько-української війни 2022 року (від повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ на територію України 24 лютого).

У третьому виданні “Воєнно-історичного опису російсько-української війни 2022 року” проаналізовано воєнно-політичну, воєнно-економічну, воєнно-стратегічну обстановку та хід бойових дій упродовж травня 2022 року.

Матеріали опису призначені для військових і цивільних фахівців у військовій галузі, оборонній політиці та політиці безпеки, журналістів.

Рецензенти:
радник Головнокомандувача Збройних Сил України
генерал-майор запасу Віктор НАЗАРОВ;
заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України
бригадний генерал Володимир КОВАЛЬ.

© Міністерство оборони України, 2022

© Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ПЕРЕДМОВА	6
Розділ 1. ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА, ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У ТРЕТЬОМУ МІСЯЦІ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬК В УКРАЇНУ	7
ОЦІНКА ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ	7
ОЦІНКА ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОБСТАНОВКИ	31
ОЦІНКА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНОЇ ОБСТАНОВКИ	46
Розділ 2. ХІД ВОЄННИХ ДІЙ УПРОДОВЖ ТРАВНЯ 2022 РОКУ.	53
ПІВНІЧНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	53
СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	65
ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	73
ЧОРНОМОРСЬКА Й АЗОВСЬКА ОПЕРАЦІЙНІ ЗОНИ	90
ЗБРОЙНА БОРОТЬБА У ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРІ	113
ВИСНОВКИ	128
ДОДАТКИ	130

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

А	армія (загальновійськова армія)
АА	армійська авіація
аемдб	аеромобільний десантний батальйон
АТО	антитерористична операція
ББМ	бойова броньована машина
БМП	бойова машина піхоти
БПЛА	безпілотний літальний апарат
БРК	береговий ракетний комплекс
БТГр	батальйонна тактична група
БТР	бронетранспортер
ВМС	Військово-Морські Сили
ВМФ	військово-морський флот
ВНП	вибухонебезпечних предмети
ВО	військовий округ
ВУП	вогневе ураження противника
ДКУ	Державний кордон України
“ДНР”	“Донецька народна республіка”
ДПС	Державна прикордонна служба
ДРГ	диверсійно-розвідувальна група
ДРС	диверсійно-розвідувальні сили
ДШВ	Десантно-штурмові війська
ЄС	Європейський Союз
ЗМІ	засоби масової інформації
ЗС	збройні сили
ЗРВ	зенітні ракетні війська
ЗРК	зенітно-ракетний комплекс
ІВФ	інші військові формування
ІпсО	інформаційно-психологічна операція
“ЛНР”	“Луганська народна республіка”
МВС	Міністерство внутрішніх справ
МЗС	Міністерство закордонних справ
МО	Міністерство оборони
МПЗ	морально-психологічне забезпечення
МТЗ	матеріально-технічне забезпечення (засоби)
НГ	Національна гвардія
НЗФ	не передбачені законом збройні формування
оаебр	окрема аеромобільна бригада
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВТ	озброєння та військова техніка
огпбр	окрема гірсько-піхотна бригада
омбр	окрема механізована бригада

ООН	Організація Об'єднаних Націй
ООШ	об'єднаний оперативний штаб
ОПК	оборонно-промисловий комплекс
отбр	окрема танкова бригада
ОРДЛО	окремі райони Донецької та Луганської областей
ОТРК	оперативно-тактичний ракетний комплекс
ОТУ	оперативно-тактичне угруповання
ОУВ	оперативне угруповання військ
ОСУВ	оперативно-стратегічне угруповання військ
ПЗРК	переносний зенітно-ракетний комплекс
ПКС	повітряно-космічні сили
ПМР	Придністровська Молдовська Республіка
ПРРМ	Придністровський регіон Республіки Молдова
ПДВ	повітрянодесантні війська
ППД	пункт постійної дислокації
ППО	протиповітряна оборона
ППУ	передовий пункт управління
ПрО	правоохоронні органи
ПС	Повітряні сили
ПТКР	протитанкова керована ракета
ПТРК	протитанковий ракетний комплекс
РБ	Республіка Білорусь
РБК	ракетний береговий комплекс
РВіА	ракетні війська і артилерія
РВК	розвідувально-вогневий комплекс
РЕБ	радіоелектронна боротьба
РЕР	радіоелектронна розвідка
РНБО	Рада національної безпеки і оборони
РОВ(с)	російські окупаційні війська (сили)
РТГр	ротна тактична група
РПГ	ручний протитанковий гранатомет
РСЗВ	реактивна система залпового вогню
РТВ	радіотехнічні війська
РТР	радіотехнічні розвідка
РФ	Російська Федерація
РХБЗ	радіаційний, хімічний, біологічний захист
СБУ	Служба безпеки України
СВ	Сухопутні війська
СММ	Спеціальна моніторингова місія
ФСБ	Федеральна служба безпеки
ТА	танкова армія
ТРК	тактичний ракетний комплекс
УВ	угруповання військ
ЧФ	Чорноморський флот

ПЕРЕДМОВА

... Ми пишемо Історію сьогодні –
Свою. Європи. І всесвітню теж.
Ми нищимо разом пільму безодні,
що лихом суне в світ з кремлівських веж ...

Ростислав Пилявець

Це видання є продовженням щомісячних воєнно-історичних описів російсько-української війни 2022 року (від повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ на територію України 24 лютого 2022 року).

Воєнно-історичною комісією зібрано і узагальнено матеріали, проаналізовано факти і події війни упродовж травня 2022 року та на їх основі підготовлено “Воєнно-історичний опис російсько-української війни (травень 2022 року)”.

У виданні розкрито воєнно-політичну обстановку, описані ключові воєнно-політичні події, процеси, явища у політичній, економічній, воєнній сферах, які відбулись у травні 2022 року та тенденції їх розвитку.

Проведена оцінка воєнно-економічної обстановки в російській федерації та в Україні. Визначено тенденції розвитку воєнно-промислового комплексу сторін, проаналізовано дієвість та ефективність впливу міжнародних санкцій проти росії зі сторони країн-партнерів та ЄС.

Дано оцінку воєнно-стратегічної обстановки, здійснена кількісна та якісна оцінка збройних сил російської федерації їх особового складу, озброєння та військової техніки.

У розділі “Хід воєнних дій упродовж травня 2022 року” описано завдання, склад угруповань військ сторін, характер воєнних дій на операційних напрямках у Північній, Східній, Південно-Західній, Чорноморській та Азовській операційних зонах, а також ведення збройної боротьби у повітряному просторі.

Матеріали опису призначені для військових і цивільних фахівців у військовій галузі, оборонній політиці та політиці безпеки, журналістів.

РОЗДІЛ 1

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У ТРЕТЬОМУ МІСЯЦІ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬК В УКРАЇНУ

ОЦІНКА ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ

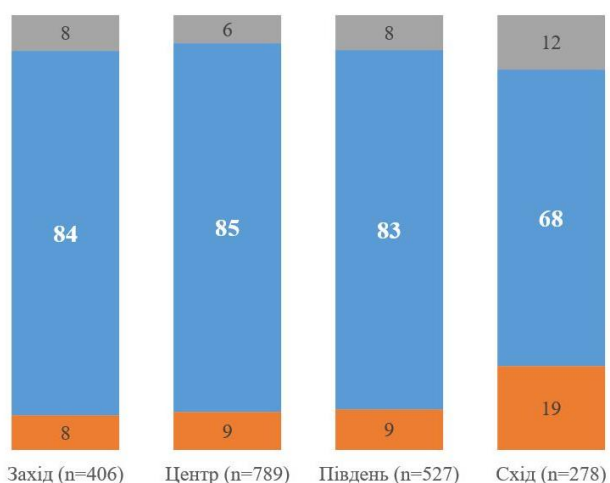
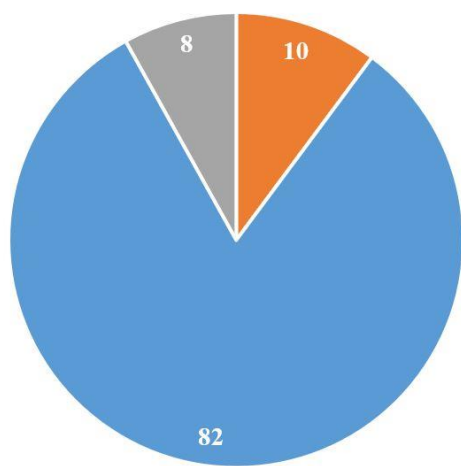
У травні 2022 р. з метою просування власних інтересів продовжувалася боротьба між основними геополітичними центрами за міжнародну архітектуру безпеки та глобальний світоустрій. Україна продовжувала знаходитися в центрі великої геополітики, зовнішнім проявом якої була російсько-українська війна. На її перебіг продовжували впливати кілька світових геополітичних центрів. Протягом травня інтереси цих центрів почали проявлятися в інформаційному просторі, в якому однією з головних тем постало обговорення питання можливої мирної російсько-української угоди та територіальних поступок України.

Під час війни Україна отримала реальну міжнародну суб'єктність: завдяки героїчним діям ЗС України та активній дипломатії вона перетворилася

із об'єкту на суб'єкт міжнародної політики, перемістившись до центру геополітичних відносин.

Воєнно-політичний інтерес України полягав у безумовній перемозі у російсько-українській війні та у відновленні територіальної цілісності країни (включно з Кримом). Українці готові воювати до останнього, якщо вони навіть залишатимуться наодинці із путінською росією. Навколо такого воєнно-політичного інтересу в Україні склався політичний та суспільний консенсус. За даними Київського міжнародного інституту соціології від 24 травня 2022 р., 82% українців підтримують позицію Президента України Володимира Зеленського та відмовляються від будь-яких територіальних поступок задля досягнення миру¹.

- Для якнайшвидшого досягнення миру і збереження незалежності Україна може відмовитися від деяких територій
- За жодних обставин Україна не має відмовлятися від жодних своїх територій, навіть якщо через це війна триватиме довше і будуть загрози збереженню незалежності
- Важко сказати

У всіх регіонах України більшість населення проти будь-яких територіальних поступок. Навіть на Сході, який зараз зазнає інтенсивних боїв, 68% проти поступок (готові на поступки – лише 19%), а на Півдні – 83% проти поступок (готові – лише 9%). Також важливо бачити, що серед респондентів, що зараз проживають на окупованих територіях, 77% проти будь-яких

¹ Грушецький А. Готовність до територіальних поступок для якнайшвидшого завершення війни: результати телефонного опитування, проведеного 13-18 травня 2022 року [Електронний ресурс] / А. Грушецький // Київський міжнародний інститут соціології. – Режим доступу: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1111&page=1>

територіальних поступок (готові на поступки – 18%). При цьому серед тих, хто після 24 лютого 2022 року виїхав з територій, які були окуповані, 82% виступають проти будь-яких поступок (підтримують поступки – лише 5%).

Готовність українського народу до територіальних поступок агресору (за регіонами України)

100% у стовпчику Регіон: де проживали до 24 лютого 2022 року	Україна в цілому	Захід	Центр	Південь	Схід
Для якнайшвидшого досягнення миру і збереження незалежності Україна може відмовитися від деяких своїх територій	10	8	9	9	19
За жодних обставин Україна не має відмовлятися від жодних своїх територій, навіть якщо через це війна триватиме довше і будуть загрози збереженню незалежності	82	84	85	83	68
Важко сказати (не зачитувати)	8	7	6	7	12
Відмова відповідати (не зачитувати)	0	1	0	1	0

** Склад макрорегіонів такий: Західний макрорегіон – Волинська, Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька області; Центральний макрорегіон – Вінницька, Житомирська, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Кіровоградська, Черкаська, Київська області, м. Київ, Південний макрорегіон – Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Одеська області, Східний макрорегіон – Донецька, Луганська і Харківська області.*

За версіями світових таблоїдів, у 2022 р. Президент України Володимир Зеленський та Головнокомандувач ЗС України генерал Валерій Залужний увійшли до переліку 100 найвпливовіших людей світу². Стратегічне бачення обстановки воєнно-політичним керівництвом України та усвідомлення свого призначення всім українським народом дають нам великий шанс на рішучу перемогу над росією.

Україні наодинці важко виграти цю боротьбу, адже її військові перспективи на фронті залежать не лише від рівня командування Збройних Сил України, героїчних зусиль українських військових, а багато в чому і від надання західної військово-технічної допомоги, її обсягів та темпів.

Сьогодні у важких оборонних боях українські військові повинні виснажити противника, вибити його бронетехніку та “позбавити” його війська наступального потенціалу. Одночасно постачання сучасної важкої наступальної

² Білоус М. Генерала Валерія Залужного включено у топ 100 найвпливовіших людей світу від Time [Електронний ресурс] / М. Білоус // Інформаційне агентство АрміяInform. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/05/23/valeriya-zaluzhnogo-vklyucheno-u-top-100-najvplyvovishyh-lyudej-svitu-vid-time/>

техніки та озброєння західних партнерів дозволить найближчим часом створити для ЗС України вирішальну перевагу на полі бою³.

“Україна – це країна, яка знищила міф про надзвичайну потужність російської армії. Армії, яка нібито за кілька днів могла б завоювати всіх, кого хоче. Але Україна – це країна, у якій російська армія продовжує вести війну, яку не хоче закінчувати. Зараз росія намагається окупувати всю державу. Але ми відчуваємо в собі достатньо сил, щоб думати про майбутнє України, яка є й буде відкритою для світу”⁴.

“Росія є системним ворогом, який століттями прагне знищити Україну. На тлі агресії і постійної загрози ми як нація маємо бути стійкими і сильними. Сьогодні ми пишемо переможну історію нашої держави, щоб не залишити війну у спадок нашим дітям і щоб вони пишалися нами”⁵.

У травні до міжнародної коаліції, що підтримує Україну, приєдналося ще 5 держав демократичного світу. Активна політика підтримки України Польщею, Естонією, Литвою, Латвією, Чехією, Словаччиною безумовно викликана розумінням, що в разі поразки України, наступними цілями російського агресора будуть вони. Тому воєнно-політичні інтереси цих держав на сучасному етапі повністю співпадають з нашими.

³ Жданов І. Інформаційна оборона: аналітичний огляд ситуації за минулий тиждень (15 – 22 травня 2022 року) [Електронний ресурс] / І. Жданов // Інтерфакс-Україна. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/834077.html>

⁴ Зеленський В. [Електронний ресурс] / В. Зеленський // Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayinci-j-amerikanci-stali-znachno-blizhchimi-mi-odnakovo-75421>

⁵ Залужний В. Росія є системним ворогом, який століттями прагне знищити Україну. Головнокомандувач ЗС України [Електронний ресурс] / В. Залужний // Facebook.com. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/watch/?v=1026537874904759>

22 травня 2022 р. Президент України Володимир Зеленський у Києві провів зустріч з Президентом Республіки Польща Анджеєм Дудою, під час якої наголосив, що сьогодні Польща демонструє історичний рівень підтримки України, наших Збройних Сил та громадян, які були змушені залишити свої домівки через російське вторгнення. Польща сьогодні демонструє історичний рівень підтримки України⁶.

Системну підтримку Україні продовжували надавати і глобальні центри сили, такі як США, Велика Британія та ЄС⁷.

США пройшли довгий шлях від недопущення поразки України у війні – до необхідності забезпечення поразки росії. Водночас політична еліта США

⁶ Зеленський В. [Електронний ресурс] / В. Зеленський // Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/polsha-sogodni-demonstruye-istorichnij-riven-pidtrimki-ukray-75269>

⁷ Міжнародне опитування показало безпрецедентну підтримку України в ЄС (ІНФОГРАФІКА). [Електронний ресурс]. Слуга народу. 06.05.2022. – Режим доступу: <https://sluga-narodu.com/mizhnarodne-opytuvannia-pokazalo-bezpretsedentnu-pidtrymku-ukrainy-v-yes-infohrafika/>

категорично не зацікавлена в територіальній дезінтеграції росії та розповзанні ядерної зброї по різних регіональних домівках.

Міністр оборони США Ллойд Остін чітко означив *ціль війни* – *завдати такої поразки росії, щоб вона протягом 10 років після неї не могла загрожувати Україні та країнам Заходу*. У США склалася двопартійна та громадська підтримка українського опору російській агресії. За різними опитуваннями приблизно 70% американців підтримують надання зброї та іншої допомоги Україні. Тому 9 травня був підписаний закон про ленд-ліз, 21 травня – закон про військову допомогу у розмірі 40 млрд. доларів, проведені координаційні зустрічі у форматі Рамштайн⁸.

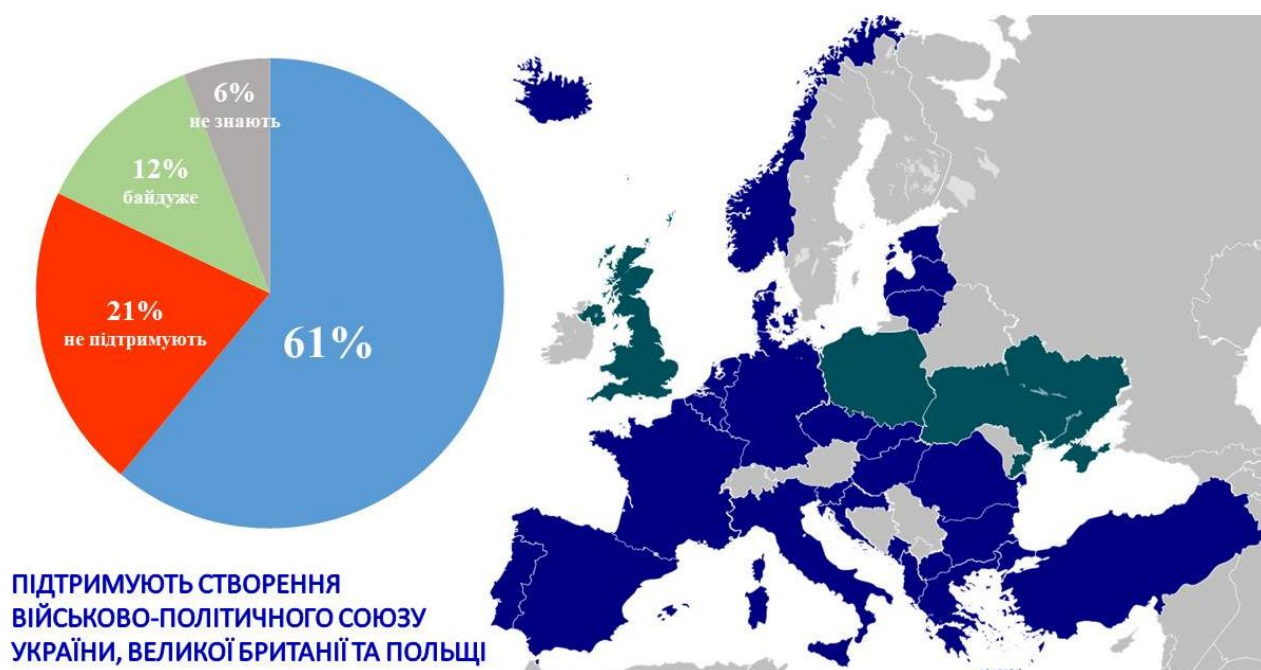

В адміністрації Джо Байдена були різні групи впливу, які намагалися обмежити військову допомогу Україні. Наголошуючи на стримуванні ескалації конфлікту та недопущенні застосування тактичної ядерної зброї росією, представники частини американської політичної еліти “продавлювали”

⁸ Жданов І. Інформаційна оборона: аналітичний огляд ситуації за минулий тиждень (15 – 22 травня 2022 року) [Електронний ресурс] / І. Жданов // Інтерфакс-Україна. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/834077.html>; Вже 73% американців підтримують поставки зброї в Україну [Електронний ресурс] // Українська правда. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/04/27/7342343/>; Калініченко О. Як війна в Україні змінює громадську думку в Європі та світі [Електронний ресурс] / О. Калініченко // LB.ua. – Режим доступу: https://lb.ua/world/2022/05/11/516489_yak_viyuna_ukraini_zminyuie_gromadsku.html; Байден підписав законопроект про виділення 40 млрд доларів Україні [Електронний ресурс] // Слово і Діло. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/21/novyna/ekonomika/bajden-pidpysav-zakonoprojekt-pro-vyvidennya-40-mlrd-dolariv-ukrayini>; Волошин Н. Історичний закон про ленд-ліз для України: що це нам дасть [Електронний ресурс] / Н. Волошин // Інформаційне агентство АрміяInform. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/05/10/istorychnyj-zakon-pro-lend-liz-dlya-ukrayiny-shho-cze-nam-dast/>

обмеження із постачання озброєння до України. Яскравий приклад наслідків такої політики – певна затримка із постачанням реактивних систем залпового вогню.

Велика Британія начолі з прем'єр-міністром Борисом Джонсоном, маючи менший арсенал зброї та можливості для її виробництва ніж США, перетворилася на свого роду ідеологиню розвитку військово-технічної допомоги та яскраву захисницю України. Саме Велика Британія виступала з пропозицією створення нового військово-політичного союзу – Україна, Велика Британія, Польща і, можливо, країни Балтії та Туреччина⁹. Про можливість створення такого союзу як альтернативи ЄС заявляв британський прем'єр Борис Джонсон¹⁰.

Європейський Союз як політико-економічний союз у своїх діях був згуртованим та займав жорстку антиросійську позицію. 9 травня 2022 р. ЄС прийняв від України заповнену другу частину опитувальника, необхідного для отримання статусу кандидата на членство в ЄС. Чи не єдине питання, що порушило єдність, було пов'язане із запровадженням нафтогазового ембарго.

⁹ *Українці за союз України, Польщі та Британії* – опитування Рейтинга. [Електронний ресурс]. 24.01.2022. – Режим доступу: <https://news.liga.net/ua/politics/news/ukrainsy-za-soyuz-ukrainy-polshi-i-britanii-opros-gruppy-reyting>

¹⁰ *Джонсон запропонував Україні створити альтернативний ЄС альянс* [Електронний ресурс] // Слово і Діло. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/27/novyna/polityka/dzhonson-zaproponuvav-ukrayini-stvoryty-alternatyvnyj-yes-alyans-corriere-della-sera>

Через протидію Угорщини ЄС так довго не міг запровадити шостий пакет санкцій проти Росії¹¹.

Зараз у Європі триває дискусія між прихильниками політики традиційного умиротворення агресора та прихильниками жорсткої лінії, відновлення повноцінної дії євроатлантичного союзу, що в свою чергу зовсім по-різному детермінує для європейської еліти контури майбутнього миру та архітектуру його безпеки.

На відміну від більшості інших країн “Стара Європа” остаточно ще чітко не визначилася зі своєї політикою у російсько-українській війні та демонструє постійні коливання своєї “генеральної лінії”, особливо це помітно в Німеччині. Тому і виникає така ситуація, коли за особистим розпорядженням німецького канцлера Олафа Шольца зі списку озброєння для передачі Україні викреслюються дуже потрібне їй важке озброєння, а незабаром той же Шольц цілком правильно заявляє, що Україна має сама, без зовнішнього тиску прийняти рішення про сутність її мирних домовленостей із росією¹².

Тривала дискусія і навколо членства України у Євросоюзі. Так, 9 травня 2022 р. президент Франції Емманюель Макрон зробив украй несподівану заяву: “Потрібні кілька років, а може й десятиліття, щоб Україну прийняли до Європейського Союзу”. Таку позицію фактично підтримав канцлер Німеччини Олаф Шольц, який наголосив, що заявка України на приєднання до Європейського союзу не може бути швидко розглянута, незважаючи на масштабне вторгнення росії¹³.

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба критично відреагував на заяву Олафа Шольца, заявивши про “другосортне ставлення” до Києва з боку деяких країн ЄС. Зрозуміло, що в умовах російсько-української війни наша країна розраховує на підтримку країн партнерів, а будь-яке штучне зволікання із наданням їй статусу кандидата на вступ до ЄС буде вкрай негативно та болісно сприйнято як суспільством, так і політичною елітою країни¹⁴.

¹¹ Капустинська К. Україна передала ЄС повністю заповнений опитувальник про членство [Електронний ресурс] / К. Капустинська // Obozrevatel. – Режим доступу: <https://news.obozrevatel.com/ukr/economics/analytics-and-forecasts/ukraina-povnistyu-zapovnila-opituvalnik-pro-chlenstvo-v-es-zelenskij.htm>

¹² Уряд Німеччини викреслив все важке озброєння зі списку військової допомоги Україні [Електронний ресурс] // Європейська правда. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/21/7138148/>

¹³ Лісович М. 9 травня 2022 року Президент Франції Емманюель Макрон зробив украй несподівану заяву: “Потрібні кілька років, а може й десятиліття, щоб Україну [Електронний ресурс] / М. Лісович // Укрінформ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3480367-zamist-clenstva-v-es-makron-proponue-dla-ukraini-sos-nezrozumile.html>

¹⁴ Канцлер Німеччини: короткого шляху до ЄС для України немає [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-scholz-ukraina-eu/31858192.html>

Президент України Володимир Зеленський наголосив, що, на його думку, ті, хто пропонують Україні такі “альтернативи” – свідомо або несвідомо просувають інтереси РФ¹⁵.

19 травня 2022 р. стало відомо що уряд Італії підготував та передав до ООН поетапний план миру в Україні. Перший етап передбачав припинення вогню та відведення військ від лінії фронту під наглядом ООН. Після цього в короткі терміни мало відбутися приєднання України до ЄС при гарантії її неприєднання до НАТО. На третьому етапі планувалося підписання двосторонньої угоди між Україною та росією щодо Криму та Донбасу. При цьому передбачалося, що “спірні території”, як вони названі в італійському плані, матимуть повну автономію, але за збереження суверенітету України. На останньому етапі було сплановано підготовку нового багатостороннього договору про мир та безпеку в Європі, який мав би забезпечити контроль за озброєннями¹⁶.

Зазначені пропозиції навряд чи найдуть підтримку в Україні. Якщо на початку війни цілком прийнятним був відвід російських військ на лінію розмежування та кордони станом на 23 лютого 2022 р., то зараз після перемоги під Києвом влада та суспільство бачить головну перспективу завершення війни у відновленні територіальної цілісності країни, повному звільненні України включно із Кримом. Будь-які інші пропозиції будуть розглядатися як зрада і не набудуть достатньої суспільної легітимації.

Зрозуміло, що беззастережно підтримувати агресора країни “Старої Європи” не будуть. Їх не зрозуміють виборці, що може бути загрозою для їхнього майбутнього безхмарного і комфортного існування. Робити сьогодні заяви про цілковиту підтримку України та негайне надання озброєння Україні, кваліфікувати різню у Бучі як геноцид українського народу, а завтра закликати “не заганяти путіна у глухий кут”, “надати можливість зберегти йому обличчя”, пропонувати Україні мирну угоду із територіальними поступками, – такий перебіг подій абсолютно притаманний політиці країн “Старої Європи”.

Невизначеність власної політики окремих європейських країн, нерозуміння основних засад майбутнього світу, ролі України у майбутній світовій безпековій архітектоніці визначальним чином можуть впливати і на європейські перспективи нашої держави.

¹⁵ Warspeeches: Росія без підтримки ОДКБ та вже “не проти? розширення НАТО [Електронний ресурс] // Українська правда. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/05/23/7347999/>

¹⁶ Італія запропонувала ООН мирний план для України [Електронний ресурс] // UAZMI. – Режим доступу: <https://uazmi.org/news/post/0557374fb65f10322c0e0a71883ca244>

В рамках міжнародної коаліції на підтримку України 23 травня 2022 р. відбулася друга зустріч міністрів оборони різних країн у форматі Контактної групи з питань оборони України (Рамштайн-2). У цій зустрічі взяли участь понад 40 країн, до яких приєдналися Австрія, Боснія і Герцеговина, Колумбія, Ірландія та Косово, що свідчить про розширення підтримки України у світі. Можливо не всі ці країни, які приєдналися до коаліції, мають великі спроможності в оборонній сфері, однак політичний ефект розширення є безсумнівним¹⁷.

Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг 24 травня 2022 р. описав війну росії проти України як фактор, що ламає світовий порядок, підкресливши, що роль НАТО полягає в уникненні поширення конфлікту, а також допомозі Україні. Він чітко дав зрозуміти, що НАТО оборонятиме “кожен дюйм території НАТО”, на що вказує велике підсилення колективного стримування і оборони Альянсу, включно зі 100 тис. особового складу на високому рівні боєготовності¹⁸.

Підтримуючи Україну, країни НАТО також значно посилили свою оборону у східній частині Альянсу – це понад 40000 військовослужбовців під безпосереднім командуванням НАТО, сотні кораблів і літаків, а також 8 багатонаціональних бойових груп від Балтійського до Чорного моря¹⁹.

Рішення Фінляндії і Швеції стати членами НАТО демонструє, що “європейська безпека не буде залежати від диктату насильства і залякування”, –

¹⁷ Рамштайн-2. Міністр оборони США провів віртуальну зустріч щодо України з представниками понад 40 країн [Електронний ресурс] // Espresso.tv. – Режим доступу: <https://espresso.tv/ramshtayn-2-ministr-oboroni-ssha-proviv-virtualnu-zustrich-shchodo-ukraini-z-predstavnikami-ponad-40-krain>

¹⁸ ПА НАТО ухвалила декларацію про підтримку євроатлантичного курсу України та протидію російській агресії [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/Tor-povyna/223370.html>

¹⁹ Браїлян С., Мосьондз О. Наша підтримка триватиме стільки, скільки буде необхідно, щоб Україна перемогла [Електронний ресурс] / С. Браїлян, О. Мосьондз // Інформаційне агентство АрміяInform. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/05/31/nasha-pidtrymka-tryvatyme-stilky-skilky-bude-neobhidno-shhob-ukrayina-peremogla-vineta-klyajne/>

зазначив пан Столтенберг. Він наголосив, що розширення НАТО стало історичним успіхом та поширює свободу і демократію в Європі²⁰.

27–30 травня у столиці Литовської Республіки Вільнюсі тривало засідання весняної сесії Парламентської Асамблеї НАТО (ПА НАТО). За його результатами ПА НАТО ухвалила декларацію, якою закликала:

уряди країн-членів Альянсу здійснити конкретні наступні кроки щодо просування України до членства в НАТО та посилити протидію росії;

наростити постачання важкого озброєння, зокрема, систем ППО, ПРО, протикорабельних систем й артилерії, а також посилити обмін розвідувальною інформацією;

масштабувати руйнівні санкції проти російських олігархів, посадових осіб та їхніх сімей, а ще проти пропагандистів і державних ЗМІ;

поступово відмовитися від імпорту вугілля, газу, нафти та урану з РФ;

вислати з країн НАТО російських дипломатів, які займаються ворожою діяльністю; створити спеціальний Міжнародний трибунал для розслідування, кримінального переслідування та притягнення до відповідальності винних в агресії проти України.

Акт також передбачає в оновленій Стратегічній концепції НАТО чітко визначити ревізіонізм та агресивні дії росії як безпосередню та головну загрозу євроатлантичній безпеці та посилити Східний фланг Альянсу. Це стосується й суттєвого зміцнення військового потенціалу НАТО, зокрема ядерного, для стримування РФ²¹.

Туречина намагалася зайняти нейтральну позицію між воюючими сторонами – Україною та РФ, що дало їй можливість проводити активну політику щодо організації можливого переговорного процесу між сторонами та врегулювання виникаючих гуманітарних криз.

Продовженням такої політики 30 травня 2022 р. стала телефонна розмова Президент Туреччини Реджепа Тайїпа Ердогана, в якій він пропонував президенту РФ Путіну провести у Стамбулі зустріч РФ, України й ООН.

Як зазначав Президент України Володимир Зеленський, продовжується діалог з Президентом Туреччини Реджепом Тайїпом Ердоганом. Під час якого обговорювалися створені агресором загрози продовольчій безпеці, шляхи

²⁰ Генеральний секретар НАТО в Давосі: «Воля важливіша за вільну торгівлю» [Електронний ресурс] // Організація північноатлантичного договору. – Режим доступу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_195753.htm

²¹ Брайлян С., Мосьондз О. Наша підтримка триватиме стільки, скільки буде необхідно, щоб Україна перемогла [Електронний ресурс] / С. Брайлян, О. Мосьондз // Інформаційне агентство АрміяInform. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/05/31/nasha-pidtrymka-tryvatyme-stilky-skilky-bude-neobhidno-shhob-ukrayina-peremogla-vineta-klyajne/>

розблокування портів та взаємодію в безпековій сфері. Президенти були одностайні щодо необхідності відновлення миру²².

Воєнно-політичні інтереси РФ полягали у тому, щоб не тільки залишитися наддержавою, а й значно розширити свій геополітичний вплив у світі та Європі, зменшити роль США і НАТО. Підкорення України, включення її до російської сфери геополітичного впливу – це лише її перше завдання для досягнення більш глобальної мети. РФ прагне будь-яким способом знищити Україну як суб'єкт міжнародної політики і окрему суверенну державу. При цьому не важливо яким способом це буде зроблено – це може бути і створення лояльного до РФ протекторату, і розчленування нашої держави на окремі частини, і приєднання її до РФ²³.

Після трьох місяців повномасштабного військового вторгнення РФ на територію незалежної України президент країни-агресора Путін поки не виявляє бажання вести мирні переговори шляхом дипломатичного врегулювання. Він показав, що готовий продовжувати війну на Донбасі: продовжує нарощувати війська, стягувати техніку, наносити ракетні та авіаційні удари по території України.

“За даними видання Forbes, наразі РФ тимчасово окупувала 20,7% території України. В окупації перебуває приблизно 125 тис. кв. км української території.

До початку повномасштабного вторгнення РФ станом на 23 лютого 2022 р. під тимчасовою окупацією було 7% української території. Тепер ця площа у 2,9 рази більша” – Ukraine NOW

Як стало відомо 10 травня 2022 р. британська розвідка повідомила, що недооцінка українського опору і понесені через це втрати не дозволили Путіну 9 травня 2022 р. оголосити про військові успіхи своєї армії в Україні. Як

²² Зеленський обговорив з Ердоганом продовольчу безпеку та відновлення миру [Електронний ресурс] // Укрінформ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3496064-zelenskij-obgovoriv-z-erdoganom-prodovolcu-bezpeku-ta-vidnovlennja-miru.html>

²³ Жданов І. Інформаційна оборона: аналітичний огляд ситуації за минулий тиждень (15 – 22 травня 2022 року) [Електронний ресурс] / І. Жданов // Інтерфакс-Україна. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/834077.html>

припускає британська розвідка, російський план вторгнення, швидше за все, був заснований на помилковому припущенні, що армія РФ зустрине обмежений опір і зможе швидко оточити населені пункти. Зазначається, що це припущення змусило російські війська спробувати провести початковий етап операції з легким підходом, призначеним для досягнення швидкої перемоги з мінімальними втратами. Цей прорахунок призвів до непосильних втрат і подальшого зниження оперативної спрямованості РФ²⁴.

Після цього російське воєнно-політичне керівництво змінило цілі та пріоритети проведення “спеціальної воєнної операції” в Україні. Мова вже не йшла про демілітаризацію, денацифікацію нашої країни та встановлення лояльного до москви режиму. Головними цілями так званої “спеціальної операції” були оголошені вихід на кордони Донецької та Луганської областей, збереження сухопутного коридору до окупованого Криму²⁵.

10 травня 2022 р. Головне управління розвідки МО України повідомило, що режим Путіна наказав ЗМІ у пропаганді акцентувати увагу росіян на “протистоянні армії РФ усім країнам Євросоюзу та НАТО”. Маючи чисельні переваги в живій силі та техніці, армія країни-окупанта зазнала від захисників України катастрофічних втрат та поразок. Щоб змінити уявлення росіян про військову “непереможність” та підготувати суспільство до можливої поразки, російським ЗМІ наказали розповідати про російсько-українську війну як про збройне протистояння росії з усіма країнами Європейського Союзу та НАТО. На думку кремлівських політтехнологів це применшить ганьбу від програшу більш могутньому противнику²⁶. Пропагандисти країни-окупанта тепер “промиватимуть мізки росіянам ідеями про необхідність об’єднання заради власного виживання та сліпої довіри до політики кремлівського диктатора”²⁷.

Змінивши воєнно-політичні інтереси РФ звузила і свої воєнно-політичні дії, змінивши райони зосередження військових зусиль. Основні свої військові частини РФ зосередила на сході України, поставивши собі за мету оточити

²⁴ *Путін не зміг оголосити 9 травня про воєнне просування в Україні, бо Росія з самого початку недооцінила український спротив, – британська розвідка* [Електронний ресурс] // Espresso.tv. – Режим доступу: <https://espresso.tv/putin-ne-zmig-ogolositi-9-travnya-pro-voenne-prosuvannya-v-ukraini-bo-rosiya-z-samogo-pochatku-nedootsinila-ukrainskiy-sprotiv-britanska-rozvidka>

²⁵ *Хроніка війни: повномасштабне вторгнення в Україну* [Електронний ресурс] // Ізбірком. – Режим доступу: <https://izbirkom.org.ua/publications/politika-8/2022/hronika-vtorgnennya-rosiya-zatverdila-vvedennya-vijsk-na-shid-ukrayini/>

²⁶ *Під впливом військових невдач росія змінює свою пропаганду* [Електронний ресурс] // Головне управління розвідки Міністерства оборони України. – Режим доступу: <https://gur.gov.ua/content/pid-vplyvom-viiskovykh-nevdach-rosiia-zminiue-svoiu-propahandu.html>

²⁷ *Головне управління розвідки МО України ГУР інформує. Під впливом військових невдач росія змінює свою пропаганду* [Електронний ресурс] // Офіційний Telegram-канал ГУР МО України. – Режим доступу: <https://t.me/DIUkraine/467>

угруповання ЗС України в районі проведення Операції об'єднаних сил (ООС). Протягом травня цього року РФ зосередила в Україні понад 100 БТГр. Офіційно командував операцією російських окупаційних військ – так званний “м'ясник Алеппо” генерал армії Дворников. Переважна їх кількість була зосереджена на сході України у районі проведення ООС²⁸.

Використовуючи свою перевагу в артилерії, авіації та іншій техніці російські окупанти зосредили її на напрямку головного удару на сході України. За рахунок артилерійських ударів, масованого вогневого ураження вони намагалися “продавити” та “прогризти” українську оборону. У своїх діях росіяни керувалися військовим постулатом радянської школи, який сформулював ще маршал Жуков: “при 300 гарматах на один кілометр фронту про противника не доповідають. Доповідають про виконані завдання та захоплені рубежі”.

Протягом травня цього року російська армія продовжувала завдавати ракетних ударів по території України, абсолютна більшість з яких уразила цивільну інфраструктуру: підприємства, склади, зокрема і склади з продовольством, житлові будинки, залізницю. У діях противника політичні пріоритети продовжують домінувати над чисто військовими. Ворог у бій кидав непідготовлені частини – “гарматне м'ясо” із застарілим озброєнням та військовою технікою (наприклад, танки Т-62). Російські війська діяли за шаблоном, виконували букву наказу. Їх командири, особливо нижньої ланки, були позбавлені розумної ініціативи²⁹.

Санкції проти РФ почали завдавати шкоди її оборонно-промислому комплексу, зокрема, російській армії важко поповнювати запас високоточних керованих боєприпасів. Через це РФ використовувала по Маріуполю боєприпаси, що за своїм станом підлягали утилізації. Це може свідчити про те, що санкції та експортний контроль, особливо коли йдеться про електронні компоненти, вплинули на можливості російського оборонно-промислового комплексу та їхню здатність поповнювати запаси³⁰.

²⁸ Пентагон: Росія утримує на території України 106 БТГ, найбільше – на півдні [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pentahon-syly-rf-v-ukrayini/31854353.html>

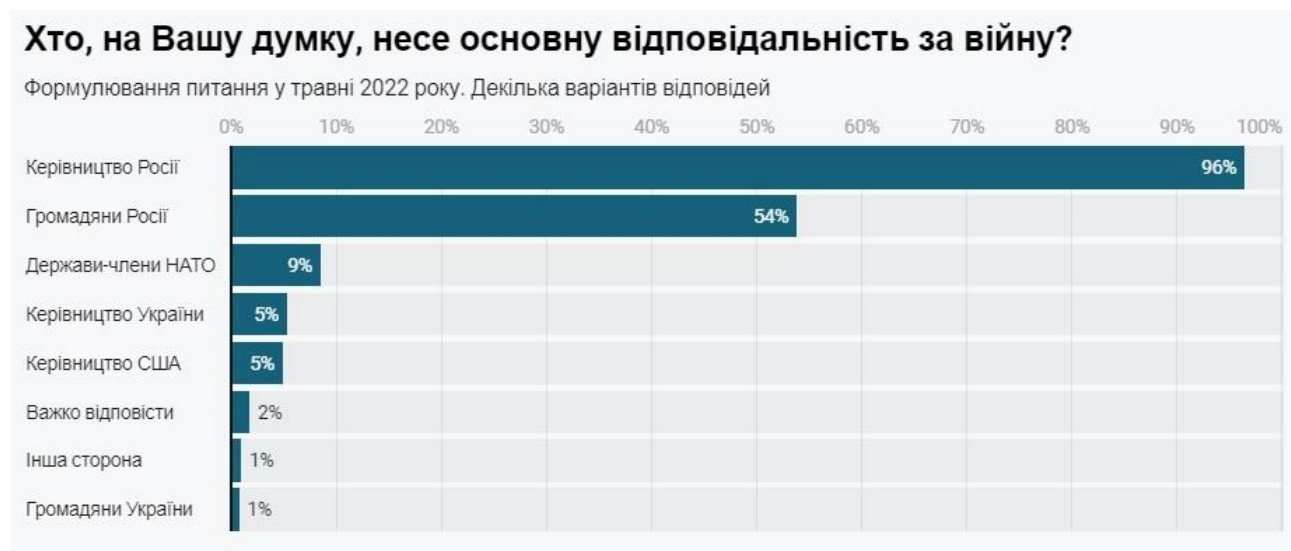
²⁹ Жданов І. Інформаційна оборона: аналітичний огляд ситуації за минулий тиждень (15 – 22 травня 2022 року) [Електронний ресурс] / І. Жданов // Інтерфакс-Україна. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/834077.html>

³⁰ Жданов І. Інформаційна оборона: військово-політична ситуація в Україні станом на 10 травня [Електронний ресурс] / І. Жданов // Інтерфакс-Україна. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/831206.html>; Старший чиновник з оборони проводить брифінг [Електронний ресурс] // Міністерство оборони США. – Режим доступу: <https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/Article/3025371/senior-defense-official-holds-a-background-briefing/>

Російське воєнно-політичне керівництво та більшість російського суспільства не визнає українську націю та існування окремої суверенної держави. Тому, зазнавши значних втрат на першому етапі російсько-української війни, РФ продовжуватиме війну аби остаточно знищити Україну.

Водночас, змінилося також ставлення українців до країни-агресора. Якщо до початку повномасштабної агресії до РФ добре ставилися 34% опитаних, наразі цей показник складає 2%. Нині 92% українців негативно ставляться до росії, що майже однаково спостерігається у всіх макрорегіонах України³¹.

За даними Фонду “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва та Центру політичної соціології переважна більшість громадян України вважають відповідальними за війну і керівництво РФ (98%) та громадян країни-агресора (54%).

24 травня 2022 р. заступник голови ради безпеки РФ Медведєв заявив, що загроза окупованому Криму – це привід для повноцінної війни. За його словами, ідея автономії Криму у складі України – це “пряме хамство на адресу росії”. Також медведєв вважає, що в РФ жодна політична сила ніколи не погодиться обговорювати “передачу Криму Україні”, оскільки це нібито було б зрадою³².

Від 25 травня після указу Путіна про спрощення надання громадянства РФ російська окупаційна влада почала видавати громадянам України паспорти РФ у Маріуполі та на окупованих територіях Донецької, Луганської, Херсонської і Запорізької областей³³.

³¹ Як змінилось ставлення українців до рф (інфографіка). [Електронний ресурс]. 27.05.2022. КМІС. – Режим доступу: <https://chesno.ck.ua/2022/05/27/yak-zminylos-stavlennya-ukrayincziv-do-rf-infografika/>

³² У росії назвали привід для «повноцінної війни» з Україною [Електронний ресурс] // Слово і діло. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/24/novyna/svit/rosiyi-nazvaly-pryvid-rovnoczinnoyi-vijny-ukrayinoyu>

³³ Андрющенко П. Андрющенко Час [Електронний ресурс] / П. Андрющенко // Telegram.com. – Режим доступу: <https://t.me/andriyshTime/1064>

УКАЗ

ПРЕЗИДЕНТА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

О внесении изменений в Указ Президента Российской Федерации от 24 апреля 2019 г. № 183 "Об определении в гуманитарных целях категорий лиц, имеющих право обратиться с заявлениями о приеме в гражданство Российской Федерации в упрощенном порядке"

1. Внести в Указ Президента Российской Федерации от 24 апреля 2019 г. № 183 "Об определении в гуманитарных целях категорий лиц, имеющих право обратиться с заявлениями о приеме в гражданство Российской Федерации в упрощенном порядке" (Собрание законодательства Российской Федерации, 2019, № 17, ст. 2071; 2020, № 13, ст. 1906; № 45, ст. 7094; 2022, № 19, ст. 3190) следующие изменения:

а) в пункте 1 слова "на территории Донецкой Народной Республики или Луганской Народной Республики" заменить словами "на территории Донецкой Народной Республики, Луганской Народной Республики, Запорожской области Украины либо Херсонской области Украины";

б) в абзаце втором подпункта "б" пункта 2 слова "на территории Донецкой Народной Республики или Луганской Народной Республики" заменить словами "на территории Донецкой Народной Республики, Луганской Народной Республики, Запорожской области Украины либо Херсонской области Украины".

2. Настоящий Указ вступает в силу со дня его подписания.

Президент
Российской Федерации В.Путин

Москва, Кремль
25 мая 2022 года
№ 304

Подібне спостерігалось на окупованих територіях Донецької та Луганської областей до початку повномасштабної агресії. Як вважає політолог Олексій Якубін, що це свідчить про те, що нині у РФ немає реальних планів щодо тимчасово окупованих територій України. Крім того, це може бути спробою зробити населення окупованих територій більш лояльним до РФ, адже масові проукраїнські мітинги та партизанська війна показали, що країну-агресора не чекали в жодному регіоні України. Загалом це спроба подальшого політичного тиску на Україну, підвищення ставок, щоб повернути Україну до переговорного процесу. Переговори з російською делегацією нині на паузі, і можуть відновитися лише після того, як ситуація на фронті повернеться до стану до 24 лютого 2022 р. “Указ президента Росії юридично нікчемний і не матиме правових наслідків. Це рішення не вплине на належність мешканців тимчасово захоплених РФ територій до громадянства України”, – заявили в МЗС України. Крім того, Україна ставить перед собою завдання звільнення усіх окупованих територій. Тобто виходу на

кордони 1991 р. Війна “закінчиться єдиним: поверненням наших окупованих територій. До кінця року ми маємо, як мінімум, зайти на територію Криму”, – прогнозує керівник ГУР МО Кирило Буданов³⁴.

Євросоюз також не буде визнавати паспортів РФ, виданих жителям окупованих областей України. Про це йшлося у заяві верховного представника ЄС із закордонних справ та політики безпеки Жозепа Борреля. Також ЄС засудив будь-які спроби РФ замінити демократично обрані та легітимні українські адміністрації, а також ввести російський рубль, нав'язати російські програми та навчальні матеріали та змінити мову навчання в школах на окупованих територіях Херсонської та Запорізької областей. Зазначалося, що будь-які спроби змінити статус територій України є порушенням міжнародного права, Статуту ООН та Конституції України, і тому не будуть визнані Європейським Союзом. “РФ, її політичне керівництво та всі, хто причетний до порушень міжнародного права, будуть притягнуті до відповідальності за ці незаконні дії”, – йшлося у заяві.

РФ з початку війни продовжувала блокаду мирного судноплавства у Чорному морі в районі українських морських портів, зокрема Одеси. Агресор оголосив цю зону забороненою для мирного судноплавства та виставив стаціонарні мінні поля та дрейфуючі міни. Сам факт морської блокади України росією є не менш дестабілізаційним для співжиття у світі³⁵.

РФ та її союзники і партнери є протилежною стороною у воєнно-політичних відносинах під час російсько-української війни. Найближчим союзником РФ, який разом з нею бере участь у війні проти України, є РБ на чолі з самопроголошеним президентом Лукашенко. В рамках Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ) РФ має спільні безпекові зобов'язання також з Вірменією, Казахстаном, Киргизстаном, Таджикистаном, які зайняли більш нейтральну позицію щодо війни.

16 травня відбувся саміт ОДКБ, присвячений 30-річчю створення організації. Під час саміту Путін представив колегам по організації своє бачення війни проти України та “протистояння” з НАТО.

³⁴ Бомбела В. Паспортизація окупованих областей: для чого РФ пішла на цей крок. [Електронний ресурс]. 25.05.2022. Факти. – Режим доступу: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/polituka/20220525-pasportyzacziya-okupovanyh-oblastej-dlya-chogo-rf-pishla-na-czej-krok/>

³⁵ Розв'язана Росією війна проти України впливає на глобальну ситуацію [Електронний ресурс] – звернення Президента України до співтовариства ForeignPolicyCommunityofIndonesia (FPC) // Рада національної безпеки і оборони України. – Режим доступу: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/5494.html>; Жданов І. Інформаційна оборона: аналітичний огляд ситуації за минулий тиждень (15 – 22 травня 2022 року) [Електронний ресурс] / І. Жданов // Інтерфакс-Україна. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/834077.html>

Крім цього, президент РФ “закритому режимі” проінформував учасників зустрічі про хід “спеціальної військової операції”. На думку багатьох аналітиків, під час цієї частини зустрічі РФ могла просити інші країни ОДКБ про військову допомогу у війні проти України.

Аналізуючи публічні виступи лідерів країн-членів, котрі, як відомо, мають різне ставлення до російської військової авантюри, можна зробити висновок, що РФ не вдалося заручитися підтримкою своїх “союзників”³⁶.

Білорусь як близький союзник РФ на чолі з самопроголошеним президентом Лукашенко активно підтримувала війну проти України. Російські війська продовжили наносити удари з території РБ по об’єктах в Україні.

Так званий “прем’єр-міністр” РБ Головченко в ефірі державного пропагандистського телебачення 24 травня цього року офіційно визнав, що режим Лукашенко продає зброю РФ. При цьому Головченко бідкався, що санкції Заходу заважають сателіту кремля та посібнику агресії проти України виробляти більше озброєння та вести розробки сучасних зразків ОВТ, в тому числі з поправкою на досвід бойових дій в Україні³⁷.

Китайська Народна Республіка (КНР) не зважаючи на поглиблені й закріплені ще перед війною на початку 2022 р. зв’язки з РФ, продовжувала займати розпливчасту позицію у російсько-українській війні та офіційно відмовила РФ у військово-технічній допомозі. Китай, з одного боку, підтримав РФ нарощенням імпорту енергоносіїв і не приєднався до антиросійських санкцій, а з іншого – зменшив експорт до РФ технологічної продукції, побоюючись потрапити під вторинні обмежувальні заходи. Ще однією

³⁶ Warspeeches: Росія без підтримки ОДКБ та вже “не проти” розширення НАТО [Електронний ресурс] // Українська правда. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/05/23/7347999/>

³⁷ Романенко В. Білорусь постачає зброю Росії [Електронний ресурс] / В. Романенко // Українська правда. – прем’єр РБ – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/25/7348435/>

неприємністю для Москви стало рішення Китаю зупинити фінансування деяких спільних багатомільярдних інвестиційних проєктів³⁸.

Лідер КНР Сі Цзіньпінь акцентував увагу на якомога швидшому зупиненні війни. Разом з президентом Франції Макроном закликав поважати територіальну цілісність України та вирішувати конфлікт шляхом перемовин. Але одночасно Китай в ООН голосує на користь РФ, а китайські державні медіа цілковито підтримують позицію Москви³⁹.

Вперше від початку вторгнення РФ в Україну, у травні РФ та Китай провели спільні військові навчання, що є ознакою міцних зв'язків між цими країнами⁴⁰.

Можливо, що Китай уже визначився з пріоритетом – за його зовнішньо розпливчатою позицією щодо російсько-української війни стоїть конкретна стратегія КНР на просування саме своїх довгострокових воєнно-політичних інтересів на тлі геостратегічної конфронтації між Китаєм і США. Співпрацюючи з РФ, керівництво Китаю намагається послабити США.

Від жорстких та глибоких санкцій проти РФ та їх негативного впливу на власне китайську економіку КНР зазнає великих втрат, які підштовхують його до економічної рецесії. Можливо, що саме цей крок запустив механізм зміни влади у Китаї на наступному листопадовому з'їзді правлячої партії⁴¹.

Угорщина на чолі з прем'єр-міністром Віктором Орбаном продовжувала займати відверто проросійську позицію, відмовлялася запроваджувати санкції та заважала іншим країнам допомагати Україні⁴².

24 травня 2022 р. парламент Угорщини ухвалив поправку до конституції, яка дозволяє оголошувати надзвичайний стан у випадках, коли у сусідніх країнах відбуваються збройні конфлікти, війни або гуманітарні катастрофи. Запровадження надзвичайного стану дозволило уряду ухвалювати закони на основі указів без згоди парламенту, а також дозволило тимчасове призупинення та відхилення від чинних законів.

³⁸ Шевченко П. Яку вигоду отримує Китай від російсько-української війни [Електронний ресурс] / П. Шевченко // Lb.ua. – Режим доступу: https://lb.ua/world/2022/05/19/517305_yaku_vigodu_otrimuie_kitay_vid.html

³⁹ Росія провела спільні військові навчання з Китаєм [Електронний ресурс] // Слово і діло. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/24/novyna/svit/rosiya-provela-spilni-vijskovi-navchannya-kytayem-nyt>

⁴⁰ Шевченко П. Яку вигоду отримує Китай від російсько-української війни [Електронний ресурс] / П. Шевченко // Lb.ua. – Режим доступу: https://lb.ua/world/2022/05/19/517305_yaku_vigodu_otrimuie_kitay_vid.html

⁴¹ Шевченко П. Яку вигоду отримує Китай від російсько-української війни [Електронний ресурс] / П. Шевченко // Lb.ua. – Режим доступу: https://lb.ua/world/2022/05/19/517305_yaku_vigodu_otrimuie_kitay_vid.html

⁴² Братюк Ю. Угорщина знала про плани РФ і хотіла забрати собі частину України – Данілов [Електронний ресурс] / Ю. Братюк // Zaxid.net. – Режим доступу: https://zaxid.net/ugorshhina_znala_pro_plani_rf_i_hotila_zabrati_sobi_chastinu_ukrayini__danilov_n1542055

Прем'єр-міністр Угорщини, оголосив у країні надзвичайний стан з 0:00 годин 25 травня 2022 р. За словами Віктора Орбана, запровадження режиму надзвичайного стану надасть уряду “простір для маневру та можливість негайно реагувати” на наслідки війни в Україні. “Ця війна становить постійну загрозу для Угорщини, ставить під загрозу нашу фізичну безпеку, а також ставить під загрозу енергопостачання та фінансову безпеку економіки та сімей. Ми бачимо, що війна та санкції Брюсселя призвели до величезних економічних потрясінь та різкого зростання цін”, – саме так звучить пояснення Орбана щодо запровадження надзвичайного стану⁴³.

Придністровський регіон Республіки Молдова, окупований РФ, продовжував перебувати під контролем окупанта. Якщо з початку травня на території Придністровського регіону Республіки Молдова діяв посилений рівень терористичної загрози, то в кінці місяця його було знижено. Мобілізаційні заходи на території регіону не проводилися, місцеві збройні формування та оперативна група російських військ продовжували перебувати в підвищеному ступені бойової готовності⁴⁴.

Воєнно-політичні дії РФ призвели до порушення міжнародного гуманітарного права та геноциду українців. Російські загарбники протягом травня продовжували знищувати українців наносячи ракетно-бомбові удари по містах і селах в усіх регіонах України.

На кінець травня 2022 р. перебувають в районах проведення воєнних (бойових) дій та тимчасово окуповані територіальні громади: у Донецькій області 66 громад, у Запорізькій області – 64, у Луганській області – 37, у Миколаївській області – 22, у Харківській області – 51, у Дніпропетровській області – 7, у Херсонській області – 49, у Сумській – 8⁴⁵.

За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, щонайменше 6,7 млн. людей залишили Україну з початку російського

⁴³ Задубінний А. Навіщо в Угорщині оголошено «надзвичайний стан»? [Електронний ресурс] / А. Задубінний // Інформаційне агентство АрміяInform. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/05/25/navishho-v-ugorshhyni-ogolosheno-nadzvyhajnyj-stan/>

⁴⁴ Генеральний штаб ЗСУ Оперативна інформація станом на 18.00 10.05.2022 щодо російського вторгнення [Електронний ресурс] // Facebook.com. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid0iAPLjshcPf5ci5XyCRRngsBb8rQDgV1UAKWje2mV34VhU8ZWtU8W37urxzs8yF9al>; Генеральний штаб ЗСУ / GeneralStaffoftheArmedForcesofUkraine 26 травня о 18:47 Оперативна інформація станом на 18.00 26.05.2022 щодо російського вторгнення [Електронний ресурс] // Facebook.com. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid02gpdqR4DvkfcZm6bhN86VrCZDGqaYqvtWhhG5nBs5mgScczBJ7nLvEVxYEWcHZRCDI>

⁴⁵ Перелік об'єднаних територіальних громад, що розташовані в районах проведення бойових дій або перебувають у тимчасовій окупації [Електронний ресурс] // Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. – Режим доступу: <https://www.minre.gov.ua/news/onovleno-aktualnyy-perelik-gromad-u-rayonah-boyovyh-diy-na-tot-ta-tyh-shcho-v-otochenni-1>

вторгнення. Крім того, згідно з доповіддю Міжнародної організації з міграції, понад 8 млн. людей – майже кожен п'ятий мешканець України – є внутрішньо переміщеними особами після того, як були змушені покинути свої домівки⁴⁶.

У травні українська судова система розпочала виносити перші вирoki російським військовим за злочини, заподіяні ними під час війни в Україні. Так, 23 травня 2022 р. колегія суддів Солом'янського районного суду м. Києва призначила військовослужбовцю РФ сержанту Вадиму Шишимаріну довічне ув'язнення – вищу міру покарання. Командира відділення в/ч 32010 4-ої танкової кантемирівської дивізії визнано винним у порушенні законів та звичаїв війни, поєднаному з умисним вбивством. Це тільки початок невідворотного процесу правосуддя над злочинами російської армії⁴⁷.

Станом на 31 травня задокументовано 14842 воєнних злочини та 6958 злочинів проти національної безпеки України. Внаслідок збройної агресії за офіційними даними ювенальних прокурорів 689 дітей постраждало внаслідок збройного вторгнення РФ в нашу державу. При цьому 243 дитини загинуло та 446 отримали поранення⁴⁸.

Світ продовжив визнавати дії російських збройних сил і військово-політичного керівництва РФ геноцидом проти українського народу, а саму росію державою терористом.

10 травня 2022 р. Сейм Литви схвалив резолюцію, яка визнає дії РФ в Україні геноцидом, а РФ – державою, яка підтримує та здійснює тероризм. Згідно документу, у діях російських сил вбачається мета повного чи часткового знищення української нації, її духу шляхом убивства її членів цілими сім'ями, у тому числі дітей, їх викрадення, тортур, згвалтувань, у тому числі й неповнолітніх, знущань над тілами вбитих та закатованих⁴⁹.

11 травня Чеський Сенат визнав злочини, які російська армія вчиняє в Україні, геноцидом українського народу. Чеські сенатори заявили, що РФ в Україні грубо порушує міжнародне гуманітарне право та міжнародні конвенції. Сенат засудив численні військові злочини, вчинені росією в українських містах,

⁴⁶ Ситуація в Україні: FlashUpdate №14 [Електронний ресурс] // Портал операційних даних. – Режим доступу: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/93039>

⁴⁷ Суд виніс перший вирок російському воєнному злочинцю [Електронний ресурс] // ШосткаNews.City. – Режим доступу: <https://shostkanews.city/articles/214169/sud-vinis-pershij-virok-rosijskomu-voeyennomu-zlochincyu>

⁴⁸ Офіс Генерального прокурора. Злочини вчинені в період повномасштабного вторгнення рф [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство АрміяInform. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/05/31/ofis-generalnogo-prokurora-zadokumentuvav-22-800-zlochyniv-proti-ukrayiny/>

⁴⁹ Кондратюк О. Історичне рішення про визнання Сеймом геноциду Українського народу – прояв справедливості для всіх українців [Електронний ресурс] / О. Кондратюк // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-povyna/222664.html>; Сейм Литви визнав дії РФ в Україні геноцидом, а Росію – терористичною державою [Електронний ресурс] // Українська правда. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/10/7345264/>

таких як Буча, Бородянка, Ірпінь та Маріуполь, які свідчать про терор проти населення, масові страти та депортації сотень тисяч осіб. Сенат засудив етнічно мотивовані злочини проти людства, які росія вчиняє системно і масштабно, заявляючи, щовони є проявами геноциду проти українського народу⁵⁰.

27 травня був опублікований звіт Інституту New Lines і Центру з прав людини Рауля Валленберга, який дав відповідь на питання, чи має війна РФ в Україні характер геноциду. У цьому звіті обґрунтовано робиться висновок, що РФ несе відповідальність як держава за порушення статті II і статті III (с) Конвенції про геноцид. Звіт також робить висновок, що існує, безсумнівно, дуже серйозний ризик геноциду і держави зобов'язані запобігати йому, відповідно до статті I Конвенції про геноцид. Висновки звіту базуються на свідченнях масових вбивств мирного населення, примусових депортацій та антиукраїнської риторики російських чиновників, політиків та журналістів, серед яких й слова путіна про те, що Україна, на його думку, не має права на існування як незалежна держава. Доповідь вказує безпосередньо на РФ, звинувачуючи російських вищих посадовців у організації підбурювання до геноциду та закладання основи для майбутнього геноциду, неодноразово заперечуючи існування української ідентичності⁵¹.

⁵⁰ Сенат Чехії визнав геноцидом українського народу злочини росармії в Україні [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство АрміяInform. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/05/12/senat-chehiyi-vyznav-genocyzdom-ukrayinskogo-narodu-zlochyny-rosarmiyi-v-ukrayini/>

⁵¹ Війна, розв'язана рф проти України, має характер геноциду – звіт експертів [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство АрміяInform. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/05/28/vijna-rozvyazana-rf-proty-ukrayiny-maye-harakter-genocyzdu-zvit-ekspertiv/>

28 травня у своєму зверненні до українців Президент України Володимир Зеленський заявив, про необхідність юридично закріпити, що РФ – держава-терорист. “Знову і знову буду нагадувати світові, що потрібно нарешті визнати офіційно РФ державою-терористом, державою – спонсором тероризму. Це просто правдиво. Це чесно і відображає ту щоденну реальність, яку окупанти створили в Україні і дуже хочуть понести далі в Європу. І це має бути юридично закріплено”⁵².

Сім парламентів визнали злочини РФ геноцидом українського народу. Це Україна, Естонія, Латвія, Канада, Польща, Литва та Чехія. “Щиро вірю, що кількість держав, які солідаризуються з таким рішенням, буде лише зростати. Визнання злочинів росії геноцидом Українського народу – це насамперед повага до пам’яті тисячі невинно вбитих українців, зокрема – дітей”, – наголосив Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук 28 травня 2022 р.⁵³.

Блокада морських портів в Україні та викрадання українського зерна РФ загрожує світовій продовольчій безпеці. РФ з початку війни заблокувала мирне судноплавство у Чорному морі в районі українських морських портів, зокрема Одеси.

За інформацією українського Уряду лише на початку травня 2022 р. окупанти викрали щонайменше 400–500 тис. т зерна на суму понад 100 млн. доларів США. Практично всі кораблі, які виходять із зерном з Севастополя, перевозять крадену українську продукцію⁵⁴.

Україна є одним із визначальних світових постачальників зерна і зернобобових, український експорт яких становив щорічно до 60 млн. т, 5 млн. т щомісячно. Окремі країни Близького Сходу, Африки та країн Магрибу критично залежні від постачання українського зерна.

За словами голови Всесвітньої продовольчої програми ООН Девіда Бізлі, світ зараз стикнувся з проблемами, пов’язаними зі зростанням цін, виробництвом та штучним обмеженням доступу до їжі. Він додав, що якщо Одеський порт не буде відкрито, це лише посилить проблему. У 43 країнах є

⁵² *Звернення* Президента Володимира Зеленського наприкінці 94-го дня війни [Електронний ресурс] // Офісу Президента України. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/watch/?v=578848106923049>

⁵³ *Стефанчук Р.* Сім парламентів визнали злочини росії геноцидом Українського народу. Прес-служба Апарату Верховної Ради України [Електронний ресурс] / Р. Стефанчук // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-povyna/223313.html>; *Вже шість* країн визнали дії росії геноцидом українців: Стефанчук подякував парламентам. [Електронний ресурс]. 28.05.2022. Укрінформ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3494405-vze-sist-krain-viznali-dii-rosii-genocidom-ukrainciv-stefancuk-podakuvav-parlamentam.html>

⁵⁴ *Коментар* МЗС України щодо спроб Росії продати на світовому ринку крадене українське зерно з тимчасово окупованих територій України [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/news/komentar-mzs-ukrayini-shchodo-sprob-rosiyi-prodati-na-svitovomu-rinku-kradene-ukrayinske-zerno-z-timchasovo-okupovanih-teritorij-ukrayini>

49 млн. людей, до яких “у двері стукає голод”, і тому світ зіткнеться з голодом, дестабілізацією та масовою міграцією, якщо ми не випередимо проблему⁵⁵.

За оцінками ООН, внаслідок цього окремі країни світу опинилися під загрозою не просто нестачі харчових продуктів, а й голоду через дефіцит українського зерна на продовольчих ринках, оскільки його постачання здійснювалося переважно морським шляхом. Загалом через морські порти здійснювалося до 75% українського товарообігу. На початок травня у зерносховищах українських портів зберігалось близько 20–25 млн. т зерна, готових до відправлення. Майже 90 кораблів завантажені зерном, готові вирушати до портів призначення, але не можуть цього зробити через російську блокаду Чорного та Азовського морів. Українська влада разом з країнами-партнерами намагалася змінити логістичні шляхи сполучення, переорієнтувавши експорт зерна через інші порти⁵⁶.

23 травня 2022 р. Литва пропонувала створити військово-морську коаліцію для зняття російської блокади Чорного моря з метою розблокування українського експорту зерна. Військово-морська операція щодо супроводу – не під егідою НАТО – може дати змогу захистити кораблі із зерном, коли вони прямуватимуть через Чорне море і повз російські військові кораблі. План Литви вимагав розмінування частин Чорного моря задля забезпечення безпечного проходу, а також угоди з Туреччиною, яка охороняє вхід до Чорного моря⁵⁷.

⁵⁵ Світова продовольча криза може загостритися, якщо Одеський порт не буде відкрито, каже представник ООН Від CNN Роб Норта в Давосі, Швейцарія [Електронний ресурс] // CableNewsNetwork. – Режим доступу: https://edition.cnn.com/europe/live-news/russia-ukraine-war-news-05-23-22/h_7e6775e7da265206b1ff5f64f7295af1

⁵⁶ Жданов І. Інформаційна оборона: аналітичний огляд ситуації за минулий тиждень (15 – 22 травня 2022 року) [Електронний ресурс] / І. Жданов // Інтерфакс-Україна. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/834077.html>

⁵⁷ Литва пропонує військово-морську коаліцію для зняття блокади РФ та експорту українського зерна [Електронний ресурс] // Європейська правда. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/05/23/7139912/>

Таким чином, воєнно-політична обстановка в травні цього року характеризувалася тим, що РФ жодного із своїх воєнно-політичних інтересів так і не досягла. Навпаки, НАТО не послабилося, а тільки зміцнило свої позиції, з початком російської агресії блок набув нового сенсу свого існування. Найближчим часом союз може розширитися за рахунок нових членів, до НАТО бажають приєднатися Фінляндія та Швеція, тому кордон РФ з НАТО може збільшитися. Причина такого рішення – російська агресія проти України. Після злочинів РФ в Україні країни світу почали визнавати дії російської армії і військово-політичного керівництва РФ геноцидом проти українського народу, а саму росію державою-терористом.

Успіх України на першому етапі війни дав підстави українському суспільству та воєнно-політичному керівництву розширити масштаб воєнно-політичних інтересів. Стало зрозуміло, що необхідно не просто перемогти у російсько-українській війні, а ще й відновити територіальну цілісність України у міжнародно визнаних кордонах. Україні на одинці вкрай складно виграти цю боротьбу, адже її військові перспективи на фронті багато в чому залежать від надання західної допомоги, її обсягів та темпів.

Міжнародна коаліція на підтримку України має стійку тенденцію до розширення: за травень збільшившись на п'ять країн. До того ж, підтримка України окремими країнами набирає все більших масштабів та стає системною.

ОЦІНКА ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОБСТАНОВКИ

Економічна ситуація в РФ. До вторгнення в Україну та міжнародних санкцій, економіка РФ мала ознаки стабільності. Зростання ВВП у 2021 р. досягло 4,7% після зниження на 2,7% у 2020 р. Державний бюджет повернувся до профіциту у розмірі 0,8% ВВП. Профіцит рахунку поточних операцій збільшився до \$120 млрд., перевищивши рівень 2019 р. – оскільки ціни на товари зросли, а виїзний туризм залишився приглушений. До кінця 2021 р. цінова інфляція стала головною проблемою, досягнувши 8,4% у річному обчисленні. Зростання інфляції було зумовлено стійким попитом на товари, зростання цін на енергію та продукти харчування.

Банківський сектор довів стійкість під час пандемії COVID-19, з економічним підйомом та кредитом зростання допоміг покращити баланс 2021 р.

Ринки праці також зміцнилися у 2021 р., рівень безробіття впав до 4,8%, що близько до допандемічного мінімуму.

Офіційний рівень бідності 11,0% до кінця 2021 р. був нижчим за рівень на кінець року у 2020 та 2019.

Проте з моменту повномасштабного вторгнення РФ до України економічний стан різко погіршився. Санкції, накладені на РФ, серйозно обмежили доступ до міжнародних ринків капіталу, здатність проводити міжнародні операції, імпорту певних товарів та доступу до міжнародних та фіскальних резервів.

Під санкції потрапила велика кількість російських фінансових організацій. Санкції суттєво збільшили ризики для активів банків, їх платіжеспроможність, фінансування та ліквідність капіталів, обмежуючи можливості Центробанку РФ для поглинання ударів.

Введення санкцій призвело до різкого падіння цін на російські активи і рубль, причому останній знецінився на 30% по відношенню до основних валют. Російська влада подвоїла відсоткові ставки, було оголошено про вливання 1 трлн. руб. в економіку, запроваджено контроль за рухом капіталу, введено запобіжні заходи та спеціальні правила для фінансових ринків з метою зупинити відтік капіталу та ослаблення тиску на фінансову систему.

Суворі наслідки вже запроваджених санкцій зможуть, за прогнозами експертів, стимулювати падіння ВВП РФ на 11,2% у 2022 р., в основному через скорочення внутрішнього попиту. Висока невизначеність, амортизація, збої в торгівлі та закриття підприємств, як очікується, призведуть до 17% спаду інвестицій. Зниження зайнятості та реальної заробітної плати, підвищена еміграція та зростаючі витрати на життя позначаються на приватному споживанні, яке, як очікується, знизиться на 8,5%. Обмеження SWIFT та FX

буде перешкоджати транскордонним угодам, що призведе до затримок та їх скасування.

Оголошені заборони та скорочення закупівель російської нафти та газу цього року, призведуть до суттєвого падіння їх поставок. Тим не менш, поточний баланс рахунків очікується позитивний, оскільки падіння експорту буде більш ніж компенсовано скороченням імпорту. Цього року очікується високий рівень відтоку капіталу із РФ.

Передбачається, що у 2023 та 2024 рр. зростання ВВП відновиться лише поступово, на рівні 0,6 та 1,3% відповідно.

Загалом інфляція споживчих цін зросте від 9% у 2021 р. до 22% у 2022 р. і залишиться значно вищою в прогнозованому періоді. Зниження економічної активності та потреби у вищих витратах перетворить профіцит сектора державного управління на значний дефіцит у 2022 р.

Домогосподарства постраждають від кризи по чотирьох напрямках – обмежений доступ до товарів та послуг (через інфляцію, дефіцит або навіть нормування), падіння трудових доходів, падіння вартості активів, і робітники-мігранти, ймовірно, особливо постраждають через скорочення грошових переказів.

Прогнозується, що частка населення з доходом нижче за офіційну межу бідності (приблизно \$14 на день) збільшиться до 12,8% у 2022 р. з 11,0% у 2021 р. (зростання на 2,6 млн. осіб).

Через повномасштабну агресію РФ і санкції багато великих міжнародних компаній згортають роботу на російському ринку або продають російські активи. За період від 24 лютого до 31 травня майже 1000 компаній публічно оголосили про те, що вони добровільно згортають діяльність в РФ, що перевищує мінімум, який передбачений міжнародними санкціями.

Зростання безробіття. Міжнародний бізнес майже з усіх секторів економіки виходить з ринку РФ та звільняє усіх працівників. Таким чином, вихід численних компаній з ринку РФ сприяв виникненню нової проблеми для росіян – зростання безробіття.

За даними Центру протидії дезінформації при РНБО України, унаслідок санкцій, запроваджених за агресію проти України, РФ втратила вже близько 100 тис. робочих місць. Після виходу з російського ринку десяти провідних західних компаній роботу втратять ще щонайменше 120 тис. росіян. Так, мережа ресторанів McDonald's забезпечувала роботою 62 тис. росіян, корпорація PepsiCo – 20 тис., IKEA – 15 тис., Inditex – 9 тис., KPMG – 4,5 тис.,

PWC – 3,7 тис., H&M – 3,5 тис., LVMH – 3,5 тис., L’Oreal – 2,2 тис., Starbucks – 2 тис.

У цілому, за прогнозами експертів, до кінця року без роботи залишаться близько 9 млн. громадян РФ. Через економічні та соціальні проблеми найбільш кваліфіковані росіяни почали активно виїжджати за кордон. Особливо це стосується представників ІТ-сфери. За даними аналітиків, від початку повномасштабної війни проти України, РФ покинули близько 50–70 тис. ІТ-фахівців, а до кінця квітня ця цифра зросла майже до 100 тис.

Посилення санкцій. Цивілізований світ жорстко відреагував на російський геноцид мирних громадян у м. Буча, що під Києвом та у інших українських містах. У відповідь на вбивства українців західні країни ще більше посилюють санкції, які мають завдати значного удару енергетичному та іншим секторам російської економіки.

Зокрема, новий пакет європейських санкцій, про який було оголошено станом на 7 квітня 2022 р., передбачає повну заборону на купівлю вугілля в РФ (мінус 4 млрд. євро), повну заборону на трансакції 4-х найбільших російських банків, переказати гроші в РФ, або з країни через них стане неможливим.

Крім того, забороняється: усім російським суднам заходити у порти ЄС; працювати в ЄС транспортним компаніям із РФ та Білорусі; постачати з РФ напівпровідники та продукцію машинобудування (мінус €10 млрд.).

Санкції проти РФ остаточно зупинять її воєнну машину, а саме: відмова від російської нафти, газу та вугілля; закриття світових портів для російських кораблів та товарів; відключення всіх російських банків від SWIFT.

Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн повідомила, що ЄС працює над тим, щоб новий пакет санкцій проти РФ не був останнім.

Посилення санкцій РФ обмежують політичні та економічні можливості Кремля. Тиск санкцій на чутливі сектори економіки поступового спустошує російський бюджет⁵⁸.

Варто зважати на те, що потенціали України та РФ надто різні. За чисельністю населення та збройних сил РФ переважає Україну принаймні вчетверо, а за обсягом ВВП поки що майже в 10 разів. Тож успішне довгострокове стримування російського натиску здатне забезпечити здобуття переваг в озброєнні та створенні значно потужнішої і високотехнологічної, принаймні в розрахунку на одного мешканця, економіки.

⁵⁸ Слуцький Б. Удар по російських загарбниках: як санкції діють на економіку агресора. 07.04.2022. УНІАН. Електронний ресурс: <https://www.unian.ua/economics/finance/sankciji-proti-rosiji-yak-sankciji-diyut-na-ekonomiku-agresora-novini-ukrajina-11777103.html>

Економічна ситуація в Україні. Російське вторгнення помітно підірвало українську економіку, та спричинило ряд негативних чинників, що мають на неї суттєвий вплив:

відтік населення і суттєве зменшення доходів, що знизило потенціал внутрішнього споживання на 20–25%;

руйнування промислових підприємств, що спричинило скорочення потенціалу промислового виробництва на 25–30%;

блокування портів РФ, через що експортний потенціал знижується наполовину;

фактичне обнулення інвестицій, що на роки уповільнює економічне зростання.

У період війни ВВП України скоротився вдвічі чи навіть більше через:

перегляд фіскальної політики (податкові пільги);

тимчасову втрату частини території з розвинутою промисловістю та агросектором;

припинення роботи окремих підприємств на підконтрольній території або в зоні бойових дій, зокрема через пошкодження і погіршення логістики;

курсову політику, несприятливу для українських експортерів.

У березні бойовими діями було охоплено 10 областей України та місто Київ, які у минулому формували 55% ВВП. У квітні кількість воюючих регіонів зменшилася до шести, які раніше формували близько 20% ВВП.

На початок червня російські війська контролюють приблизно 20% території України – 125 тис. км². Очікувані втрати економіки за підсумками року виглядають масштабнішими – від 20% до 60%. У Центрі економічної стратегії (ЦЕС) втрати економіки прогнозують на рівні 35%, а у моніторинговій компанії Concorde Capital прогнозують падіння у реальному вираженні від 25 до 45%.

Для збереження цінової та фінансової стабільності НБУ зафіксував обмінний курс гривні та запровадив низку адміністративних обмежень, а про її повернення до плаваючого курсу поки що мова не ведеться.

Падіння економічної активності спостерігалось і в порівняно спокійних областях через розрив ланцюгів постачання та виробництва, невизначеності та збільшення ризиків, відтоку робочої сили та додаткових витрат.

Число підприємств, що повністю зупинили діяльність, наприкінці квітня скоротилося майже вдвічі порівняно з початком воєнних дій (від 32% до 17%). Втім, 60% підприємств працює нижче за довоєнний рівень завантаженості, майже 23% – більш ніж удвічі.

Станом на травень місяць РФ знищила 27 нафтобаз в Україні, що призвело до загальних збитків у розмірі \$227 млн. Про це повідомляє Forbes Україна з посиланням на дані аналітичного проєкту “Росія заплатить”.

За оцінками аналітиків, унаслідок руйнування інфраструктури Україна втратила понад \$94 млрд. Ще \$31 млрд. збитків припадає на руйнування не менш як 35,2 тис. м² житла.

Загальні збитки економіки України від вторгнення РФ становлять \$564–600 млрд., причому за останній тиждень травня прямі втрати через руйнування інфраструктури зросли на майже \$2,4 млрд.

Від початку війни в Україні були захоплені, пошкоджені чи знищені щонайменше 208 підприємств, 508 медичних закладів, 562 дитсадки, 295 мостів, 156 складів, 102 релігійні споруди, 83 адмінбудівлі, 27 нафтобаз і 12 цивільних аеропортів.

Збитки України внаслідок повномасштабного вторгнення РФ становлять \$92,3 млрд. Зокрема найбільших збитків зазнала нерухомість (\$32,649 млрд.) та інфраструктура (\$31,645 млрд.). Майже \$12 млрд. збитків припадає на об’єкти добувної та переробної промисловості, а ще понад \$8,5 млрд. – на соціальні об’єкти. В НБУ наголошують, що такі попередні оцінки потрібні, щоб

зрозуміти, “які обсяги репарацій як мінімум має сплатити РФ Україні та скільки ресурсів і часу знадобиться для відновлення української економіки”. Наразі більшість економістів оцінюють втрати української економіки від російської агресії в понад \$90 млрд., а розбіжності стосуються методиками оцінювання. Точні ж дані можна буде дізнатися вже після завершення воєнних дій.

Наприкінці квітня найбільша кількість підприємств працювала у сільському господарстві, відновлювали роботу транспорт та переробна промисловість. Найскладніша ситуація спостерігалась у будівництві та добувній промисловості, значно нижчою за довоєнний рівень залишається завантаженість торгівлі.

Від початку війни близько 5800 звернень замовників опрацювала Державна інспекція архітектури та містобудування (ДІАМ). У тому числі 2200 повідомлень про початок будівельних робіт. Найактивніше нове будівництво розпочинається у Львівській, Закарпатській та Хмельницькій областях.

За період дії воєнного стану у рамках програми “Доступні кредити 5–7–9%” укладено 6726 кредитних договорів на загальну суму 24,38 млрд. грн.

Незважаючи на воєнний стан, українці частіше стали довіряти свої кошти банкам. У квітні загальний обсяг депозитних коштів збільшився на 41,5 млрд. грн. і становить 1,5 трлн. грн. Це на 6 млрд. грн. більше, ніж було на початку 2022 р.

Дефіцит бюджету в Україні. Скорочення економічної активності та держзаходи стимулювання економіки зумовили формування значного дефіциту бюджету. Він профінансований за рахунок розміщення військових ОВДП (за березень – квітень залучено 135 млрд. грн., з яких 70 млрд. грн. викуплено НБУ) та міжнародної допомоги (гранти та кредити).

Глибоке падіння економічної активності та запровадження низки податкових змін призвели до суттєвого скорочення податкових надходжень. При цьому доходи бюджету підтримували дострокові перерахування дивідендів держпідприємствами (у березні), авансова сплата податків (як у березні, так і у квітні), а також грантові кошти від міжнародних партнерів.

Витрати суттєво зросли насамперед через забезпечення військових потреб та соціальні програми, а також через підтримку бізнесу та відновлення регіонів.

Фінансування від міжнародних партнерів (без урахування МВФ) за березень склало \$1,9 млрд. Це разом із надходженнями від МВФ у рамках Інструменту екстреного фінансування (\$1,4 млрд.) дозволило утримувати валові міжнародні резерви на досить високому рівні – \$28,1 млрд. станом на

кінець березня. Але на 1 травня резервів було вже \$26,9 млрд., оскільки НБУ багато продав для підтримки валютного ринку.

За оцінками агентства Moody's, міжнародні фінансові інститути та інші донори виділили Україні близько \$38 млрд. фінансової підтримки, з яких 5 млрд. вже виплачено з початку вторгнення РФ, що має покрити значну частину розрахункових потреб у фінансуванні на 2022 р. Відкриття рахунку МВФ для спрямування донорських ресурсів на платіжний баланс і бюджетні потреби, включаючи можливість країн передавати спеціальні права запозичення, призведе до подальшого збільшення фінансування.

Очікується, що після значного розширення дефіцит неосновного бюджету скоротиться у середньостроковій перспективі, оскільки поступова бюджетна консолідація та скорочення несуттєвих видатків компенсують зростання державних інвестицій. Споживання має залишитися обмеженим значним скороченням внутрішнього імпорту в короткостроковій перспективі, але розширюватиметься у 2023 та 2024 рр. за рахунок інвестиційного імпорту, пов'язаного з реконструкцією (на тлі обмежень внутрішньої пропозиції).

Моделювання з використанням останніх макроекономічних прогнозів показує, що частка населення з доходами нижче фактичного прожиткового мінімуму (національна межа бідності) може сягнути 70% 2022 р. з 18 % у 2021 р. При відсутності потужного післявоєнного пакету підтримки, цей показник все одно буде вищим, ніж 60% до 2025 р. На основі міжнародної межі бідності з доходом вище середнього (\$5,5 на день), бідність, за прогнозами, зросте до 19,8% у 2022 р. порівняно з 1,8 % у 2021 р., з додатковими 59% людей вразливими до падіння за межу бідності.

На даний момент Світовий банк вживає швидких заходів для підтримки народу України. З початку російського вторгнення в Україну 24 лютого Світовий Банк мобілізувала пакет екстреного фінансування в розмірі \$925 млн. на підтримку України. Ця швидка допомога піде на виплату заробітної плати працівникам лікарень, пенсій для людей похилого віку та соціальних програм для незахищених верств населення. Швидке фінансування є частиною пакету підтримки на суму \$3 млрд., який Група Банку готує для України протягом найближчих місяців. Вторгнення РФ вже спричинило найбільшу кризу біженців у Європі з часів Другої світової війни. Група Банку розглядає, як фінансово підтримати біженців у країнах перебування.

Європейська комісія від імені ЄС виділила Україні €600 млн. макрофінансової допомоги (МФА). Після неспровокованого та невинуватеного вторгнення РФ ця невідкладна фінансова підтримка допомагає Україні

подолати її гостру фінансову нестачу, пов'язану з її винятковими гуманітарними та оборонними потребами. Перший транш у розмірі €600 млн. від цієї екстреної макрофінансової допомоги було виплачено двома траншами 11 та 18 березня 2022 р.

Ці кошти надавались Україні у вигляді довгострокових кредитів на дуже вигідних умовах. Вони сприяють фінансуванню значної частини дефіциту фінансування країни, який за оцінками міжнародних фінансових установ на другий квартал 2022 р. становить близько \$15 млрд. Ця макрофінансова допомога сприяє зміцненню макроекономічної стабільності України та підтримує безперервне функціонування державних функцій у цьому критичному моменті. Виплата є відчутною демонстрацією непохитної підтримки України з боку ЄС.

Ріст інфляції в Україні через війну. Споживча інфляція у річному вимірі склала 13,7% у березні та 16,4% – у квітні. Інфляція у квітні порівняно з березнем становила 3,1%, з початку року – 10,9%.

Зростання інфляції обумовлене порушенням ланцюжків постачання, нерівномірним попитом, збільшенням видатків бізнесу та фізичним знищенням активів підприємств у ході війни, вважає НБУ. Останнім часом важливий фактор – подорожчання бензину та дизпалива.

Надлишки запасів, що утворилися через обмеженість експортних можливостей, чинять тиск на ціни.

Водночас, дедалі більше підприємств підвищує відпускні ціни. Частка тих, хто не змінив ціни, зменшилася, хоча такі підприємства й досі становлять переважну більшість (53%). При цьому продовжує зростати частка тих, хто збільшив ціни (з 23% минулого раунду опитування НБУ до 28%), найчастіше їх підвищували на 5–10%.

Ринок праці в Україні. Одними з найбільш постраждалих секторів економіки є металургія та коксохімічні підприємства, які сконцентровані на південному сході країни. Так, “Азовсталь” та “ММК Ілліча”, відповідно другий та третій за розмірами металургійні заводи України, та Авдіївський коксохімічний завод, що доповнює виробничий ланцюжок, як мінімум, зазнали значних пошкоджень. Інші, такі як найбільший український металургійний завод “АрселорМіттал Кривий Ріг” та четвертий за розміром “Запоріжсталь”, було призупинено, щоб мінімізувати втрати у разі обстрілів. Обидва заводи вже поступово відновлюють виробництво. Підприємства з видобутку залізної руди працюють на 30–40% потужностей як для місцевої переробки. Також металургійний ринок перебуває у скрутному становищі через залежність від

експорту продукції морем, адже зараз не може відвантажувати готову продукцію через заблоковані порти та морські шляхи. Водночас підприємства намагаються запровадити нові логістичні маршрути. Те саме відбувається щодо нафтопереробних підприємств, а також машинобудування. Попри жахливі картини нападу на Запорізьку атомну електростанцію, електрогенерацію переважно не пошкоджено, крім кількох теплових станцій на північному сході.

Розгортання воєнних дій змусили значну частину населення покинути своє постійне місце проживання: 22% змінили місце проживання в межах України, зокрема, серед населення віком 18–24 та 25–34 рр. – відповідно 36% та 34%, за кордон змушені були виїхати 6% населення України⁵⁹.

За оцінками агентства ООН у справах біженців (УВКБ ООН), уже більш як п'ять мільйонів українців перетнули міжнародні кордони з України⁶⁰.

⁵⁹ *Настрої українців та дії під час повномасштабної війни Росії з Україною. Аналітичний звіт* (березень 2022). Електронний ресурс: URL: https://gradus.app/documents/203/GradusResearch_Report_KSE_citizens_13042022.pdf

⁶⁰ *Новини про роботу ООН в Україні за 15 березня 2022.* URL: Електронний ресурс: <https://ukraine.un.org/uk/174938-novyny-pro-robotu-onn-v-ukrayini-za-15-bereznia-2022>

Понад складну ситуацію в країні, ринок праці має позитивні тенденції до поступового відновлення. Однак кількість претендентів зростає швидше, ніж пропозиція вакансій. Цей чинник тисне на заробітні плати у бік зниження.

Наприкінці квітня значна частина підприємств (54%) змушена була утримувати менше персоналу, а 34% – платити нижчу зарплату, ніж до війни. Частка підприємств, які не змінили зарплату (38%), також знижується.

Через звуження поля прикладання праці й у зв'язку зі зміною місця проживання погіршилася ситуація у сфері зайнятості та доходів населення, що працює. Дослідження соціологічної групи “Рейтинг” демонструє, що станом на 6 квітня поточного року серед українців, які мали роботу до війни, лише 29% працювали у звичному режимі, 26% працювали віддалено чи частково, 3% працювали на новій роботі, 41% не працювали взагалі. При цьому варто відзначити позитивні зміни в період від 10 березня до 6 квітня 2022 р., що відбулися в цій ситуації.

Логістика в Україні. Південний регіон України (Одеська, Миколаївська, Херсонська області, а також тимчасово окупований Крим), частина якого також наразі є тимчасово окупованою, до війни завдяки виходу до моря забезпечував цілорічну транспортну навігацію. А головне – відкривав дорогу до експортних можливостей, які сьогодні дуже ускладнені через блокування російським флотом українських портів, бойові дії та масштабний логістичний колапс. До війни морська логістика становила 62,3% від усієї доларової вартості товарів, що експортуються. Морські порти Бердянськ, Маріуполь, Скадовськ, Херсон сьогодні закрито до відновлення контролю над територіями. Робота портів Миколаєва та Одеси заблокована окупантами. Працюють тільки порти Дунаю, де йде робота над збільшенням їхньої пропускної спроможності.

У березні, за місяць після початку повномасштабного вторгнення, за даними Міністерства економіки України, експорт товарів становив \$2,7 млрд., що є половиною від лютневого обсягу. Чверть експорту склала залізна руда, проте експорт металів майже припинився. Експорт сільськогосподарської продукції знизився вчетверо.

РФ блокує українські порти, щоб викликати зростання цін на їжу, що призведе до масових протестів та еміграції у бідних країнах.

Динаміка Глобального індексу цін на харчі та накладені на нього періоди великих протестів. За 100% взяті середні ціни 2014 – 2016 рр.⁶¹

Таким чином, проблеми південних областей у мить переносяться на всю економіку. Відновлення економіки без портів буде суттєво уповільнено. За відсутності доступу до портів можливе очікування подальшої девальвації гривні. Також у південному регіоні розташовано найбільші суднобудівні та судноремонтні заводи України. Миколаївська область, наприклад, до війни забезпечувала 50% продукції суднобудування України, а Одеська – представлена виробництвом сільськогосподарських машин та електрообладнання.

На 10 областей, де йдуть (йшли) бойові дії, припадає половина ВВП. Найважливіша ділянка – Харків, Київ та Маріуполь, які вносили дуже суттєвий внесок у ВВП держави. Багато логістичних ланцюжків повністю розірвані, багато підприємств знищено фізично, деякі – не можуть працювати в режимі війни, багато працівників просто поїхали. Міністерство економіки України порахувало, що втрати становитимуть від третини до половини ВВП. За іншою оцінкою, йдеться про \$500 млрд. Налагоджено експорт зерна залізницею через Чехію та Словаччину до Німеччини. Болгарія та Литва готують порти у Варні та Клайпеді для прийому українських вантажів залізницею.

У середині травня Україна та Польща домовилися про забезпечення можливості транзиту зерна через загальні прикордонні інспекційні пости, а

⁶¹ Блокада українських портів = зростання цін на харчі = протести в бідних країнах (ІНФОГРАФІКА). 22.06.2022. URL: Електронний ресурс: <https://allkharkov.ua/news/pro/blokada-ykranskih-portv-zrostannia-cn-na-harch-protesti-v-bdnh-kranah-nfografka.html>

також про забезпечення його залізничного транзиту через прикордонні пункти Верхрата – Рава-Руська, Медика – Шегіні та Крос – Смольниця.

Водночас “Укрзалізниця” стикається з труднощами через пошкодження внаслідок ударів окупантів та перевантаженості колій. Черги вантажів на західному напрямку зростають.

В аграрній сфері на сьогодні засіяно 4,4 млн. га земель (понад 30% від плану Мінагрополітики, який передбачає на 20–30% менші площі, ніж минулого року, через окупацію та мінування). Аграрії переорієнтують посіви на менш затратні та більш затребувані культури (соя, соняшник, гречка, а не кукурудза). Крім того, станом на початок квітня Одеська область перебуває у лідерах за кількістю засіяних площ. Аграрні підприємства зазнають суттєвих втрат, насамперед, на півдні та сході країни, через вивезення окупантами зерна, знищення елеваторів та крадіжки сільськогосподарської техніки.

Прогноз спаду економіки в Україні. Міжнародне рейтингове агентство Moody's пояснило, що негативний прогноз спаду української економіки відображає високий ступінь невизначеності щодо того, як розвиватиметься вторгнення та які будуть його наслідки. Агентство очікує, що реальний ВВП України скоротиться приблизно на 35% у 2022 р., враховуючи великі людські жертви, значні збитки виробничому потенціалу та інфраструктурі, а також дуже велике переміщення населення.

Moody's припускає, що обстріли території України продовжать стримувати відновлення значної економічної активності до кінця року. Хоча економіка почне поступово відновлюватися від 2023 р., наслідки вторгнення РФ, призведуть до деяких незворотних втрат ВВП, навіть якщо буде надано значну зовнішню підтримку для допомоги у її відновленні.

Затяжний воєнний конфлікт виснажуватиме фінансові ресурси: Moody's оцінює потреби у фінансуванні цього року приблизно в \$50 млрд. (35% ВВП у 2022 р.) та прогнозує зростання держборгу до 90% ВВП з 49% на кінець 2021 р.

Загальні висновки з оцінки воєнно-економічної обстановки в Україні. Завдяки війні, людство стикалося не лише з проблемами людських жертв рецесії, економічного спаду, знищенню інфраструктури. Завдяки війни виконувалися оборонні замовлення, створювалися виробничі потужності, розвивалася інноваційна сфера розвитку технологій, що, у свою чергу, призводило до подальшого економічного зростання. Під час воєнних дій є доцільним запустити процеси переозброєння, тобто найшвидше введення в стрій нових зразків озброєння та військової техніки як вітчизняного виробництва, так і того що надійшло по міжнародній допомозі.

Багаторівнева підтримка України міжнародною спільнотою надають нашій державі першочергове право на отримання як застарілих, так і сучасних одиниць озброєння для успішної відсічі російській агресії. Також це дає можливість послаблювати економіку ворога шляхом накладення на нього економічних санкцій. Високий рівень безробіття також не омине російський ринок праці. Унаслідок введених санкцій, а також виходу багатьох іноземних компаній з ринку РФ, кількість безробітних виросла на 100 тис. Майже 1000 компаній публічно оголосили про те, що вони добровільно згортають діяльність в РФ, що перевищує мінімум, який передбачений міжнародними санкціями. Однак все ще можемо бачити, наскільки сильно європейська економіка пов'язана з імпортом російської продукції. Це і призводить до в'ялої політики деяких найпотужніших економік Європи по відношенню до РФ. Завдяки постачанню другою сировини та матеріалів до Європи, окупант все ще отримує великі обсяги грошових надходжень, які, у свою чергу, використовуються для фінансування бойових дій на території України. Необхідно запровадити сировинне ембарго, щонайменше до закінчення війни поверненням Україні захоплених та анексованих територій з березня 2014 р.

Разом з тим, варто звернути увагу на прогнози макроекономічних процесів в Україні унаслідок війни. Бідність та соціальні наслідки будуть масовими. Моделювання з використанням останніх макроекономічних прогнозів показує, що частка населення з доходами нижче фактичного прожиткового мінімуму (національна межа бідності) може сягнути 70% 2022 р. з 18% у 2021 р. При відсутності потужного післявоєнного пакету підтримки, цей показник все одно буде вищим, ніж 60% до 2025 р. На основі міжнародної межі бідності з доходом вище середнього (\$5,5 на день), бідність, за прогнозами, зросте до 19,8% у 2022 р. порівняно з 1,8% у 2021 р., з додатковими 59% людей вразливими до падіння за межу бідності.

За різними прогнозами, ВВП України до кінця 2022 р. впаде на від 10% до 40%. Станом на квітень 2022 р. збитки, нанесені нашій державі окупантом вже складають близько \$80 млрд. Дефіцит загального фонду бюджету за I квартал 2022 р. становить 67,5 млрд. грн. (близько \$2,3 млрд.). Але, ймовірно, він швидко погіршиться навіть у порівнянні з травневим рівнем. Втрати людського ресурсу та економічно активного населення у зв'язку з масовою міграцією можуть призвести до дефіциту робочої сили в Україні та уповільнення темпів відновлення економіки після війни.

Збитки промислових активів становлять \$6,7 млрд. (повідомлялося про пошкодження чи руйнування близько ста промислових підприємств).

Металургія втратила щонайменше 30% своїх активів. Найважливіші пріоритети на найближчу перспективу залишаються макроекономічною стабільністю, наданням основних громадських послуг та гуманітарної допомоги. У середньостроковій перспективі очікують значні збитки до виробничого та експортного потенціалу держави, а також та втрати людського капіталу, що матиме довгострокові економічні та соціальні наслідки. Потрібні будуть серйозні зусилля щодо відновлення, доповнені інституційними, структурними реформами та реформами фінансового сектора для підтримки зростання, очолюваного приватним сектором, але це залежить від значного зовнішнього фінансування на пільгових умовах (що також допоможе фінансовій стійкості). В іншому випадку відновлення було б ще тривалішим і ймовірно, буде характеризуватись продовженням відтоку мігрантів.

Важливим чинником відновлення воєнно-економічного потенціалу України є міжнародне партнерство підприємств оборонно-промислового комплексу з НАТО та ЄС у реформуванні та розвитку всього військово-промислового комплексу України. Проте, враховуючи потреби вітчизняного оборонно-промислового комплексу, поряд із процесами його структурної перебудови, воєнної агресії з боку РФ, має поглиблюватися співробітництво з питань технологічної модернізації підприємств галузі та оновлення виробленого озброєння. Разом з цим доцільно активізувати співпрацю в галузі космосу, як у військових, так і в цивільних цілях безпеки.

Окремим напрямом створення спільної інноваційної інфраструктури в оборонно-промисловому комплексі України в умовах збройної агресії РФ є фінансування США програми ленд-лізу, яка передбачає масштабне постачання Україні військової техніки та спорядження в оренду або в довгостроковий кредит. Закон про ленд-ліз надає можливість значно прискорити постачання Україні озброєння, транспорту, продовольства та допомоги зі США.

Вивчення історичних фактів стосовно відновлення Європи у повоєнний період, дає змогу чіткіше орієнтуватися у процесах, які необхідно запустити по відношенню до економіки України. Так званий План Маршалла надав змогу відновити у повному обсязі зруйновані економіки держав Європи у період від 1945 до 1953 рр. Це достатньо ємкий та кропіткий процес, який передбачає залучення іноземного капіталу та іншої гуманітарної допомоги. Якщо для відновлення економіки України необхідно буде отримати достатню кількість іноземної валюти для купівлі іноземних товарів та інструментів для відбудови, то необхідно цим скористатися. Разом з тим, важливо виділити особливу увагу нарощуванню обсягів виробничої вітчизняної продукції, зокрема прискореному

розвитку та введенню в стрій воєнно-промислового комплексу, що є не лише мечем, а й щитом людського ресурсу, державного суверенітету та територіальної цілісності.

ОЦІНКА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНОЇ ОБСТАНОВКИ

Упродовж травня 2022 р. воєнно-стратегічна обстановка залишалась напруженою, при цьому вона доволі динамічно змінювалась. Основні зусилля сторін були зосереджені у Східній операційній зоні, де російським командуванням починаючи від 18 квітня проводилась стратегічна наступальна операція, метою якої було оточення та подальше знищення угруповання Об'єднаних сил⁶². Упродовж другої половини квітня і травня досягти успіху російським військам не вдалося.

Противнику вдалося ціною значних втрат просунутись з боку Ізюму в напрямках на Слов'янськ та Барвінкове на глибину до 15–18 км, при цьому українські війська не втратили оперативної стійкості, вели маневрену оборону, організовано відходячи на завчасно підготовлені позиції у глибині у разі, якщо утримання попередніх рубежів втрачало тактичний сенс. Спроби російських військ переправитись великими силами через р. Сіверський Донець, створити оперативний плацдарм та розвинути з нього наступ у глибину, постійно успішно зривались українськими військами, переправи руйнувались вогневими ударами. При цьому противник зазнавав відчутних втрат у живій силі, ОВТ, особливо у танках, бойових броньованих машинах, понтонно-мостовій техніці.

⁶² Наступление в Донбассе и угроза окружения. Главное о боевых действиях за неделю / The Bell. URL: <https://thebell.io/nastuplenie-v-donbasse-i-ugroza-okruzeniya-glavnoe-o-boevykh-deystviyakh-za-nedelyu>

Спроби російських військ наступати в напрямку Гуляйполя на зустріч Ізюмському угрупованню військ не призвели навіть до тактичних успіхів і лінія зіткнення сторін суттєвих змін не зазнала.

В цілому у діях російського командування відчувалась шаблонність, намагання взяти населенні пункти фронтальним штурмом за підтримкою артилерії і авіації. При цьому противник зазнавав значних втрат, на яке командування не звертало уваги.

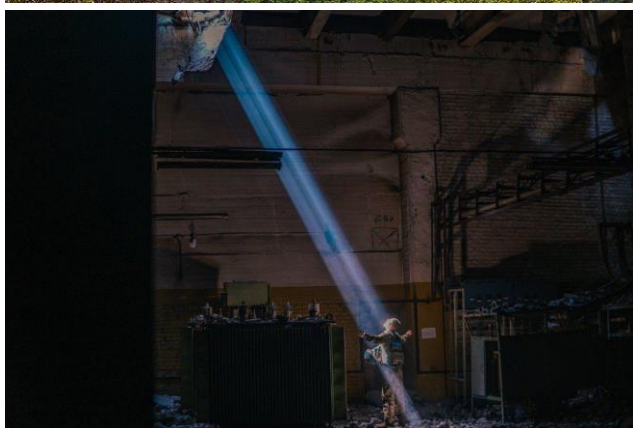
Проявилась тенденція до поступового зменшення масштабів завдань, що ставило російське командування перед своїми військами. Якщо упродовж квітня під час підготовки і ведення наступальної операції у Східній операційній зоні головною метою було оточення угруповання Об'єднаних сил, то на початку травня противник зосередив свої зусилля на захопленні тієї частини території Луганської обл., що перебувала під контролем України. А вже в середині місяця російське командування вважало успіхом хоча б захоплення Сєвєродонецька. Про захоплення решти території Луганської обл. вже настільки категорично не йшлося. При цьому, за оцінками американських і британських фахівців, відзначалось втручання вищого воєнно-політичного керівництва РФ рівня верховного головнокомандувача у прийняття рішень тактичного рівня, тобто рівня бригада – дивізія⁶³. Як свідчить історичний досвід, таке втручання позбавляє командування тактичного рівня ініціативи, не дозволяє оперативно реагувати на зміни обстановки і, у підсумку, призводить, у кращому випадку, до недосягнення мети операції і зупинки наступу після неприпустимих втрат, а у гіршому – до істотної воєнної поразки оперативного масштабу.

На південному напрямку російське воєнно-політичне керівництво вимагало від своїх військ вести наступ одночасно у кількох напрямках, що розходяться: частиною сил із району Херсону на Миколаїв – Одесу з перспективою виходу до кордону з Придністров'ям, частиною сил – в напрямку Запоріжжя, частиною сил – на Кривий Ріг, частиною – у напрямку Гуляйполя для оточення угруповання Об'єднаних сил. Природно, що таке розпорошення сил не давало змоги противнику визначити напрямок головного удару, створити та зосередити відповідне ударне угруповання військ та успішно організувати і вести наступ. Через це на території Херсонської та Запорізької областей російські війська були зупинені і, не зважаючи на спроби атакувати українські війська на окремих тактичних напрямках, почали будувати позиційну, глибоко ешелоновану оборону.

⁶³ Путін особисто керує війною: чому це на користь Україні – Жданов // ПЦН Новини України URL: <https://projectcentre.com.ua/путін-особисто-керує-війною-чому-це-на-користь-україні-жданов-172794.html>

Упродовж першої половини травня продовжувалась героїчна оборона Маріуполя. Українські війська, не зважаючи на постійні штурми і вогневі удари противника силами авіації, Чорноморського флоту, артилерії, продовжували утримувати позиції на заводі “Азовсталь”.

Як досягнення цього періоду слід відзначити евакуацію цивільних осіб, що перебували на території підприємства за посередництвом ООН і завдяки особистому втручання Генерального секретаря ООН, досягнення домовленості про виведення у лікувальні заклади ОРДО поранених бійців Маріупольського гарнізону. Продовжувалися пошуки розв’язання проблеми евакуації решти особового складу⁶⁴.

З першої декади травня різко зросли втрати у системах реактивної і ствольної артилерії російських військ. Це пов’язано з надходженням до артилерійських військових частин та підрозділів ЗС України новітніх артилерійських систем та засобів управління від іноземних держав. У своїй більшості це озброєння переважало російські аналоги за дальністю виявлення і вогневого ураження цілей, а також точністю і оперативністю визначення їх

⁶⁴ Близько 500 цивільних вдалося вивести із Маріуполя та “Азовсталі” – ОПУ // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mariupol-azovstal-evakuatsiya/31836948.html>

координат. Таким чином, чисельна перевага російських військ в артилерійському озброєнні, що давалося у знаки упродовж березня – квітня, поступово нівелювалась якісною перевагою озброєння і військової техніки, що надходили в Україну від західних партнерів та успішно освоювалось у військах⁶⁵.

Успішно проводились українськими військами контрнаступальні дії на північ від Харкова. В результаті противник був відкинутий від Харкова на декілька десятків кілометрів, звільнена значна кількість населених пунктів Харківської обл., припинились артилерійські обстріли міста. На окремих ділянках підрозділи ЗС України вийшли на державний кордон України з РФ. Посування українських підрозділів на схід і північний схід створило загрозу для комунікацій Ізюмського наступального угруповання військ противника.

Продовжувалось запекле протистояння на морі. Українські сили оборони значно активізували свою бойову діяльність. В наслідок низки завданих ракетних і авіаційних ударів по кораблях (суднах) і об'єктах противника на о. Зміїний йому були завдані втрати у живій силі, корабельному складі, озброєнні і військовій техніці.

Водночас, російське морське угруповання продовжувало завдавати ракетні удари по цілях як на узбережжі, так і у глибині території України, уражаючи не лише військові, а й цивільні об'єкти, спричиняючи втрати серед цивільного населення, що є грубим порушенням правил і звичаїв ведення війни, відображених у нормах міжнародного гуманітарного права. Зміцнення оборони узбережжя угрупованнями військ ЗС України, відсутність просування на приморському напрямку російських сухопутних військ, втрати особового складу морської піхоти та корабельного складу призвели до зменшення загрози проведення противником морської десантної операції. Вочевидь, такі плани у російського командування є, але на даний момент для їх реалізації сприятливої

⁶⁵ Графіки втрат // Потерь нет. URL: <https://ruspot.net/ua/chart1>

оперативної обстановки не склалося. За результатами воєнних дій на морі у травні 2022 р. можна стверджувати, що у північно-західній частині Чорного моря продовжується боротьба за панування на морі. Незважаючи на збереження кількісної і якісної переваги морського угруповання противника ЗС України продовжували завдавати російському морському угрупованню відчутних втрат, що не дозволяє стверджувати про однозначне збереження російським Чорноморським флотом панування на морі.

У травні 2022 р. стало очевидним, що людських ресурсів, які можна задіяти у мирний час для поповнення втрат у живій силі та нарощування чисельності угруповань військ у РФ практично не залишилось. Упродовж квітня в Україну було здійснено перекидання частини особового складу з військових баз за межами РФ, проте його кількість була відносно незначною і не вирішувала проблеми навіть з доукомплектуванням військових частин і підрозділів, що зазнали втрат⁶⁶.

Воєнно-політичне керівництво РФ намагалось залучити для ведення воєнних дій в Україні зовнішні джерела постачання живої сили за рахунок найму в деяких країнах Азії і Африки (Сирія, Ефіопія, Еритрея, Судан, Лівія), проте ані кількісні, ані якісні показники такого поповнення не відповідали потребам ЗС РФ⁶⁷. Упродовж травня в ряді регіонів РФ проводились спроби набору особового складу за рахунок програми БАРС, проте набрати потрібну кількість також не вдалося. Провести мобілізаційні заходи намагались навіть на тимчасово окупованих територіях України, але ресурс ОРДЛО був вичерпаний настільки, що окупанти змушені були розширити вікові рамки осіб, що підлягають призову та зменшити вимоги до стану здоров'я та інших показників. Таким чином, проблеми з відновленням втрат та нарощуванням кількості живої сили для РФ у травні загострились і можна констатувати, що без офіційного оголошення мобілізації російське воєнно-політичне керівництво не зможе збільшувати загальну чисельність ЗС РФ та, відповідно кількість свого угруповання на території України.

Упродовж травня вплив економічних санкцій, накладених на РФ у наслідок її агресії проти України, став більш відчутним. Значні втрати озброєння та військової техніки, особливо бронетанкової та автомобільної, зупинка низки провідних підприємств оборонної промисловості через відсутність іноземних комплектуючих призвели до необхідності направлення у війська ОВТ, що

⁶⁶ Інформаційно-аналітична довідка Начальника групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки 07–08 травня 2022 року./ Національний ун-т оборон України імені Івана Черняховського, 2022. – С.1.

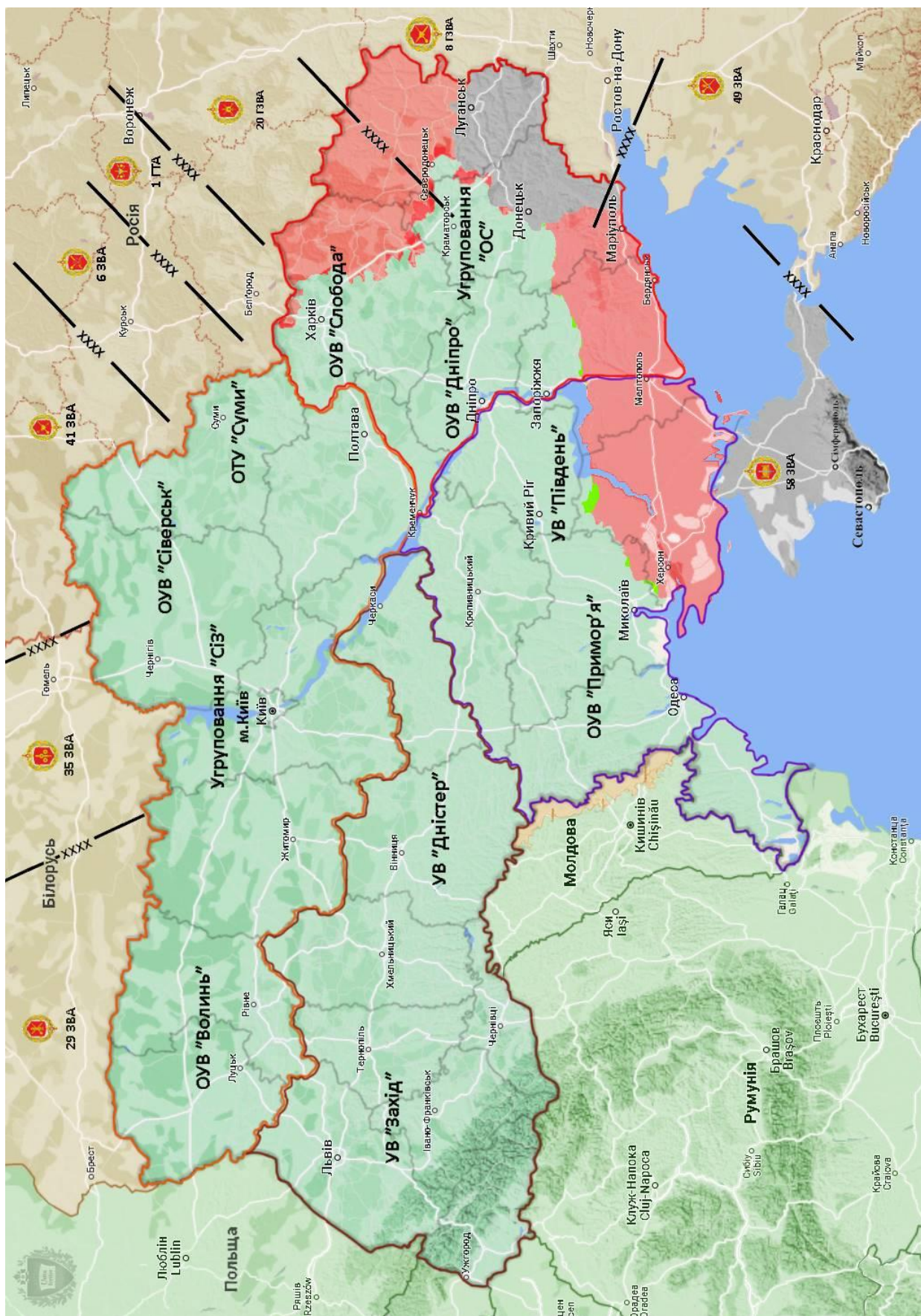
⁶⁷ Найманці // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/tag-najmanci>

перебувало на тривалому зберіганні⁶⁸. При цьому слід мати на увазі, що упродовж трьох місяців війни російські війська втрачали, головним чином, нову техніку від виробників, або модернізовану. Ряд ознак вказують на те, що під час зберігання ОВТ на базах мали місце системні порушення відповідних технологій. Про це свідчать часті скарги командирів російських підрозділів і частин про те, що їх змушують приймати застарілу військову техніку, що не відповідає технічним вимогам і умовам сучасного бою, не придатну до експлуатації та бойового застосування без проведення необхідних робіт. Така практика має на меті приховування від вищого воєнно-політичного керівництва країни реального стану ОВТ з одного боку, а з іншого – прагнення поповнити війська бодай чим замість втрачених більш сучасних зразків. Це дозволить певний час підтримувати кількість ОВТ на рівні, що відповідає штату, але у перспективі суттєво зменшить бойовий потенціал російських військ та їх спроможність вести всі види збройної боротьби. Так, неодноразово відзначались випадки поповнення російських мотострілецьких підрозділів БМП-1, що доволі давно застаріли і фізично і морально, не мають потрібну у сучасних умовах вогневу міць та не забезпечують надійний захист особового складу у бою навіть від стрілецької зброї. Почастішали випадки появи у військах противника танків Т-72 ранніх модифікацій, що прибувають на заміну модернізованих Т-72Б3 та Т-72Б3М.

Таким чином, у травні місяці цього року основні зусилля сторін були перенесені у Східну операційну зону. Російські війська намагалися вести стратегічну наступальну операцію з метою оточення та знищення угруповання Об'єднаних сил. Відповідно, українські війська вели оборонну операцію з метою недопущення оточення, утримання контролю над визначеними районами Донецької та Луганської обл., створення сприятливих умов для переходу у подальшому в контрнаступ.

На півдні України російські війська перейшли до оборони. На північ від Харкова українські війська вели наступальні дії тактичного масштабу, що в сукупності можуть призвести до результату оперативного масштабу. В цілому сторони наближаються до досягнення ситуації певної стратегічної рівноваги, при якій російська сторона вже не зможе вести широкомасштабні наступальні дії, водночас українські війська ще не набули спроможностей для переходу у стратегічний контрнаступ.

⁶⁸ Оперативна інформація станом на 06.00 23.05.2022 щодо російського вторгнення // Генеральний штаб ЗСУ / General Staff of the Armed Forces of Ukraine. Офіційна фейсбук-сторінка. URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/323137383332680>

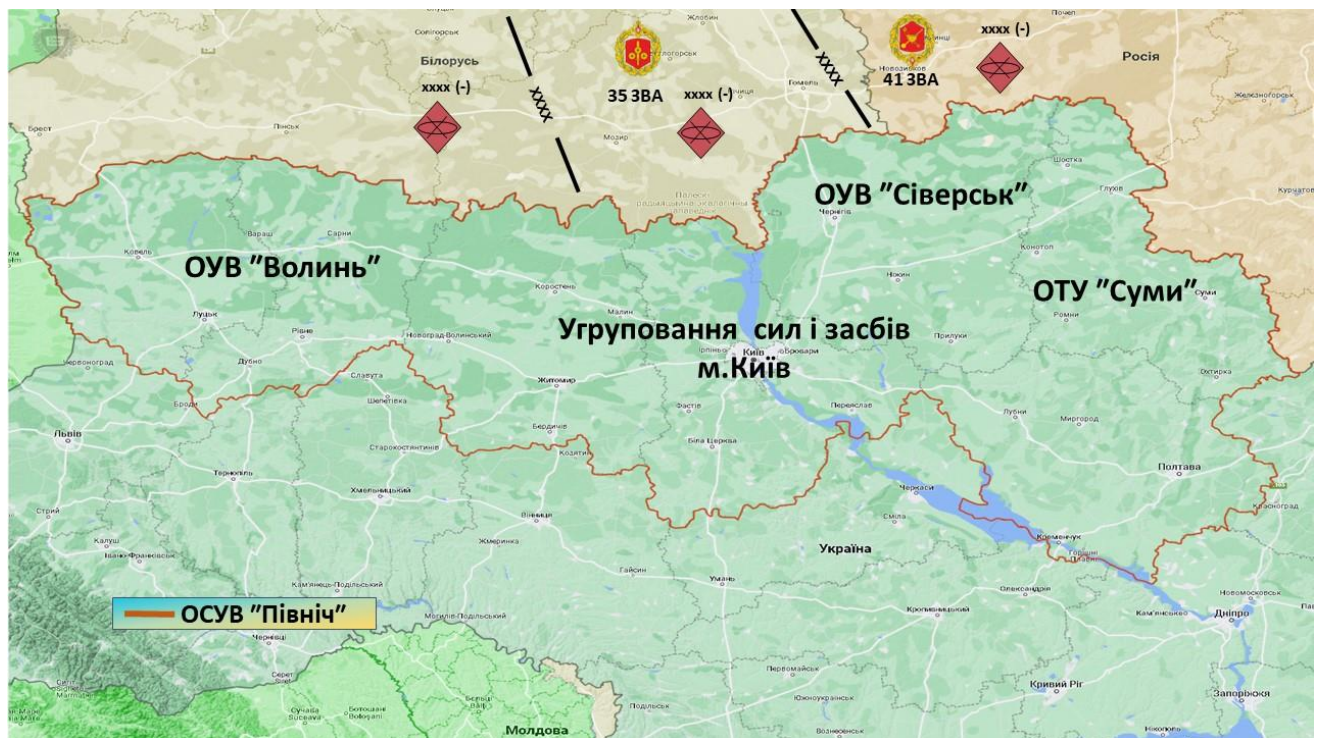

РОЗДІЛ 2

ХІД ВОЄННИХ ДІЙ УПРОДОВЖ ТРАВНЯ 2022 РОКУ

ПІВНІЧНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Оперативна обстановка, що склалася на початок травня 2022 р. у Північній операційній зоні (на Волинському, Поліському та Сіверському напрямках), визначалася насамперед відсутністю безпосереднього контакту з противником. Активні бойові дії сторонами в операційній зоні не проводилися. Підрозділи Державної прикордонної служби України (ДПСУ) і ЗС України контролювали та прикривали лінію державного кордону з РБ і РФ.

Визначені підрозділи ЗС РБ (до семи батальйонів) продовжували прикриття українсько-білоруського кордону у Брестській та Гомельській областях:

до дшб 38-ї одшбр (Брест) – у районі Брест, Кобрин, Леліково, уздовж державного кордону, Дубок;

до дшб 38-ї одшбр – Антополь, Логішин, Паре, уздовж державного кордону, Леліково;

до загону 5-ї обр СпП (Мар'їна Гірка) – Логішин, Мікашевичі, Ольмані, уздовж державного кордону, Паре;

до пдб 103-ї опдбр (Вітебськ) – Мікашевичі, Петриків, Лельчиці, уздовж державного кордону, Ольмані;

до пдб 103-ї опдбр – Петріков, Калінковичі, Довляді, уздовж державного кордону, Лельчиці;

до мб 6-ї омбр (Гродно) – Калінковичі, Речиця, Лоев, уздовж державного кордону, Довляді;

до мб 6-ї омбр – Речиця, Завідавка, уздовж державного кордону, Абакуми.

У прикордонних з Україною районах Брянської та Курської областей РФ ворог розмістив частину підрозділів, вивдених з бойових дій для відновлення боєздатності. Ці сили становили потенційну загрозу проведення провокаційних обстрілів сил України і населених пунктів у прикордонних районах Чернігівщини та Сумщини. Шляхом утримання відповідного комплекту військ ворог намагався зберігти загрози безпеці України на цих напрямках, відтягнути певну частину сил ЗС України і не допустити переміщення резервів ЗС України з Сіверського напрямку до Східної операційної зони.

Підрозділи ЗС РФ продовжували і в основному завершували вивід пошкодженої військової техніки з території РБ до РФ. Спостерігалися незначні переміщення ЗС РФ територією РБ, також фіксувалася певна активність перевезень підрозділів і військової техніки ЗС РФ залізницею.

Водночас на означених напрямках зберігалася загроза нанесення противником ракетно-бомбових ударів по об'єктах військової та цивільної інфраструктури на території України. На території РБ залишалися розгорнуті російські ОТРК “Іскандер-М” (до восьми пускових установок), а окремі авіаційні підрозділи повітряно-космічних сил РФ (до шести літаків різних модифікацій, що можуть залучатися до нанесення авіаційних і ракетних ударів по території України) й надалі базувалися на визначених аеродромах РБ.

Охорона російсько-української ділянки кордону в межах Брянської обл. РФ здійснювалася з побудовою у два ешелони. На передньому рубежі перебували військовослужбовці зі складу БТГр 35-ї омсбр (Алейськ) 41-ї А Центрального ВО, а на другому рубежі - особовий склад територіальних підрозділів прикордонного управління ФСБ РФ по Брянській обл. Поблизу окремих російських пунктів пропуску (ППр) було обладнано оборонні позиції для особового складу та військової техніки. У прикордонних районах Брянської обл. діяли посилений адміністративно-поліцейський і

контррозвідувальний режим. На основних дорогах і поблизу населених пунктів було встановлено контрольно-перепускні пости (КПП), де здійснювали контроль співробітники МВС та Росгвардії. До прикордонної зони у напрямку Чернігівщини було уведено додаткові підрозділи росгвардійців. Аналогічну побудову охорони російсько-української ділянки кордону було запроваджено також у межах Курської, Белгородської та Воронежської обл.

Упродовж першої половини травня на Волинському та Поліському напрямках противник активних дій не проводив. Оперативна обстановка у білоруському прикордонні суттєвих змін не зазнала, зростання кількості особового складу та техніки ЗС РФ і ЗС РБ не відбувалося.

Російська сторона періодично проводила аеророзвідку українського прикордоння з російського повітряного простору із застосуванням літаків та вертольотів, в основному без перетину лінії Державного кордону України (ДКУ). Для уточнення положення українських військ на Сумському напрямку противник проводив повітряну розвідку із застосуванням БПЛА - уздовж державного кордону противник задіював БпЛА типу "Орлан-10".

На Сіверському напрямку спостерігалось перебування в російському прикордонні сталого контингенту сил та засобів ЗС РФ, призначених для прикриття кордону від "можливих дій диверсійно-розвідувальних підрозділів" українських сил спротиву. Противник проводив інформаційну кампанію серед свого населення щодо звинувачення України у проведенні диверсійної діяльності на території РФ. Реагуючи на низку подій, що відбулися раніше і які були кваліфіковані як диверсії, начебто здійснені українською стороною, формування МВС РФ та військові підрозділи ЗС РФ посилили антидиверсійну діяльність. Однак такі дії тривали й надалі. Так, 1 травня було зруйновано залізничний міст у Курській області на 67 км залізничної колії ділянки Суджа – Сосновий Бор (сполучення Льгов-Київський - Родакове Московської залізниці)⁶⁹. Того ж дня на об'єкті МО РФ поблизу м. Белгород сталася масштабна пожежа та вибухи⁷⁰. Водночас активізувалася диверсійно-розвідувальна діяльність противника. Так, у районі с. Хмелівка (Сумський район Сумської області) було викрито діяльність ворожих ДРГ⁷¹.

⁶⁹<https://focus.ua/world/514003-v-kurskoy-oblasti-voze-granicy-s-ukrainoy-obrushilsya-zheleznodorozhnyy-most-video>

⁷⁰<https://www.rbc.ua/ukr/news/rossiyskim-belgorodom-slyshny-vzryvy-proishodit-1651410169.html>

⁷¹<https://armyinform.com.ua/2022/05/03/u-rajoni-naselenogo-punktu-hmelivka-sumskoyi-oblasti-bulo-vykryto-diyalnist-vorozhojy-drg/>

Деякі підрозділи ЗС РФ продовжували дислокуватися на території РБ. Так, у різних районах Білорусі перебували невеликі російські військові бази, зокрема на аеродромі “Зябровка”. Також наявність різної військової техніки виявлено у кількох районах Гомельської обл., де на початку травня фіксували запуск ракет по об’єктах на території України. Російські військовослужбовці були помічені і на території окремих військових частин ЗС РБ, зокрема у в/ч 1257 (м. Мозир).

Зберігалася висока ймовірність нанесення нових ударів російськими ракетними комплексами з території РБ по об’єктах на території нашої країни та вогневого ураження інфраструктури у прикордонних районах. Загалом від початку війни до 3 травня з території Білорусі по містах України було запущено щонайменше 631 ракету⁷².

З метою посилення охорони ділянки російсько-українського кордону у російському прикордонні було сформованосталий контингент сил та засобів ЗС РФ, призначених для прикриття кордону, зокрема:

на “чернігівському напрямку” - 35-ї омсбр 41-ї А, яка здійснювала посилення та прикриття кордону в районах пунктів пропуску Нові Юрковичи, Ломаковка, Погар; всього: особового складу – 800 осіб, танків - до 30 од., ББМ - до 30 од., арт. систем – 12 од., ППО – 6 од., ПТЗ – 12 од.;

на “конотопському напрямку” Сумської області – угруповання військ, створене на базі 2-ї А Центрального ВО у районах Троєбортне, Хомутовка, Крупець, Кариж, Тьоткіно, Мухіно, Рильськ із завданням прикриття державного кордону на ділянці Суземка, Суджа; всього: особового складу – 2500 осіб, танків - до 30 од., ББМ - до 100 од., арт. систем - до 30 од., ППО - до 20 од., ПТЗ - до 20 од.

Таким чином, на Сіверському напрямку противник забезпечував посилену охорону ділянок кордону, постійно проводив повітряну розвідку і диверсійно-розвідувальну діяльність, зосередив на прикордонні з Чернігівщиною до 100 од.

⁷²<https://mil.in.ua/uk/news/shhonajmenshe-631-raketa-bula-zapushhena-z-bilorusi-po-ukrayini/>

військової техніки, з Сумщиною - до 200 од., продовжував інженерне обладнання позицій у прикордонних районах Курської області.

Також для підтримання напруженості на кордоні та недопущення перекидання резервів наших військ на загрозливі напрямки, противник утримував поблизу українсько-російського кордону у районі н. п. Козіно Курської області підрозділи зі складу 90-ї тд Центрального ВО. Крім того, було відмічено прибуття додаткових сил і засобів ЗС РФ до Брянської області. На полігоні біля м. Клищі Брянської області (80 км від ДКУ з Чернігівською областю) підрозділи 488-го мсп 144-ї мсд 20-ї А Західного ВО проводили бойове злагодження з метою подальшої участі у бойових діях на території України.

Водночас ознак формування противником угруповання для відновлення наступальних дій не спостерігалось.

З метою сковування дій українських військових формувань з виконання поставлених завдань ЗС РФ продовжували практику нанесення вогневого ураження по об'єктах у смузі українського прикордоння. На Сіверському напрямку підрозділи противника періодично обстрілювали позиції українських військ з території Брянської області, зокрема в районі пункту пропуску у н. п. Сеньківка (Чернігівська область). Протягом кількох діб на початку травня фіксувався сплеск хаотичних, неприцільних та несистемних обстрілів території Сумської області з боку РФ. Так, було здійснено обстріли з мінометів і РСЗВ по районах смт Шалигине, сіл Білокопитове, Заруцьке (Шосткинський район)⁷³, а також ракетні удари з вертольотів по с. Басівка (Сумський район) Сумської області.

Війська ЗС РФ продовжували завдавати ракетних і авіаційних ударів по підрозділах українських військ, здійснювати вогневе ураження військових об'єктів та об'єктів інфраструктури у прикордонних районах. Так, 7 травня літаки Су-35 ЗС РФ двічі завдали ракетно-бомбових ударів по ділянці відділу прикордонної служби "Юнаківка" Сумського загону. Ударів було завдано на відстані близько 20 км один від одного парами літаків. Під час одного із заходів ворожі літаки обстріляли не лише українську, а й російську територію⁷⁴.

8 травня два літаки ЗС РФ випустили дві ракети по території постійного пункту дислокації 16-го омпб 58-ї омбр ім. Гетьмана Івана Виговського у м. Глухів (Шосткинський район), які пошкодили на той час пусті будівлі складів РАО⁷⁵. Того ж дня з території РФ було здійснено обстріл з РСЗВ східної

⁷³<https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/4/7343865/>

⁷⁴ <https://www.centernews.com.ua/?p=356505>; <https://www.facebook.com/watch/?v=681763796270621>

⁷⁵<https://espreso.tv/raketniy-udar-po-sumshchini-okupanti-vluchili-v-istorichne-evreyske-kladovishche-u-glukhovi>

околиці н. п. Кучерівка (Шосткинський район). Вогонь у відповідь не відкривався.

У наступні дні противник продовжив здійснювати обстріли із застосуванням реактивних систем залпового вогню. Ударів з РСЗВ було завдано з території РФ по районах прикордонних населених пунктів Велика Писарівка, Білопілля, Краснопілля та Юнаківка Сумської області⁷⁶. 10 травня близько 19.00 авіацією ЗС РФ було завдано авіаудару по території ППД 23-го омпб 58-ї омбр ім. Гетьмана Івана Виговського у смт Вороніж (Шосткинський район)⁷⁷. Упродовж дня ворог тричі здійснив обстріли прикордонної території Чернігівської обл. Обстріли з мінометів були зафіксовані у прикордонних районах ділянок місцевості поблизу сіл Карповичі (Новгород-Сіверський район) та Сеньківка (Чернігівський район)⁷⁸.

12 травня по м. Новгород-Сіверський військами РФ було завдано декілька авіаударів по території двох закладів середньої освіти, внаслідок чого були загиблі й поранені. Зазнали пошкоджень адміністративні споруди (Новгород-Сіверської РДА, гуртожитку медичного коледжу, магазину) та приватні будинки, які знаходились неподалік епіцентрів вибухів⁷⁹.

До середини травня, як і раніше, противник активних дій на Волинському та Поліському напрямках не проводив. Водночас здійснював перекидання у прикордонні райони, зокрема Брянської області, додаткових підрозділів артилерії для нарощування провокаційних обстрілів населених пунктів Чернігівської та Сумської областей, розташованих поблизу ДКУ. Зокрема, з території РФ ворог обстрілював з артилерії цивільні об'єкти на території Сумської області та завдав авіаудару по с. Товстодубове⁸⁰. Визначені підрозділи ЗС РБ продовжували виконувати завдання з прикриття білорусько-українського кордону. ЗС РБ здійснювали нарощування системи ППО у Гомельській області і провели тренування підрозділів радіоелектронної боротьби (РЕБ).

4 травня окремі підрозділи ЗС РБ були приведені у вищі ступені бойової готовності. За початковим планом перевірка бойової готовності сил реагування ЗС Білорусі під керівництвом начальника ГШ ЗС РБ мала тривати до 14 травня,

⁷⁶<https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/313588154287603>

<https://chas.news/news/karta-boiovih-dii-v-ukraini-stanom-na-10-travnja>

⁷⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=IX1A3ihGw2Q>

<https://suspilne.media/238051-vijska-rf-zavdali-raketno-bombovogo-udaru-po-naselenih-punktah-sumsini/>

⁷⁸ <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/314011584245260>

⁷⁹ <https://thepage.ua/ua/news/aviaudari-po-novgorod-siverskomu-12-travnja>

⁸⁰ <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/316199807359771>

проте терміни проведення практичних дій було продовжено до 21 травня⁸¹. На першому етапі здійснено перевірку готовності системи оповіщення.

11 травня було завершено ротацію підрозділів, що виконували завдання з прикриття білорусько-українського кордону: до виконання завдань було залучено підрозділи ССО, зокрема 38-ї одшбр (Брест), 103-ї опдбр (Вітебськ), 5-ї обр СпП (Мар'їна Горка), а батальйони 120-ї омбр (Мінськ) та 11-ї омбр (Слонім) повернулися до пунктів постійної дислокації. Під час ротації в Брестській та Гомельській областях відмічалось переміщення військової техніки ЗС РБ. Окрім того, підрозділи ЗС РБ певні зусилля зосереджували на інженерному облаштуванні позицій та проведенні розвідки. На території Гомельської обл. проводилися роботи з розмінування місцевості в районах колишнього базування підрозділів ЗС РФ.

На території Мінського району проводилися навчальні збори підрозділів ТрО із залученням військовозобов'язаних, що перебувають у запасі. Такі ж збори тривали у Брестській та Гродненській областях (у Кобринському та Лідському районах відповідно).

ЗС РБ проводили планові військові навчання на десяти полігонах та трьох ділянках місцевості у Брестській, Гродненській, Мінській, Могильовській та Вітебській областях: “Борисовский” (Мінська область), “Брестский” (Брестська область), “Гожский” (Гродненська область), “Доманово” (Брестська область), “Лепельский” (Вітебська область), “Лосвидо” (Вітебська область), “Неман” (Гродненська область), “Обуз-Лесновский” (Брестська область), “Осиповичский” (Могильовська область), “Чепелевский” (Гродненська область) та трьох ділянках місцевості: у районах н. п. Уруччя, Мар'їна Гірка, Старі Дороги (Мінська область). Під час навчань з'ясувалось, що військові частини і підрозділи ЗС РБ виявилися не готовими брати участь у масштабних бойових діях. Незважаючи на збільшення часу навчання на полігонах, білоруська армія, як і раніше, залишалася не готовою до наступальних дій. Основними причинами цього стала відсутність сучасного озброєння та невисокий моральний дух особового складу.

Військова присутність ЗС РФ на території Білорусі була незначною. Водночас деякі частини і підрозділи військ ППО ЗС РФ залишалися на території Білорусі, зокрема на аеродромах “Лунинець” (Брестська область, 51 км від ДКУ) та “Зябровка” (Гомельська область, 22 км від ДКУ) перебували

⁸¹<https://suspilne.media/235573-u-zbrojnih-silakh-bilorusi-rozpocalasa-raptova-perevirka-sil-reaguvanna/>

два дивізіони С-400 (загалом 15 пускових установок). Підрозділи ЗС РФ продовжували вивід пошкодженої військової техніки з території РБ до Росії.

На Сіверському напрямку ворог продовжував посилені заходи щодо охорони російсько-українського кордону у Брянській та Курській областях, здійснював обстріли у прикордонних районах Чернігівської та Сумської областей, проводив демонстраційні дії на ділянках державного кордону для недопущення переміщення підрозділів сил України на інші напрямки, розміщував своє угруповання військ. На військовий аеродром “Курськ-Східний” доставлялися авіаційні засоби ураження. Крім того, противник посилив систему ППО у Брянській області. У районі н. п. Байтичі (близько 100 км від ДКУ) було розгорнуто зенітно-ракетний дивізіон ЗРК С-300 ПМ та дві БМ ЗРГК “Панцирь-С1”. На аеродромі “Сеща” на чергуванні перебували чотири БМ ЗРГК “Панцирь-С1” та радіолокаційна станція “Каста-2Е2”.

Тривало інженерно-фортифікаційне обладнання позицій та смуг в прикордонних районах Курської області РФ. На пунктах пропуску та в прикордонних районах Брянської та Курської областей перебували посилені наряди прикордонної служби ФСБ, а також підрозділи ЗС РФ.

В інформаційному просторі РФ (у закритих російських телеграм-каналах) було поширено інформацію про центри підготовки та бази підрозділів ТрО України у Сумській і Чернігівській областях, які потенційно можуть стати цілями обстрілу ЗС РФ: навчальний центр ТрО у м. Тростянець, полігон 91-го полку Нацгвардії у м. Охтирка (Сумська область); 169-й навчальний центр “Десна” і база прикордонної застави у с. Грем’яч (Чернігівська область).

У середині травня на ЗС РФ продовжували забезпечувати посилену охорону ділянки російсько-українського кордону в Брянській та Курській областях, вживали заходів з унеможливлення перекидання резервів та організації всебічного забезпечення українських військ на найбільш важливих напрямках. З цією метою вони здійснювали регулярні обстріли з території РФ прикордонних населених пунктів у Чернігівській та Сумській областях, а також завдавали ракетних ударів по критичних об’єктах транспортної інфраструктури, здійснювали артилерійські і мінометні обстріли по території прикордонних районів. Так, 14 і 15 травня противник здійснив обстріли околиць населених пунктів Блешня (Чернігівська обл.), Фотовиж, Старикове і Братениця (Сумська область), обстріляв наші території та завдав ракетних авіаційних ударів по цивільній інфраструктурі в районах н. п. Шипилівка та

Шевченкове (Сумська область)⁸². 16 травня ворог здійснив мінометний обстріл підрозділів ДПСУ в районі н. п. Білокопитове (Сумська область), а також артилерійські, мінометні та кулеметні обстріли сіл Миколаївка, Янжулівка (Чернігівська область) і Прогрес (Сумська область). та пунктів пропуску “Трем'яч” і “Сеньківка” (Чернігівська область)⁸³.

У Брянській і Курській областях РФ відмічалось переміщення підрозділів матеріально-технічного забезпечення ЗС РФ з метою доставки військового майна, боєприпасів та ПММ. Противник здійснив заходи з посилення системи ППО у Брянській обл. У районі н. п. Гудово (близько 60 км від ДКУ) було розгорнуто другий зенітно-ракетний дивізіон ЗРК С-300, який прикривався щонайменше двома ЗРГК “Панцир-С1”.

У другій половині травня ЗС РФ посилили ракетні удари та обстріли об'єктів ЗС України у Сіверському ОР. Так, біля 5-ї ранку 17 травня літак ПКС ЗС РФ завдав удару чотирма ракетами по 169-му навчальному центру ЗС України в смт Десна Чернігівської області, внаслідок чого сталося руйнування перекриттів та стін з наступним горінням у двох гуртожитках казарменого типу.

Це призвело до великої кількості загиблих і травмованих. Упродовж наступних днів рятувальники ДСНС під час розбору завалів під уламками знайшли тіла 87 загиблих військовослужбовців. Поранено було понад 300 осіб⁸⁴.

⁸²<https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid02rcxbSSugEWUBUYNZYL5tXw4qStDcLeAv17LbbXvdpb8UPG3MfNb9VPHkrLAbXoMSI>

⁸³ <https://armyinform.com.ua/2022/05/17/vorog-z-minometiv-obstrilyav-trykordonnykiv-na-sumshhyni/>

<https://suspilne.media/240934-rosijski-vijska-obstrilali-cernigivsinu-ta-sumsinu-genstab/>

<https://suspilne.media/241376-prikordonni-sela-cernigivsini-vcergove-obstrilali-z-teritorii-rosii/>

⁸⁴ <https://suspilne.media/242356-pid-cas-raketnogo-udaru-po-desni-zaginuli-87-ludej/>

Також вранці 17 травня ЗС РФ здійснили авіаудари чотирма ракетами по військовій частині у м. Охтирка Сумської області, внаслідок чого сталося загорання складського приміщення, їдальні та кінологічного майданчика. Ударною хвилею було пошкоджено дитячий садок, храм, багатоквартирний і приватний житлові будинки та господарські будівлі. П'ять людей було поранено і травмовано⁸⁵. Крім того, у цей та наступні дні підрозділи противника обстріляли з артилерії та мінометів н. п. Янжулівка, Грем'яч Семенівка, Блешня, Гірськ (Чернігівська область), Прогрес, Есмань, Сопич, Бруски, Бояро-Лежачі, Старі Вирки та Дмитрівка, а також підрозділи українських військ у м. Середина-Буда (Сумська область).

За даними розвідки, противник продовжував перекидати додаткові сили і засоби, зокрема військову техніку, до кордону з Україною. Так, 15 травня на залізничну станцію Льгов-2 Курської області (близько 50 км від ДКУ з Сумською областю) прибув військовий ешелон, з якого було розвантажено 20 од. РСЗВ "Град", 20 од. БМП, 16 од. БТР, 9 автомобілів (8 од. "Тигр" та 1 "Тайфун"). У складі ешелону також були два криті вагони з боєприпасами та шість пасажирських вагонів.

Ознак, створення ударного угруповання ЗС РБ поблизу білорусько-українського державного кордону виявлено не було. У ЗС РБ до 21 травня тривав другий етап перевірки бойової готовності, під час якого відпрацьовували питання форсування водних перешкод та перевірки чергових сил і засобів ППО. Було проведено кілька навчально-методичних зборів (НМЗ) з командирами батальйонів (дивізіонів). Так, 16–21 травня на базі 288-ї бази резерву автомобілів (Старі Дороги, Мінська обл.) ЗС РБ було проведено НМЗ з командирами батальйонів матеріально-технічного забезпечення. На базі 6-ї омбр (Гродно) проводили НМЗ з командирами батальйонів (дивізіонів) з'єднань і частин Західного ОК ЗС РБ.

Від 22 травня перевірку сил реагування національних ЗС продовжили до 28 травня. Розпочався черговий етап, основною метою якого була перевірка озброєння та військової техніки, що знаходиться на довготривалому зберіганні у військових частинах бойового, тилового та технічного забезпечення. Підрозділи ЗС РБ продовжували залучатися до заходів бойової підготовки на військових полігонах.

До кінця травня оперативна обстановка на Волинському та Поліському напрямках суттєвих змін не зазнала. У ЗС РБ тривали планові заходи бойової

<https://www.0462.ua/news/3395219/raketnij-udar-po-desni-na-cernigivsini-poraneno-bilse-300-ludej>

⁸⁵ <https://www.radiosvoboda.org/a/news-okhtyrka-raketnyy-udar/31854233.html>

підготовки та заходи з перевірки бойової готовності, що в черговий раз були продовжені – тепер до 4 червня. Значних переміщень техніки й особового складу до державного кордону з Україною не відбувалося. Військова активність ЗС РФ на території РБ оцінювалася як незначна і була пов'язана з виводом пошкодженої техніки та особового складу до місць постійної дислокації. Визначені підрозділи ЗС РБ (до семи батальйонів) продовжували прикриття білорусько-українського кордону. З території РБ здійснювалися окремі ракетно-бомбові удари по об'єктах цивільної та військової інфраструктури на території України.

ЗС РБ посилили угруповання РВіА у прикордонних з Україною районах. У Брестській області було розгорнуто до двох ракетних дивізіонів 465-ї рбр (н. п. Цель, на озброєнні ТРК “Точка-У”) та реактивно-артилерійського дивізіону 336-ї реабр (Осиповичі, на озброєнні РСЗВ “Смерч”). Космічною розвідкою було підтверджено розгортання на аеродромі Лунинець (Брестська область, 50 км від ДКУ) зенітно-ракетного дивізіону ЗРК С-400 (шість ПУ) 1529-го зрп (Князе-Волконське) 25-ї д ППО 11-ї ОА ППО ЗС РФ, дві ЗРК “Тор-М2” 740-ї зрбр (Борисов) ВПС і військ ППО РБ. У Гомельській області, у безпосередній близькості від державного кордону з Україною, було розгорнуто маневрову групу РЕБ зі складу ЗС РБ.

“військова операція РФ в Україні багато чому нас навчила. З першого її дня я вимагав вивчати уроки цієї війни та визначитись, яка війна буде в Білорусі”.

Також відзначалися непоодинокі випадки зняття з баз зберігання РБ танків та БМП. Не виключається їх подальша передача до ЗС РФ з метою поповнення поточних втрат.

На Сіверському напрямку противник активних бойових дій не проводив, ознак формування ним наступального угруповання виявлено не було. У прикордонних районах Брянської та Курської обл. підрозділи ЗС РФ продовжували обладнання додаткових вогневих позицій та захисних споруд і

проводили повітряну розвідку із застосуванням БпЛА з метою виявлення підрозділів українських військ, позицій артилерії і маршрутів висування, здійснювали поповнення запасів матеріально-технічних засобів та боєприпасів. Також противник на окремих напрямках здійснював інженерне обладнання позицій, нарощував систему радіоелектронної розвідки та РЕБ.

Противник утримував підрозділи ЗС у прикордонних районах названих областей і продовжував завдавати вогневого ураження по українському прикордону з метою демонстрації присутності та сковування дій Сил оборони України з виконання поставлених завдань. Наприкінці травня агресор завдавав ракетних ударів, здійснював артилерійські та мінометні обстріли з території РФ прикордонних районів Чернігівської та Сумської областей, зокрема населених пунктів Сеньківка, Гірськ, Хрінівка, Гасичівка, Янжулівка, Каменська Слобода (Чернігівська область) та Бачівськ, Середина Буда, Бояро-Лежачі, Манухівка, Запсілля, Миропілля, Кіндратівка (Сумська область)⁸⁶. Противник продовжував використовувати авіацію і для нанесення вогневого ураження по позиціях українських військових формувань, дислокованих поблизу ДКУ. Так, 30 травня було завдано ракетних авіаційних ударів по підрозділах наших військ у Сумській області з літаків Су-30СМ⁸⁷. Водночас у межах провокаційної операції щодо обстрілів населених пунктів РФ противник через ЗМІ звинувачував Україну.

Противником здійснювалося накопичення військового потенціалу на території Курської області. Було виявлено ознаки активного маневрування у російському прикордонні (навпроти Сумської області) сил і засобів ЗС РФ для збереження та підвищення військової загрози на Сіверському та Слобожанському напрямках з метою сковування маневру сил і засобів ЗС України й унеможливлення їх переміщення у райони активних бойових дій, зокрема, на схід та південь України.

Наприкінці травня на Сіверському напрямку противник продовжував утримувати підрозділи зі складу 1-ї ТА Західного ВО та повітряно-десантних військ на ділянці російсько-українського кордону у Брянській та Курській областях. Також він продовжував підтримувати у вищих ступенях бойової готовності чергові сили та засоби зі складу 32-ї д ППО (Ржев), розгорнуті у прикордонних з Україною районах Брянської області.

⁸⁶ <https://www.radiosvoboda.org/a/news-sumska-chernihivska-oblast-obstrily/31873935.html>

<https://armyinform.com.ua/2022/05/30/vorog-zavdav-aviacijnyh-udariv-po-sumshhyni/>

⁸⁷ <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/01/novyna/bezpeka/vijska-rf-zavdaly-cherhovoho-raketnoho-udaru-po-sumshhyni>

<https://www.kmu.gov.ua/news/operativna-informaciya-stanom-na-0600-01062022-shchodo-rosijskogo-vtorgnennya>

Потенційну загрозу для України продовжували становити ризики прориву через державний кордон ДРГ противника, у травні в прикордонній смузі мали місце епізоди з ознаками відповідної діяльності.

СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Упродовж травня оперативна обстановка у Східній операційній зоні відрізнялась напруженістю та динамічністю. При цьому у різних операційних районах обстановка мала суттєві відмінності.

Станом на 01.05.2022

Українським військам у складі оперативно-стратегічного угруповання військ (ОСУВ) “Хортиця” у складі оперативного угруповання військ (ОУВ) “Дніпро”, угруповання Об’єднаних сил, оперативно-тактичного угруповання військ (ОТУВ) “Слобода” протистояло угруповання російських військ у складі 1-ї гвардійської танкової, 2-ї, 20-ї, 35-ї, 36-ї, 41-ї, 58-ї загальновійськових армій, частини сил 8-ї загальновійськової армії (зокрема й 1-го та 2-го АК, що входять до її складу), військових частин 90-ї танкової дивізії Центрального ВО, 4-ї армії ВПС і ППО, військових частин повітрянодесантних військ та морської піхоти і військ берегової оборони флотів.

Зі Слобожанського напрямку на півночі від Харкова ОТУВ “Слобода” протистояли війська зі складу 20-ї та 41-ї А. На Харківському напрямку

обстановка для ЗС України була в цілому сприятливою. Військами продовжувалось ведення наступальних дій тактичного масштабу. В результаті до кінця травня була звільнена значна частина окупованої території Харківської області, зменшились можливості противника вести артилерійській вогонь по Харкову.

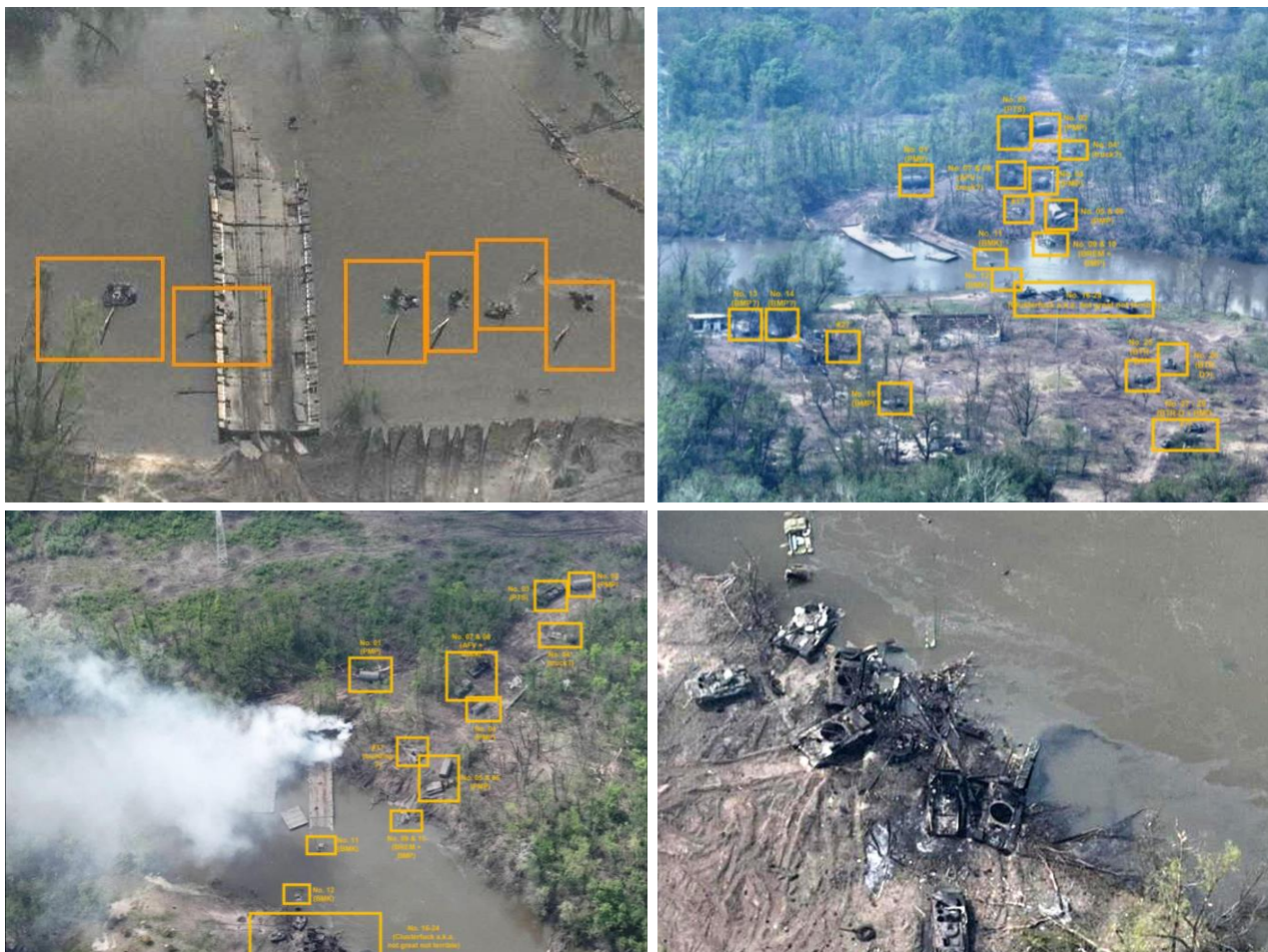
Успіхи українських військ на півночі від Харкова поставили командування противника перед складним вибором між необхідністю відбивати український наступ і водночас нарощувати угруповання своїх військ, що вели наступ із району Ізюму та в районі Северодонецьк – Лисичанськ. Наступ українських військ створював потенційну загрозу для залізничної станції Вовчанськ, яка є однією із двох основних станцій розвантаження у системі логістики противника. Наближення українських військ на дистанцію, що забезпечувала б набуття підрозділами РВіА ЗС України спроможності ведення вогню по цій станції, істотно ускладнило би тилове забезпечення всього угруповання російських військ, що вело бойові дії на території Харківської та Луганської областей. Варто відзначити, що на півночі від Харкова наступальні дії велись за активною участю військових частин і підрозділів ТрО, що були перекинуті із глибини території України.

В результаті успішних наступальних дій упродовж травня було звільнено понад десять населених пунктів, підрозділи ЗС України відновили контроль над протяжною ділянкою державного кордону України.

Набагато складнішою була обстановка на Ізюмському напрямку. Російське командування від початку травня зосередило в районі Ізюму до 23 БТГр зі складу 1-ї гв. ТА, 20-ї А Західного ВО, 35-ї А та 68-го АК Східного ВО, повітрянодесантних військ та ін. Російські війська на чолі з командувачем Південного ВО генералом армії О. Дворніковим продовжували реалізовувати стратегічний замисел, що полягав в оточенні українських військ у Східній операційній зоні. Для цього планувалося завдати удари по напрямках, що сходяться із району Ізюму на південний захід у напрямку Барвінково. Проте, незважаючи на значну чисельну перевагу, наступ Ізюмського угруповання противника розвивався надзвичайно повільно та супроводжувався великими втратами живої сили, озброєння та військової техніки і запасів матеріально-технічних засобів.

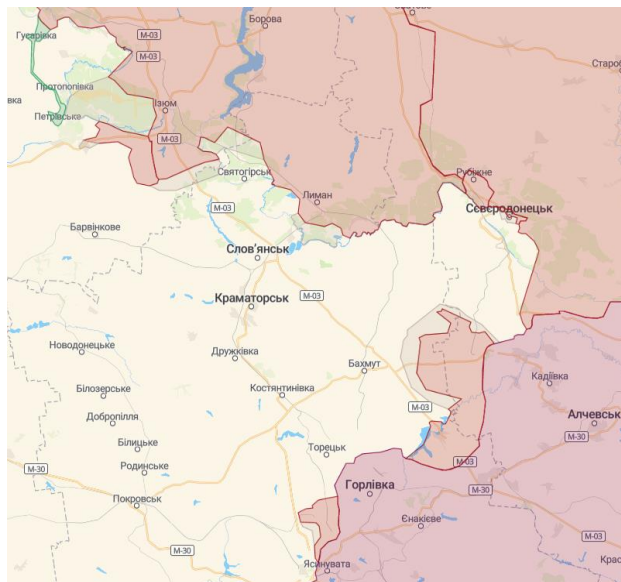
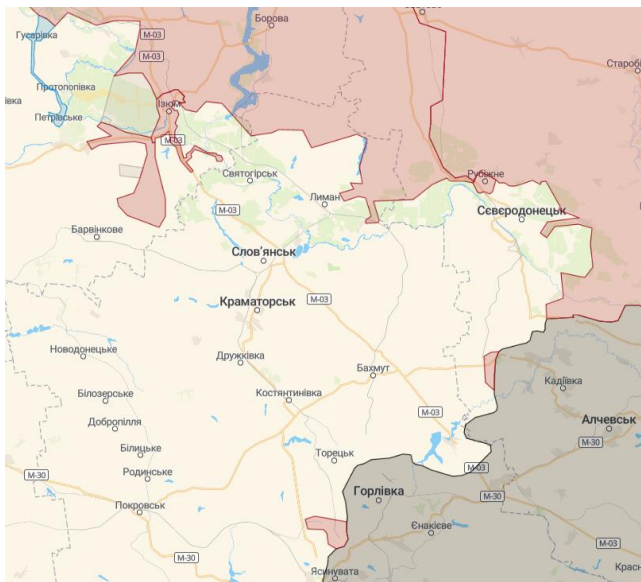
Спроби противника наступати в напрямку Барвінкова успішно відбивались українськими військами, що вели позиційну оборону. Крім того, за сприятливих умов українські війська неодноразово переходили в контратаки, завдавали противнику нищівні вогневі удари, зокрема під час його спроб

переправитись через р. Сіверський Донець для виходу в тил та на комунікації угруповання Об'єднаних сил. Так, упродовж травня неодноразово знищувалась переправа в районі с. Білогорівка Луганської області, що супроводжувалось великими втратами для російських військ⁸⁸.

Одночасно частиною сил російські війська намагались наступати з району Ізюму у напрямку м. Слав'янськ. Найскладнішою у травні була обстановка на Донецькому операційному напрямку, перш за все в районі м. Сєверодонецьк. Саме на захопленні цього міста, яке після окупації Луганську стало обласним центром Луганської області зосередило свої основні зусилля російське командування.

⁸⁸ЗСУ після знищення переправи відрізали дві роти противника на Луганщині // Defense Express. URL:https://defence-ua.com/news/zsu_pislja_znischennja_perepravi_vidrizali_dvi_roti_protivnika_na_luganschini-7307.html; У ЗСУ показали, як вкотре знищили понтонні переправи окупантів у Білогорівці // ТСН. URL: <https://tsn.ua/ato/u-zsu-pokazali-yak-vkotre-znischili-pontonni-perepravi-okupantiv-u-bilogorivci-2061880.html>

Зміна лінії зіткнення між станом на:
01.05.2022 р.
31.05.2022 р.

Проти угруповання Об'єднаних сил російське командування зосередило до 45 БТГр зі складу 8-ї та 58-ї А, військових частин морської піхоти та берегової оборони флотів, ПДВ, частин та з'єднань 1-го та 2-го АК. Ускладнювало ситуацію також і те, що російське вище воєнно-політичне керівництво одним із стратегічних завдань прилюдно оголосило фактичне захоплення всієї території Луганської області. До кінця травня ціною важких втрат російські війська захопили до 90 % території області.

Противник намагався оточити війська угруповання Об'єднаних сил в районі Сєверодонецьк – Лисичанськ. З цією метою російські війська вели наступальні дії як з фронту, так і завдавали удари з півночі і з півдня. У відповідь, українські війська вели активну позиційну оборону, використовуючи як вузли оборони населені пункти, зокрема Попасну, Рубіжне, Світлодарськ, Сєверодонецьк та ін. Упродовж травня російським військам вдалося досягти певних тактичних успіхів і просунутись у напрямку Сєверодонецька. Так, 8 травня російські війська захопили м. Попасна, 12 травня – м. Рубіжне, 24 травня – м. Світлодарськ. Характерною рисою дій російських військ під час штурму населених пунктів було повне нехтування нормами міжнародного права щодо мінімізації руйнувань цивільних об'єктів та втрат місцевого населення. Міста були залишені українськими військами після того, як противник практично повністю зруйнував їх вогнем ракетних військ і артилерії, ударами авіації, при чому ці удари завдавались практично з самого початку широкомасштабної агресії.

Під час ведення штурмових дій після потужної і тривалої авіаційної і артилерійської підготовки противник виділяв у перший ешелон зазвичай підрозділи, укомплектовані особовим складом, поспіхом мобілізованим на території окупованих у 2014–2015 рр. районів Донецької та Луганської областей. У разі, якщо досягався успіх, для його закріплення і розвитку вводились підрозділи ЗС РФ. Це давало змогу російському командуванню уникнути втрат військовослужбовців – громадян РФ, більш економічно використовувати особовий склад, за який воно несе відповідальність. При цьому втрати серед осіб, набраних на території ОРДЛО для російської сторони не носять критичного характеру та не призводять до негативних внутрішньополітичних наслідків, обумовлених зростанням людських втрат при доволі незначних тактичних, не говорячи вже про оперативні, результатах, що досягались російськими військами.

Природно, що українське командування використовуючи всі можливості для ведення оборони, завдання противнику максимальних втрат, вживаючи разом з військово-цивільними адміністраціями та органами Національної поліції України заходів з евакуації цивільного населення, приймало рішення щодо відведення військ із зруйнованих в цент міст, оборона яких втрачала оперативний сенс, на завчасно підготовлені позиції у глибині, на вигідних рубежах, зокрема й для уникнення оточення переважаючими силами противника.

Особливо відчувалась перевага противника в засобах дальнього вогневого ураження, перш за все в артилерії і авіації. Так, лише в кількості артилерійських систем ЗС РФ мали 15-разову перевагу над ЗС України, а на напрямках головного удару – і більшу, що давало змогу противнику мати вогневу перевагу особливо під час артилерійської підготовки штурму населених пунктів⁸⁹.

На інших напрямках у Донецькій області російські війська безуспішно намагалися прорвати оборону українських військ. Незважаючи на практично щоденні спроби штурмувати пригороди Донецька, зокрема Мар'їнку, Пескі, Авдіївку, Красногорівку та ін. противнику так і не вдалося відкинути українські війська на захід від Донецька. Водночас, кожен штурм починався з авіаційної та артилерійської підготовки, супроводжувався ударами авіації та вогнем артилерії. Це постійно призводило до значних втрат цивільного населення, руйнування промислових підприємств, житлових будинків, інших споруд та

⁸⁹ *We're almost out of ammunition and relying on western arms, says Ukraine* // TheGuardianURL:<https://www.theguardian.com/world/2022/jun/10/were-almost-out-of-ammunition-and-relying-on-western-arms-says-ukraine?fbclid=IwAR0siIjVZYRq6rrya7XhzsflK2GeD4sHgPggXGzSCB3QIlyD5KYW7sCaQgs>

елементів транспортної, енергетичної та комунальної інфраструктури. Проте, незважаючи на потужний вогневий вплив, кількісну і якісну перевагу у засобах дальнього вогневого ураження, російським військам так і не вдалося досягти суттєвих успіхів на цьому напрямку. Однією із головних причин такого стану стало те, що упродовж останніх років під час антитерористичної операції та подальшої операції Об'єднаних сил українськими військами була створена надійна, ешелонована у глибину, розвинена в інженерному відношенні позиційна оборона. Окрім цього, сама місцевість не сприяє широкому маневру військами через значну кількість населених пунктів та інших перешкод. Все це дало змогу військам угруповання Об'єднаних сил стримувати спроби противника прорвати оборону та вийти на оперативний простір, перерізати основні лінії постачання та вийти на адміністративний кордон Донецької обл.

Упродовж першої половини травня тривала героїчна оборона Маріуполя. Українські війська, не зважаючи на постійні штурми і вогневі удари противника силами авіації, флоту та артилерії, продовжували утримувати позиції на заводі “Азовсталь”.

Варто відзначити, що 3 травня президент РФ В. Путін публічно поставив завдання міністру оборони РФ генералу армії С. Шойгу припинити спроби захопити територію металургійного комбінату “Азовсталь” штурмом, заблокувати українські підрозділи, що оборонялись на території заводу та дочекатися їх здачі у полон. Така вимога мотивувалась тим, що під час штурму російські війська зазнають значних втрат. При цьому російські війська продовжували завдання авіаційних ударів і ведення вогню артилерії по території заводу, адже про їх припинення не йшлося. Незважаючи на цю заяву, російські підрозділи продовжували штурмові дії, що свідчить не про відсутність виконавчої дисципліни, а скоріш про те, що ця заява була спрямована на введення української сторони в оману щодо реальних намірів російського командування.

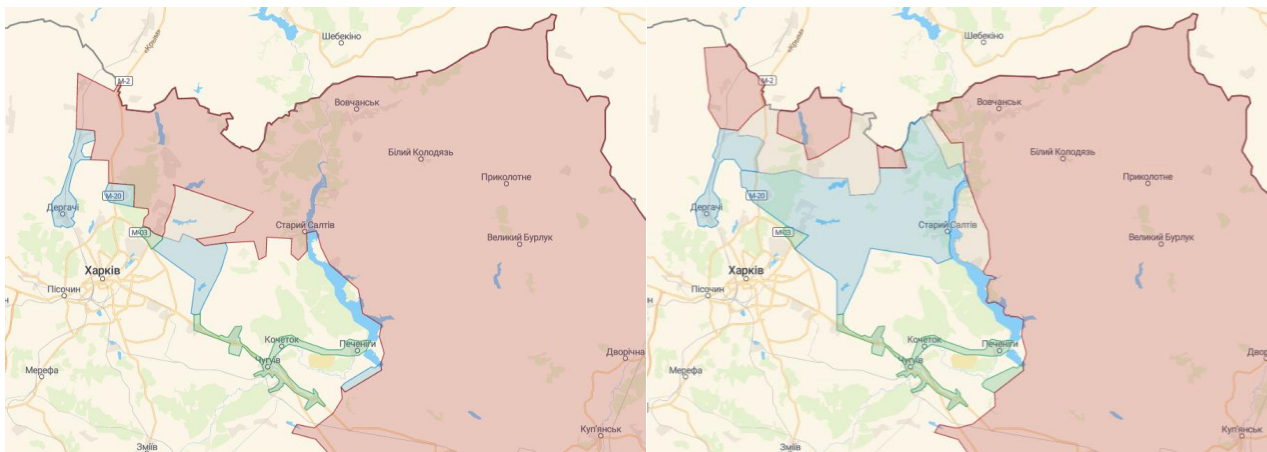
Як досягнення цього періоду слід відзначити евакуацію цивільних осіб, що перебували на території підприємства за посередництвом ООН і завдяки особистому втручання Генерального секретаря ООН, досягнення домовленості про виведення у лікувальні заклади ОРДО поранених бійців Маріупольського гарнізону. Врешті-решт на 82 день оборони Маріуполя командири оточених підрозділів отримали наказ вжити заходів для збереження особового складу. В умовах відсутності боєприпасів, води, продовольства подальший опір був недоцільним і призвів би лише до втрат українських захисників, які при цьому

не змогли би завдати будь-якої шкоди противнику. 20 травня українські військові залишили територію заводу “Азовтсаль”.

За словами заступника Міністра оборони України Г. Маляр, гарнізон Маріуполя повністю виконав поставлені завдання, скував та завдав істотних втрат великому угрупованню противника, чим надав українському воєнно-політичному керівництву резерв часу, необхідний для створення та розгортання стратегічних резервів, не дав противнику змоги застосувати значний військовий контингент на інших ділянках фронту.

Упродовж травня українські війська досягли певних успіхів в районі Харкова, звільнили значну частину Харківської області, вийшли на окремі ділянки державного кордону України. Противнику не вдалося здійснити свій замисел щодо оточення та розгрому угруповання військ ЗС України у Східній операційній зоні. На території Донецької області противник не зміг прорвати оборону військ угруповання Об'єднаних сил та захопити нові території.

Зміна лінії зіткнення між станом на:

01.05.2022 р.

31.05.2022 р.

Найбільших успіхів противнику вдалося досягти в Луганській області, захопивши наприкінці місяця до 95 % її території і впритул наблизившись до Северодонецька. Також російським військам вдалося завершити захоплення м. Маріуполь, що забезпечило Росії повний контроль над всім узбережжям Азовського моря.

Можна стверджувати, що російським військам, незважаючи на значну кількісну перевагу, не вдалося реалізувати стратегічний замисел вищого воєнно-політичного керівництва, вони зазнали суттєвих втрат, що не виправдовуються досягнутими результатами.

Станом на 31.05.2022

ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Станом на 1 травня 2022 року в Південно-західній операційній зоні (Таврійський, Південнобузький і Бессарабський операційні райони/напрямки) угруповання військ противника силами визначених підрозділів вело бойові дії з метою виходу на адміністративні межі Херсонської області та створення сприятливих умов для наступу на міста Миколаїв і Кривий Ріг.

Станом на 01.05.2022

Упродовж травня угруповання військ противника вели наступальні дії на лінії зіткнення на Таврійському напрямку силами окремих частин і підрозділів 58-ї ЗВА, а на Південнобузькому напрямку – силами частин і підрозділів 8-ї та 49-ї ЗВА, 22-го АК, берегових військ Чорноморського флоту (ЧФ) ПівдВО, а також 7-ї та 11-ї одшбр ПДВ (до 16 БТГр) вели бойові дії для покращення тактичного положення, продовжували обстрілювати підрозділи наших військ УВ “Південь” та ОУВ “Дніпро” і “Примор’я”.

З 1 по 4 травня активних бойових дій противник не проводив. Основні зусилля російських окупантів були зосереджені на перегрупованні підрозділів з метою покращення тактичного положення своїх військ, нарощуванні системи вогневого ураження, ППО та матеріально-технічного забезпечення та удосконаленні інженерного обладнання позицій своїх військ.

На Криворізькому напрямку станом на 2 травня противник зосередив і розгорнув підрозділи реактивної та ствольної артилерії у районах н.п. Степне –

до 20 од. РСЗВ “Град”, 5 од. “Смерч”; Новопетрівка – до *реадн* РСЗВ “Град” (10 од.); Любимівка – *реабатр* РСЗВ “Град”; Клапая – *реабатр* РСЗВ “Град” (північно-західна частина Херсонщини) та вів артилерійський вогонь по позиціях наших військ у районах Таврійського, Осокорівки, Трудолюбівки та Князівки⁹⁰. На цьому ж напрямку 4 травня ворог здійснив перегрупування своїх військ і в район н.п. Блакитне (Херсонська обл.) перемістив до 30 од. військової техніки, у т. ч. БМД-2 і РСЗВ “Град”⁹¹.

На Миколаївському напрямку противник проводив перегрупування підрозділів своїх військ. Для уточнення обстановки та виявлення позицій наших підрозділів противник проводив повітряну розвідку із застосуванням БПЛА типу “Орлан-10” у східній частині Миколаївської та північно-західній частині Херсонської областей. Разом з тим, тривало перекидання матеріальних засобів з тимчасово окупованої території АР Крим з використанням залізничної інфраструктури України, а біля Давидового Броду, імовірно, в очікуванні наступу наших військ, противник замінував міст через р. Інгулець⁹². Крім того, противник продовжував демонстративні дії та маневри для сковування наших підрозділів Сил оборони з метою недопущення їх перекидання на інші більш загрозливі напрямки.

Водночас російські окупанти намагалися примусити населення тимчасово окупованого Херсону користуватися послугами російських стільникових операторів, а мобільний зв’язок та Інтернет українських операторів стали недоступними. У місцевих магазинах стали продавати сім-карти російських мобільних операторів, які можна було придбати лише за наявності паспорта.

⁹⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 01–02 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 7 с. (с. 1)

⁹¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 03–04 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 6 с. (с. 3)

⁹² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 02–03 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 6 с. (с. 4)

З 5 по 10 травня на Південнобузькому та Таврійському напрямках противник проводив перегрупування наявних підрозділів з метою покращення тактичного положення своїх військ. Продовжив нарощувати системи вогневого ураження та ППО, удосконалював інженерне обладнання позицій. Тривало нарощування угруповання військ противника для відновлення наступу на Миколаївському напрямку. Зберігалася імовірність відновлення наступальної операції на Запоріжжя. Противник збільшив інтенсивність вогневого впливу на наші війська уздовж всієї лінії зіткнення, в основному, на Південнобузькому напрямку. Так, 8–9 травня ворог силами до 15 БТГр на цьому напрямку вів оборону та намагався утримати зайняті позиції, обстрілював з мінометів, ствольної артилерії та РСЗВ позиції підрозділів наших військ, відновлював втрати та застосував армійську авіацію в районі н.п. Кар'єрне. 9 травня на околиці н.п. Стара Збур'івка (Херсонська обл.) уперше на ворожих позиціях зафіксовано елементи БРК "Бал", імовірно, зі складу 15-ї обрбр (Севастополь) ЧФ ПівдВО⁹³, призначених для завдання вогневого ураження по об'єктах військової та цивільної інфраструктури Півдня України.

Для логістичного забезпечення своїх військ на тимчасово окупованій території Херсонської області противник розгорнув склади з боєприпасами у районах н.п. Таврійське, Томина Балка та Чорнобаївка та продовжував розгортати систему ремонтно-технічного забезпечення своїх військ. Крім того, на тимчасово окупованій території Запорізької, Миколаївської та Херсонської областей противник розгорнув: склади боєприпасів у районах Розлив, Тараса Шевченка, Берислав, Киселівка, Молодецьке, Чайкине, Новопетрівка (Херсонська обл.), Євгенівка (Миколаївська обл.), Новоукраїнка, Пологи, Воскресенка, Михайлівка (Запорізька обл.); пункти ремонту і відновлення пошкодженої техніки у н.п. Чорнобаївка, Біляївка (Херсонська обл.), Кінських Роздорах, Михайлівка (Запорізька обл.); склад ПММ у районі Зеленівки (Херсонська обл.)⁹⁴.

Водночас противник продовжував вогневий вплив на наші війська уздовж всієї лінії зіткнення, здійснював ешелонування запасів боєприпасів та проводив повітряну розвідку. Так, 5 травня для з'ясування положення наших військ

⁹³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 08–09 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 9 с. (с. 6)

⁹⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 04–05 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 11 с. (с. 4); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 08–09 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 9 с. (с. 1); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 09–10 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 4)

противник проводив повітряну розвідку у районі м. Нікополь⁹⁵, а 10 травня активізував повітряну розвідку в акваторії Чорного моря, обстежував узбережжя та прибережну зону біля Кінбурнської стрілки, м. Очаків і н.п. Рибаківка Миколаївської обл. із застосуванням БПЛА типу “Орлан-10”⁹⁶.

З метою прикриття пунктів управління та угруповань військ, противник розгорнув сили і засоби ППО на території Херсонської обл. у районах н.п. Біляївка – ЗРК “Бук”; Зелений Гай – ПУ ЗРК С-300; Чорнобаївка – 2 од. ЗРГК “Панцирь-С1”, а з н.п. Олешки у напрямку Чорнобаївки (Херсонська обл.) перемістив ЗРК “Тор-М1”. Для організації надання медичної допомоги військам, що дислокуються в Запорізькій області противник розгорнув військові госпіталі у н.п. Бурчак і Мелітополь⁹⁷.

Крім того, тривали заходи окупаційного адміністративно-поліцейського режиму на тимчасово захоплених територіях, зокрема посилення фільтраційних заходів підрозділами “росгвїрдії” у н.п. Геройське, Гола Пристань і Херсон⁹⁸.

На Бессарабському напрямку у Придністровському регіоні Республіки Молдова (ПРРМ) обстановка станом на 1 травня була напруженою. Особовий склад оперативної групи російських військ у Придністров’ї (ОГРВП) перебував на казарменому положенні у повній бойовій готовності, переміщень особового складу та військової техніки з ППД не відбувалося. Підрозділи МВС Придністровської Молдавської Республіки (ПМР) працювали у посиленому режимі і, в основному, укріплювали адміністративні будівлі МВС, зокрема у м. Рибниця входи та вікна будівель обладнали під вогневі позиції. На в’їздах на прилеглу до будинків територію створювали укриття з бетонних блоків, а в самому Придністров’ї розпочалися “військові збори”.

Дуже широкого розголосу набула інформація про можливість втягування у воєнний конфлікт Придністров’я. Політичні та військові оглядачі були єдині в розумінні обставин, що склалася – це спланована РФ кампанія по дестабілізації ситуації в цьому регіоні. Через підконтрольні ЗМІ противник розповсюджував провокаційні повідомлення про посилення загрози населенню Придністров’я з боку України. Інформація про “вибухи” на об’єктах, зокрема

⁹⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 04–05 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 11 с. (с. 4)

⁹⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 09–10 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 4)

⁹⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 06–07 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 6)

⁹⁸ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 01–02 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 7 с. (с. 3)

обстріли офісу Придністровського “МГБ”, Тираспольського аеропорту, підбив Придністровського радіоцентру (вишки в с. Маяк), обстріли військової частини у с. Паркани та охорони військових складів у с. Колбасна, з’явилася у контрольованих росіянами телеграм-каналах безпосередньо за 5 годин до самих “вибухів”. За кілька днів до “терактів” у м. Тирасполь появився російський пропагандист Семен Пегов, який займався розгоном “гарячих новин” про ці ж т. зв. “теракти”⁹⁹.

Ескалацію в Придністров’ї доцільно розглядати в загальному контексті ситуації в Республіці Молдова та умінні російських спецслужб прив’язувати військові та диверсійні операції до сакральних для них дат.

У Молдові заборонили використання рашистської символіки – георгіївської стрічки, знаків “V” і “Z”, які пропагують російську агресію, а також обмежили масові акції до 1 та 9 травня. У ході голосування депутати-комуністи влаштували протест біля трибуни парламенту, вийшовши до неї із плакатом із зображенням георгіївської стрічки та написом “День Перемоги святий. Не чіпайте символи Перемоги”.

У Молдові запровадили штрафи за георгіївську стрічку та символи війни “V” і “Z”

Відомо, що ряд проросійських сил у Республіці Молдова планували організувати провокації на саме у ці дні. Також очікували на провокації до 2 травня (річниця трагічних подій в Одесі 2014 р.), що мали стати ключовою акцією “возмездія” для виправдання військової агресії Російської Федерації проти України.

“Ми не можемо миритися з тим, щоб символи, які пропагують війну, використовували у Молдові... соромно, коли цей символ наносять на танки, що цей символ став символом російської армії, яка веде війну проти України”, – зазначив депутат від провладної партії PAS Раду Маріан.

⁹⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30 квітня – 01 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 1)

На той час ЗМІ розглядали декілька варіантів подій, що могли відбутися.

Перший: *повалення політичного режиму у Молдові*. Планували захопити адмінбудівлі (парламенту), поліцейських відділень та інше протестуючими з метою спровокувати відкриття вогню по демонстрантах та легітимізувати втручання “російських миротворців”, що розміщені у Придністров’ї. Швидкою атакою російських і придністровських сил на Кишинів планували змінити політичний режим, оголосити дострокові вибори та встановити тимчасову адміністрацію. На випадок спротиву з боку Кишинева – подати події як громадянський конфлікт і дестабілізацію у самій Молдові.

Другий: *створити передумови для відкриття “другого фронту”*. Планували скористатися “інформаційним шумом”, звинуватити Україну в атаках на Придністров’я, оголосити мобілізацію в ПМР і “відкрити другий фронт” проти України, завдаючи ударів по українських прикордонниках та/або забезпечуючи відволікання Сил оборони України від можливої висадки російського десанту в Одесі.

Третій: *дестабілізувати ситуацію у самій Молдові, здійснити тиск на Кишинів і не допустити активної участі Республіки Молдова у побудові логістичних ланцюгів поставок озброєнь, продовольства та ПММ для потреб України*. Після зруйнування мосту в с. Затока (Одеська обл.) Молдова стала важливою транзитною територією через яку проходили і проходять значні поставки. За суттю – це транспортний хаб подібно до Польщі. Крім того, після того як Румунія виявила бажання і готовність надати свої морські порти для завантаження українського зерна, логістичні питання вийшли на перше місце. Тому історія з “терактами” та загрозою відкриття “другого фронту” була не що іншим як тиском на керівництво Республіки Молдова¹⁰⁰.

За інформацією на 30 квітня на території ПМР був створений резерв для посилення російського контингенту у складі: 1 БТГр (126-ї обр БО та 8-го ап 22-го АК) та 1 РТГр (810-ї обр МП)¹⁰¹, що за окремим розпорядженням міг бути використаний для підсилення підрозділів російських військ на Південному напрямку, зокрема в напрямку міст Миколаїв та Кривий Ріг.

Угруповання російських військ у Придністров’ї налічує 1700 осіб, до якого входять два окремі батальйони – 82-й і 113-й, управління, підрозділи

¹⁰⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30 квітня – 01 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 1-2)

¹⁰¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30 квітня – 01 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 2)

охорони й обслуговування. Механізовані батальйони насамперед виконують “миротворчу місію” на Дністрі, щорічно змінюючи один одного. Більшість з них є місцевими жителями, які мають російське громадянство та проходять службу в ЗС РФ. Проте крім російського, у них ще є молдовський паспорт або український, румунський чи болгарський. Насправді російських “миротворців” у ПМР станом на 1 квітня було 412 осіб, до яких варто додати ще майже 200 осіб – співробітники резидентури ФСБ і ГРУ. Росіян, які не є місцевими жителями, за різними оцінками – не більше 300 осіб¹⁰². До початку російсько-української війни ротація російського контингенту у ПМР здійснювалася через територію України за згодою Кишинева. Утім, з 2014 року цей канал закrywся. Молдовська сторона поставила “фільтр” і в аеропорту Кишинева.

Збройні сили ПМР за списком налічують до 8 тис. осіб (ЗС Республіки Молдова – 5 тис. осіб). Їх основа – чотири мотострілецькі бригади російського типу, з яких дві – на півдні (м. Тирасполь і м. Бендери), одна – у центрі (м. Дубоссари), одна – на півночі (м. Рибниця). Проте, ці бригади ще донедавна були “кадрового” складу, з чисельністю не більше 500 осіб. Для розгортання у повноцінні бойові частини вони потребують певного часу для доукомплектування. Прагнули їх доукомплектувати неодноразово, починаючи з березня 2022 року, але поповнення зафіксовано лише 25% від плану. Джерел поповнення ЗС ПМР призовним контингентом обмаль, люди з військовими спеціальностями залишили регіон. Щоб хоч якось виконати план комплектування на “військові збори” викликають учнів випускних класів шкіл і працівників бюджетної сфери¹⁰³, що спричинило додаткову хвилю паніки.

На озброєнні російського контингенту та ЗС ПМР є легка бронетехніка БТР і БРДМ-2, протитанкові гармати та міномети, а також наступальне озброєння – танки Т-64 (офіційно 18 машин, але за свідченням очевидців – не більше 8) та РСЗВ БМ-21 “Град”. На складах у с. Колбасна насправді знаходиться 22 тис. тонн боєприпасів, 100 танків, понад 200 РСЗВ “Град” і десятки тисяч стрілецької зброї, патронів та боєприпасів. Проте більшість озброєння та боєприпасів, вибухових речовин і, ймовірно, елементів хімічної зброї, не піддаються модернізації та використанню¹⁰⁴.

¹⁰² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30 квітня – 01 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 2)

¹⁰³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30 квітня – 01 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 3)

¹⁰⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 01–02 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 3)

З 1 по 8 травня збройні формування ПМР несли службу у посиленому режимі. Проводили підготовку до евакуації родин офіцерів ОГРВП. Водночас вжили заходів із технічного вдосконалення окремих зразків озброєння. Так, 3 травня для підвищення вогневої потужності озброєння в одному з підрозділів ОГРВП (м. Тирасполь) на одному із БТР-70 (перебуває в автопарку) встановили позаштатне авіаційне озброєння 80-мм некерована авіаційна ракета “С-8”¹⁰⁵. Аналогічні роботи були проведені 4 травня у підрозділі СБ(А) у с. Колбасна¹⁰⁶.

За результатами розвідувального моніторингу українського прикордоння командування ЗС ПМР і ОГРВП, 5 травня очікувало на наступ ЗС України із залученням близько 3400 військовослужбовців і вогневої підтримки артилерії¹⁰⁷. Більшість офіцерів ЗС ПМР вивозили членів сімей та особисті речі із місць постійного проживання (у т. ч. побутову техніку) за межі регіону. Крім того, встановлено, що міністр оборони ПМР В. Обручков проводив щоденні наради з командуванням військових частин та видав розпорядження про підготовку червоних пов'язок для особового складу, екіпірування 100% особового складу балаклавами, розробити картки вогню, в яких передбачити рубежі зайняття оборони і сектори ведення вогню зі стрілецької зброї та протитанкових засобів. У частини особового складу ОГРВП вилучили документи для уникнення можливості їх дезертирства¹⁰⁸.

4–5 травня співробітники МДБ і МВС ПМР проводили перевірку стану та наявності озброєння в кімнатах зберігання зброї, а також місць проживання українських біженців для виявлення у їх середовищі потенційних диверсантів.

З 8 травня на Бессарабському напрямку у Придністровському регіоні обстановка залишилася напруженою. Особовий склад ОГРВП перебував на казарменому положенні, переміщень особового складу та військової техніки з ППД не зафіксовано.

Ідеї російського керівництва щодо дестабілізації ситуації у Придністров'ї, Молдові та на півдні Одеської області не знайшли розуміння та підтримки ні

¹⁰⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 01–02 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 7 с. (с. 4)

¹⁰⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 03–04 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 6 с. (с. 5)

¹⁰⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 03–04 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 6 с. (с. 5)

¹⁰⁸ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 05–06 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 5)

серед політичної верхівки ПМР, ні серед молдовських проросійських еліт, які дотримуються лінії зниження рівня напруженості в регіоні.

У другій декаді травня на Південнобузькому та Таврійському напрямках противник активних бойових дій не вів, проте здійснював вогневий вплив на наші війська, на окремих напрямках намагався покращити тактичне положення, нарощував систему вогневого ураження, ППО, вдосконалював інженерне обладнання позицій своїх військ, поповнював запаси ОВТ, боєприпасів і ПММ. На Херсонському напрямку до 17 БТГр (49-ї ЗВА) ЗС РФ продовжували підготовку оборонних позицій для захисту від контрнаступу ЗС України та просування у напрямку Кривого Рогу. Тривало нарощування угруповання противника для відновлення наступальних дій на Миколаївському напрямку. Противник 11 травня біля н.п. Новопетрівка (Миколаївська обл.) зосередив понад 50 од. ОВТ¹⁰⁹, а в районах н.п. Молодецьке, Барвінок, Софіївка, Наддніпрянське, Музиківка (Херсонська обл.) та н.п. Василька (Миколаївська обл.) – розгорнув підрозділи реактивної та ствольної артилерії. Для уточнення об'єктів ураження та коригування вогню артилерії застосував БПЛА типу “Орлан-10” у районі н.п. Галіцинове (Миколаївська обл.)¹¹⁰. На Запорізькому напрямку противник утримує на вогневих позиціях ствольну та реактивну артилерію у районах н.п. Тернувате, Степне, Новоданилівка, Переможне й Ільченкове. Для логістичного забезпечення своїх військ з Мелітополя у напрямку Василівки цього ж дня переміщено 45 вантажних автомобілів з військово-технічним майном і боєприпасами та 18 паливозаправників¹¹¹. 18 травня для посилення угруповання на Миколаївському та Криворізькому напрямках противник здійснив переміщення ОВТ через: н.п. Олешки у напрямку н.п. Чорнобаївка – 20 вантажних автомобілів з боєприпасами та п'ять паливозаправників; н.п. Нова Каховка у напрямку н.п. Берислав – 15 вантажних автомобілів з боєприпасами та чотири паливозаправники; н.п. Музиківка (Херсонська обл.) у напрямку н.п. Новокиївка – понад 40 од. (16 од. РСЗВ БМ-21, 2 од. ТОС “Буратіно”, 20 од. автомобільної техніки з гаубицями, що буксируються); н.п. Висунці (Херсонська обл.) у напрямку н.п. Чорнобаївка – понад 30 од. (РСЗВ, гаубиці, автомобільну техніку); н.п. Першотравневе (Миколаївська обл.) у напрямку н.п. Горохівське – до 30 од.

¹⁰⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11–12 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 4)

¹¹⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11–12 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 10)

¹¹¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 10–11 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 10)

(12 од. РСЗВ БМ-21/БМ-27, танки, БМП, автомобільну техніку)¹¹²; н.п. Брилівка у напрямку Нової Каховки (Херсонська обл.) прослідувала військова колона у складі 20 вантажних автомобілів і 10 паливозаправників; н.п. Великі Копані у напрямку Раденська (Херсонська обл.) прослідувала військова колона до 30 вантажних автомобілів і паливозаправників¹¹³.

11 травня противник нарощував угруповання РВіА у Південнобузькому операційному районі за рахунок артилерії великої потужності. Так, з території РФ у напрямку залізничної станції Джанкой переміщено ешелон з ОВТ, у т. ч. 10 од. 203-мм самохідних гармат “Пион” та вагони з боєприпасами. На Херсонському напрямку противник продовжував заходи з переміщення ОВСТ ближче до передової. Для цього противник збільшив інтенсивність вогневого впливу на наші війська уздовж всієї лінії зіткнення. 12–13 травня противник посилював систему ППО на західному узбережжі Кримського півострова, зокрема виявлено розгортання біля н.п. Чорноморське (мис Тарханкут) ЗРК С-300В (три пускові установки). Водночас з цього району вивели дивізіон БРК “Бастіон” (чотири пускові установки) 15-ї обрбр ЧФ ПівдОК¹¹⁴. На Миколаївському напрямку противник розгорнув підрозділи реактивної та ствольної артилерії в районах н.п. Галаганівка – вогневий взвод РСЗВ “Град”, Снігурівка – *реабатр* РСЗВ “Град”, Першотравневе (Миколаївська обл.) – габатр; Херсон – *реабатр* РСЗВ “Град”; Степанівка (Херсонська обл.) – *реабатр* РСЗВ “Град”¹¹⁵.

Для забезпечення своїх військ боєприпасами, ПММ та відновлення пошкодженої техніки на тимчасово окупованій території Запорізької, Миколаївської та Херсонської областей противник розгорнув: склади боєприпасів у районах н.п. Копані, Зелений Гай, Михайлівка (Запорізька обл.), Баратівка, Євгенівка, Нова Кам’янка, Дудчани, Високе, Комишани, Білозерка, Станіслав, Гаврилівка (Миколаївська обл.), Архангельське, Червоне, Високопілля, Сонячне, Калинівське, Антонівка, Правдине, Чарівне, Нова

¹¹² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 17–18 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 10)

¹¹³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 19–20 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 6)

¹¹⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11–12 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 11); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 12–13 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 9 с. (с. 8)

¹¹⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 12–13 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 9 с. (с. 7)

Каховка, Високопілля (Херсонська обл.); пункти ремонту і відновлення пошкодженої техніки у н.п. Дар'ївка, Велика Олександрівка, Нова Каховка, Таврійськ, Білозерка (Херсонська обл.), Мелітополь, Пологи, Михайлівка (Запорізька обл.); склад ПММ у н.п. Михайлівка, Воскресенка, Мелітополь, Тернувате, Токмак (Запорізька обл.), Таврійськ, Білозерка, Чорнобаївка, Зеленівка (Херсонська обл.)¹¹⁶.

16–18 травня на Запорізькому напрямку ворог з артилерії і мінометів уражав цивільну інфраструктуру в районах н.п. Времівка, Новосілка, Мала Токмачка, Новоандріївка, Кам'янське, Новоандріївка, Оріхів, Новоданилівка, Малинівка та Гуляйполе, а на Південнобузькому напрямку – н.п. Лимани, Таврійське, Трудолюбівка, Осокорівка, Лупарево, Посад-Покровське, Висунськ, Пришиб і Нововоронцовка. Сили оборони України уразили польовий склад боєприпасів противника в районі с. Давидів Брід¹¹⁷. На Миколаївському напрямку противник розгорнув на вогневих позиціях до 17 батарей ствольної та реактивної артилерії¹¹⁸.

Водночас противник здійснював ешелонування запасів боєприпасів та проводив повітряну розвідку. Так, 19 травня для уточнення положення наших військ противник проводив повітряну розвідку у районі н.п. Пришиб (Миколаївська обл.) та на Криворізькому напрямку біля н.п. Високопілля, Князівка, Добрянка, Архангельське, Мала Шестерня і Покров із застосуванням БПЛА типу “Орлан-10”¹¹⁹.

19–20 травня на Запорізькому, Херсонському та Миколаївському напрямках противник продовжував вживати заходів з посилення оборонних позицій на зайнятій території та формував резерви своїх військ за рахунок функціонування баз постачання на тимчасово окупованій території АР Крим. 20 травня на Південнобузькому напрямку під прикриттям вогню мінометів та ствольної артилерії противник продовжував заходи інженерного обладнання позицій, посиливши угруповання підрозділами РЕБ. У рамках логістичного

¹¹⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 12–13 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 9 с. (с. 8)); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 18–19 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 11 с. (с. 9)

¹¹⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 17–18 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 9)

¹¹⁸ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 17–18 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 10)

¹¹⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 19–20 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 5)

забезпечення та комплектування підрозділів, які зазнали втрат, через н.п. Олешки (Херсонська обл.) в напрямку н.п. Чорнобаївка було переміщено понад 130 од. ОВТ (у т. ч. п'ять БМП, сім БТР, чотири ББМ “Тигр”, одну РСЗВ “Град”, 14 вантажних автомобілів з боєприпасами, 11 паливозаправників)¹²⁰.

Противник продовжував використовувати інфраструктуру військових аеродромів на захоплених територіях України з метою базування там власної авіації. Станом на 17 травня на аеродромі Мелітополь Запорізької обл. було три вертольоти Ка-52, один вертольоту Мі-26, три вертольоти Мі-8 та шість літаків Су-25¹²¹.

На Бессарабському напрямку у ППРМ обстановка 11–20 травня залишалася напруженою. У межах території ППРМ продовжили термін “червоного” рівня терористичної небезпеки до 25 травня. Безпеківі структури ПМР несли службу в посиленому режимі, а їх збройні сили перебували в повній бойовій готовності. Чоловікам віком від 18 до 60 років заборонили виїжджати за межі регіону (проте мобілізації не оголосили)¹²². Особовий склад ОГРВП залишався на казарменому положенні, переміщень особового складу та військової техніки з ППД не зафіксовано. На території ПМР діяли посилені режимні заходи. У Республіці Молдова після відзначення “Дня перемоги” активізувалася діяльність проросійських політичних сил.

Військове командування РФ розглядало регіон як потенційний ТВД, у т. ч. на правому березі Дністра. За оперативними даними, у разі загострення конфлікту між ППРМ і Республікою Молдова та імовірним початком широкомасштабної наступальної операції ЗС РФ на Одеському напрямку основним завданням ОГРВП планується захоплення військового аеродрому “Меркулішть” Флорештського району Республіки Молдова та забезпечення висадки на ньому підрозділів ЗС РФ (ПДВ) з метою подальшого захоплення території Молдови¹²³.

З 15 травня збройні формування ПМР переведені на повсякденний режим роботи, проте підрозділи ОГРВП залишалися у підвищеному ступені бойової готовності. Військкомати Придністров'я уточнювали списки військово-

¹²⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 17–18 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 10)

¹²¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 19–20 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 6)

¹²² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11–12 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 11)

¹²³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11–12 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 11)

зобов'язаних, зокрема їх фактичне місце проживання. 17 травня провели тренування зі зв'язку спільних миротворчих сил у Придністровському регіоні Молдови¹²⁴.

У третій декаді травня на Південнобузькому та Таврійському напрямках угруповання окупаційних військ основні зусилля зосередило на утриманні зайнятих рубежів, веденні розвідки, інженерному обладнанні позицій другої лінії оборони своїх військ та логістичному забезпеченні підрозділів запасами ОВТ, боєприпасами та ПММ. 21 травня на Криворізькому, Херсонському та Запорізькому напрямках ворог продовжував обстрілювати підрозділи наших військ, проте уже з 22 травня на Запорізькому та Південнобузькому напрямках спостерігається зниження інтенсивності ведення бойових дій. 22–24 травня на Миколаївському та Криворізькому напрямках противник розгорнув до 14 батарей ствольної та реактивної артилерії в районах н.п. Киселівка, Комишани, Томина Балка, Музиківка, Підлісне, Костромка, Гола Пристань (Херсонська обл.), Тамарине, Івано-Кепине, Богородицьке (Миколаївська обл.)¹²⁵. На Херсонському напрямку противник продовжував логістичне забезпечення своїх підрозділів на передових позиціях, зокрема 23 травня на залізничну станцію “Брилівка” (Херсонська обл.) прибуло три залізничні ешелони (у т. ч. близько 70 од. ББМ, гаубиць, 24 вагони з боєприпасами)¹²⁶. 26 травня через залізничну станцію Якимівка зафіксовано переміщення ешелону (10 цистерн) з ПММ (600 тонн) у напрямку Мелітополя¹²⁷; 28 травня у напрямку Мелітополя відмічено переміщення ешелону з ПММ (35 цистерн), 58 паливозаправників і 40 од. автомобільної техніки з боєприпасами¹²⁸, а 31 травня – переміщення ворожої техніки з м. Мелітополь у напрямку н.п. Василівка до 100 од. військової техніки та до 25 паливозаправників¹²⁹.

¹²⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 17–18 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 11)

¹²⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 21–22 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 9 с. (с. 5-6); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 23–24 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 6)

¹²⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 23–24 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 6)

¹²⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 24–25 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 8)

¹²⁸ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 29–30 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 4)

¹²⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30–31 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 8)

Для забезпечення своїх військ боєприпасами та ПММ на тимчасово окупованій території Запорізької, Миколаївської та Херсонської областей противник розгорнув: склади боєприпасів у районах н.п. Новоселівка, Токмак, Новогорівка (Запорізька обл.), Виноградне, Олександрівка (Миколаївська обл.), Нова Каховка, Східне, Токарівка, Тамарине, Софіївка, Олешки, Дудчине, Зеленівка, Нова Кам'янка, Шляхове (Херсонська обл.); склад ПММ у районі н.п. Трифонівка, Зеленівка, Музиківка (Херсонська обл.)¹³⁰.

Для комплектування підрозділів, які зазнали втрат противник 21 травня у район н.п. Чорнобаївка перемістив близько 130 од. військової техніки¹³¹. 22 травня з 22.24 до 23.08 год. на міжнародний аеропорт "Херсон" перелетіло до 21 од. вертольотів армійської авіації (АА) ЗС РФ¹³², 23 травня на військовий аеродром у Чорнобаївці (Херсонська обл.) прибули вертольоти – 5 од. Ка-52 і один Мі-8¹³³, 24 травня на польовому вертолітному майданчику н.п. Тамарине (Миколаївська обл.) зосереджено шість вертольотів Мі-24¹³⁴. 26 травня для посилення угруповання військ і поповнення втрат підрозділів, противник перемістив з території РФ та тимчасово окупованої АР Крим зняту зі зберігання військову техніку з 943-го центру забезпечення мобілізаційного розгортання (Новоозерне) у Херсонську область (зал. ст. Раденськ) – 31 од. Т-62 та 11 од. БМП-1, у Запорізьку область (зал. ст. Мелітополь) – 35 од. військової техніки, у т. ч. Т-62 і БМП-1, загалом щонайменше 45 танків Т-62, а зі складів зберігання 205-ї омсбр (Будьоновськ) 49-а ЗВА ПівдВО на тимчасово окуповану територію АР Крим – до 30 гаубиць, імовірно Д-20¹³⁵. 28 травня противник перемістив з тимчасово окупованої АР Крим військову техніку, в т. ч. зняту зі зберігання у Херсонську область (зал. ст. Раденськ) – 42 од. БМП-2; у Запорізьку (зал. ст.

¹³⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 22–23 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 6); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 28–29 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 5)

¹³¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 20–21 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 9 с. (с. 5);

¹³² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 21–22 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 9 с. (с. 5)

¹³³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 22–23 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 6)

¹³⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 23–24 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 6)

¹³⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 25–26 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 5)

Мелітополь) – 16 танків Т-62 і до 35 од. БМП. Тривало посилення групування військ на Запорізькому напрямку, зокрема із м. Мелітополь у напрямку н.п. Василівка переміщено до 50 од. військової техніки, у т. ч. танки Т-72, Т-62 та 49 вантажних автомобілів, у т. ч. 10 паливозаправників¹³⁶.

Противник, для виявлення позицій підрозділів наших військ, 24 травня на Херсонському напрямку провів повітряну розвідку у районах Ольгине, Високопілля, Іванівка, Миролюбівка, Трудолюбівка, Давидів Брід та Червоний Яр із застосуванням БПЛА типу “Орлан-10”¹³⁷; в районі н.п. Молодецьке розгорнув РЛС 1Л122 “Гармонь”, біля н.п. Чайкине – комплекс РЕБ¹³⁸. 25 травня на Миколаївському напрямку у районі Лазурного (Херсонської обл.) виявлено розгортання взводу ЗРС С-300¹³⁹, 27 травня виявлено інженерні підрозділи окупантів, які здійснювали заходи з мінування узбережжя Каховського водосховища¹⁴⁰. Починаючи з 24 травня ворог щоденно завдавав ракетних, мінометних і артилерійських ударів по містах України, уражаючи об’єкти не тільки військової, але й критичної та цивільної інфраструктури.

З метою прикриття пунктів управління та угруповань військ, противник розгорнув сили і засоби ППО на території Херсонської та Миколаївської областей у районах н.п. Киселівка – до *реабатр* РСЗВ “Град”, Софіївка – до *гсабатр* САУ “Мста-С”, Правдине – до *сабатр* СГ “Пион”, Костромка (Херсонська обл.) – до *гсабатр* САУ “Мста-С”; Івано-Кепине – *гсабатр* САУ “Мста-С”, Снігурівка – до *гсабатр* САУ “Мста-С” та до *реабатр* РСЗВ “Град”, Євгенівка – *габатр* і *реабатр*, Великопілля – дві *гсабатр* САУ “Мста-С”, Виноградне (Миколаївська обл.) – *реабатр* РСЗВ “Град”, а на території колишнього військового містечка у

¹³⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 28–29 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 5)

¹³⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 24–25 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 8); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 26–27 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 5); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30–31 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 12 с. (с. 7)

¹³⁸ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 23–24 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 6);

¹³⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 24–25 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 8)

¹⁴⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 26–27 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 5)

районі н.п. Олешки (Херсонська обл.) – ОТРК “Искандер”/ТРК “Точка-У”, два ЗРК С-300ПМУ, два ЗРК “Панцирь-С1”¹⁴¹.

Крім того, на тимчасово окупованих територіях упродовж 11–31 травня здійснювалися протиправні дії стосовно місцевого населення. Тривали заходи адміністративно-поліцейського режиму, посилено контррозвідувальний режим. Продовжувалося безпідставне затримання мирних жителів, особливо осіб з активною проукраїнською позицією.

На Бессарабському напрямку російські спецслужби вживали заходів щодо дестабілізації ситуації в регіоні. Поширювали інформацію про мінування об’єктів соціальної інфраструктури та “державних” закладів ПМР у містах Тирасполь, Бендери, Дубоссари та Рибниця. Обстановка 21–31 травня у ПРРМ залишалася напруженою. У межах Придністров’я діяв “червоний” рівень терористичної небезпеки до 25 травня. Правоохоронні структури ПРРМ несли службу у посиленому режимі. Особовий склад ОГРВП (два батальйони) залишався на казарменому положенні у підвищеній готовності, зокрема проводили перевірку підрозділів, вживали заходів з бойової та тактичної підготовки, покращували інженерне облаштування позицій на визначених об’єктах і технічне обслуговування наявного ОВТ. Переміщень особового складу та військової техніки з ППД не зафіксовано.

Станом на 21 травня у підрозділі СБ(А) (Колбасна) та Тираспольському військовому аеродромі силами ОГРВП проводили роботи з відновлення деяких зразків автомобільної техніки. На аеродромі “Тирасполь” на 23 травня було зосереджено близько 275 од. ОВТ, один Ан-26, три Ан-2, п’ять вертольотів; у Рибниці розміщення 16 од. ОВТ. Цього ж дня на військовому аеродромі в м. Тирасполь провели навчання з організації взаємодії між структурними підрозділами ОГРВП під час оборони аеродрому, а 24 травня – практичні заняття з тактичної медицини¹⁴². З 26 квітня території ПРРМ знизили рівень терористичної небезпеки, а військовослужбовцям ЗС ПМР дозволили планові відпустки. При цьому, особовий склад ОГРВП продовжував нести службу в посиленому режимі¹⁴³.

¹⁴¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 28–29 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 5)

¹⁴² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 22–23 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 6); Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 24–25 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 13 с. (с. 9)

¹⁴³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 25–26 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2022. – 8 с. (с. 6)

Командування військових частин російських миротворчих сил і МО ПМР розпочали підготовку до набору осіб на тримісячні військові збори, початок яких спланували на 01.06.2022. Зазначені збори передбачені плани і проводяться чотири рази на рік. 27 травня у районі н.п. Фрунзе (10 км від Державного кордону України) розпочалися навчальні збори з особовим складом збройних формувань ПМР¹⁴⁴.

Обстановка на території ПРРМ на кінець травня залишалася напруженою. Відносини між Тирасполем і Кишиневом погіршилися. Основним чинником напруженості стала реакція сторін на загострення обстановки на території ПРРМ через низку нападів (обстріли та вибухи) на різні об'єкти інфраструктури (у т. ч. безпекового та військового призначення), що розпочалися ще наприкінці квітня 2022 року. У Кишиневі заявили про причетність до цих подій внутрішніх сил ПМР, зацікавлених у дестабілізації обстановки, а у Тирасполі переважно звинувачували у цьому Україну. Проте із середини травня ц. р. органи влади ПМР почали висувати претензії в цьому контексті на адресу молдовської влади.

На фоні взаємних звинувачень між Тирасполем і Кишиневом у спробах дестабілізації обстановки в регіоні до структурних підрозділів оборонного відомства ПМР надійшла директива про тимчасове призупинення проведення практичних навчань і радіотренувань з метою уникнення можливих провокацій.

Зміна лінії зіткнення між станом на:
01.05.2022 р. 31.05.2022 р.

Отже, обстановка у Південно-західній операційній зоні суттєвих змін не зазнала. Упродовж травня 2022 року противник перегрупував підрозділи з метою покращення тактичного положення своїх військ, нарощував системи вогневого ураження, ППО та матеріально-технічного забезпечення. Водночас

¹⁴⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 28–29 травня 2022 року / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського. Київ, 2022. – 10 с. (с. 6)

противник вживав заходів з посилення оборонних позицій на зайнятій території та формував резерви своїх військ на зайнятій території Запорізької, Херсонської та Миколаївської областей за рахунок функціонування баз постачання на тимчасово окупованій території АР Крим.

ЧОРНОМОРСЬКА ТА АЗОВСЬКА ОПЕРАЦІЙНІ ЗОНИ

У травні противник силами угруповання різнорідних ударних та морських десантних сил ВМФ РФ, створеного для дій на Чорному та Азовському морях зі складу сил Чорноморського, Балтійського, Північного флотів та Каспійської флотилії, частин безпосереднього підпорядкування ВМФ та МО РФ, регіонального управління Берегової охорони Прикордонної служби ФСБ РФ, діяв в межах оголошеного ним закритого для плавання району у північно-західній частині Чорного моря та в акваторії Азовського моря.

Чорноморська операційна зона. Угруповання різнорідних ударних та морських десантних сил противника у Чорноморській операційній зоні загальним складом до 9 бойових кораблів та підводних човнів з КРЗ, 12 вдк та 7 дка, до 8 протимінних кораблів, до 10 суден забезпечення, до 2 БТГр військ морського десанту зі складу ЧФ, БФ, ПФ, унаслідок знищення 13 квітня ПКР “Нептун” ркр “Москва” та загрози подальших втрат від ракетних ударів ЗС України, обмежив свої дії переважно районом до 12–40 миль від південно-західного узбережжя Криму з метою:

- забезпечення панування у межах визначеного району дій, блокування дій угруповання різнорідних сил та заборони судноплавства;

- завдання ураження інфраструктури та економіці України шляхом участі у повітряно-наступальній операції із застосуванням крилатих ракет морського базування;

- створення сприятливих умов для висадки морських десантів.

Для її досягнення противник основні зусилля на морі зосереджував на виконанні таких оперативних завдань:

- участь у завданні ракетно-авіаційних ударів з моря по важливих державних і військових об’єктах, об’єктах критичної інфраструктури, місцях збереження та перевантаження пального, складах озброєння, отриманого від іноземних держав на території України;

- ізоляція району ведення бойових дій;

- заборона дій сил ВМС ЗС України у прибережних районах;

ведення демонстративних дій у північно-західній частині Чорного моря для сковування українських військ, змушених здійснювати протидесантну оборону узбережжя від р. Дунай до м. Миколаїв;

блокування морських портів України у північно-західній частині Чорного моря;

присутність у районі оголошеного так званого “гуманітарного коридору” для виходу іноземних суден з портів України;

забезпечення вивезення із портів України захоплених вантажів;

сприяння військам, що ведуть дії на узбережжі Дніпро-Бузького лиману;

підтримання сприятливого оперативного режиму на підходах до пунктів базування;

забезпечення заходів з ліквідації наслідків загибелі ркр “Москва”.

Після потоплення ракетного крейсера “Москва” командування противника, побоюючись втратити кораблі зі складу ударного угруповання, перерозгорнуло позиційні райони кораблів – носіїв КР “Калибр-НК” – на 50–60 миль на схід, наблизивши їх до узбережжя Криму, під захист берегової системи ППО.

За наявними даними, завдання флагмана ЧФ було покладено на сторожовий корабель (скр) проєкту 11356Р “Адмирал Макаров” (командир – капітан 2 рангу А. Брєєв, зрадив Україні в березні 2014 р.). На борту сформовано похідний штаб корабельної ударної групи (КУГ), яку очолює командир Кримської ВМБ контр-адмірал Ф. Меньков. До складу КУГ увійшли: сторожові кораблі (скр) проєкту 11356Р “Адмирал Макаров”, “Адмирал Эссен”, малі ракетні кораблі (мрк) проєкту 21631 “Вышний Волочёк”, “Трайворон” та “Ингушетия”.

Протягом травня КУГ противника маневрувала у готовності до застосування ракетного озброєння в акваторії Чорного моря в районі 20–70 миль західніше південно-західного узбережжя Криму від м. Тарханкут до ПБ Севастополь. Зазвичай, у цьому районі перебували до трьох – чотирьох носіїв високоточної зброї (КРМБ “Калибр”): фр пр. 11356Р “Адмирал Макаров”, “Адмирал Эссен”, мрк пр. 21631 “Вышний Волочёк”, “Трайворон” та “Ингушетия”; депч пр. 636.3 – до 2-х од. Сумарний ракетний залп у середньому складав до 20–40 ракет (фр – до 8–16 ракет, мрк – до 8–16 ракет, депч – до 4–8 ракет).

Противник здійснив розосередження у Чорному морі корабельних груп поза межами досяжності протикорабельних засобів ураження ЗС України:

КУГ №1 (акваторія Каркінітської затоки) – фр “Адмирал Эссен”, бтш “Иван Антонов”, пк “Василий Быков”, вдк “Минск” БФ, “Петр Моргунов” та “Оленегорский Горняк” ПФ;

КУГ №2 (західна частина Чорного моря) – фр “Адмирал Макаров”, пк “ДмитрийРогачев”, вдк “Новочеркасск” та “Орск” ЧФ.

Ворог продовжував завдавати ракетні удари по території України. За попередніми даними, о 12.10–12.25 22 травня фрегат “Адмирал Эссен” здійснив пуск щонайменше семи КРМБ “Калибр”, у т.ч. три по залізничній станції у н.п. Малин (чотири ракети збито).

За даними взаємодії (РУМО США), противник обізнаний щодо постачання найближчими днями воєнно-технічної допомоги від іноземних партнерів.

У готовності до застосування ракетного озброєння в акваторії Чорного моря перебуває два носії КРМБ “Калибр” – фрегати “Адмирал Макаров” (зовнішній рейд ПБ Севастополь) та “Адмирал Эссен” (15 км на захід від ПБ Новоозерне).

Сумарний ракетний залп – до дев’яти ракет, з урахуванням пусків фр “Адмирал Эссен” по залізничній станції Малин.

Біля причалу в Сухарній бухті, яка також є частиною великої Севастопольської бухти, стоїть великий десантний корабель із зовнішніми ознаками пошкодження. Імовірно, вдк “Цезарь Куников”, його бортовий номер 158 проглядається крізь фарбу, що облетіла або обгоріла, на лівому борту.

За наявною інформацією, через неможливість завдати ракетних ударів КРМБ “Калибр” з акваторії Середземного і Балтійського морів по об’єктах на території України, оскільки траєкторія руху ракет проходила б у повітряному просторі країн – членів НАТО – Туреччини, країн Балтії та Польщі, КРМБ перекидаються до ПБ СЕВАСТОПОЛЬ повітряним шляхом або залізницею через Керченський міст і завантажуються на депч пр. 636.3. біля причалів Південної бухти.

16 травня на 13-у судноремонтному заводі Чорноморського флоту (Севастополь) завершено ремонтні роботи на депч пр. 887 “Алроса” 4 обрпч (Новоросійськ). На фоні втрат флоту та усвідомлення спроможностей української сторони завдавати удари по морських цілях противник опрацьовує варіанти завдання ракетних ударів із безпечного відстані та з “ефектом несподіванки”. Особлива увага, як бачимо, приділена підводним човнам. Для нарощування сил, 16 травня в районі Севастополя розпочалися випробування (у

контексті перспектив відновлення та можливої участі в бойових діях) підводного човна Б-871 “Алроса”

Командування Чорноморського флоту, побоюючись нових втрат на флоті, змушене вести демонстративні дії, зокрема, для відволікання уваги від підводних човнів, які розгортаються в позиційні райони для завдання ударів КРМБ “Калибр-ПЛ” по об’єктах на території України, активізувала польоти патрульної авіації, зокрема, застарілих Ан-12БП з вимкненими транспондерами, що створює небезпеку польотам над акваторією у західній частині Чорного моря.

Разом із тим, ймовірно, через певний дефіцит КРМБ “Калибр”, противник почав застосовувати для завдання ракетних ударів по об’єктах на території України протикорабельні ракети берегового базування, зокрема, комплекс Р-

600 “Онікс/Яхонт” системи берегової оборони К-300П “Бастіон-П” (“SS-C-5 Stooage”)¹⁴⁵.

Так, від другої половини травня у межах позиційного району 15 обгрбр (Севастополь) ЧФ РФ (поблизу Оленівка, р-н м. Тарханкут) відмічено перебування 5 од. ПУ/ТЗМ БРК “Бастіон-П”, 2 од. КШМ, СКПУС та 7 од. машин підтримки.

Відтак, із цього та інших позиційних районів з початком широкомасштабної агресії РФ проти України було завдано кілька ударів ракетами П-800 “Онікс” (дальність стрільби до 500 км) берегового ракетного комплексу “Бастіон-П”.

Перший удар був завданий з окупованого Криму 4-ма ракетами 19 березня по об’єктах на півдні України, але вони в ціль не влучили; 2 травня унаслідок удару, завданого по місту ОДЕСА, було зруйновано житловий будинок, при цьому 15-ти річний юнак загинув, ще одна неповнолітня дівчина отримала поранення. 30 квітня та 15 травня удари з території Криму прийшлися по міжнародному аеропорту ОДЕСА (точніше – аеродрому Шкільне), що призвело до руйнування злітно-посадкової смуги.

4 травня о 22.17 було завдано удару по об’єктах у районі населеного пункту ДИВІЗІЯ (дві ракети) та по аеродрому у районі смт Арциз (Білгород-Дністровський р-н Одеської обл., одна ракета). 26,27 квітня та 6 травня противником було завдано ударів по об’єкту стратегічного значення – мосту через Дністровський лиман у р-ні Затока.

Водночас із зазначеного району виведено дивізіон БРК “Бастіон-П” (чотири пускові установки) 15 обгрбр ЧФ, імовірно з його перерозгортанням в Херсонську область для нарощування вогневої потужності для ураження українських об’єктів в Одеській та Миколаївській областях.

Крім того, противник почав застосовувати для враження цілей у пунктах базування та руйнування їх інфраструктури протикорабельні ракети з надводних кораблів. Так, 5 травня о 16.17 здійснено пуск двох протикорабельних ракет (ПКР) П-270 “Москит” (дальність пуску до 120 км), імовірно з борту ракетного катера “Ивановец” (перебував у районі 11 км на південь від Лазурне) по об’єктах у ПБ Очаків.

Зі зменшенням активності угруповання російських кораблів у північно-західній частині Чорного моря вони перегрупувалися до західного узбережжя окупованого Кримського півострова (м. Тарханкут – район озера Донузлав –

¹⁴⁵ Купер Том. Українська війна, 12 травня 2022 року // https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-12-may-2020-6fe4a31959b9

Євпаторія – Саки – Севастополь), де вони здійснюють демонстраційні дії, зокрема, з підготовки до висадки десанту. До несення служби залучались 12–14 од. кораблів (типу скр, вдк, пк, мпк, ркпп та мтщ). Зокрема, у районі оз. Донузлав – м. Євпаторія у другій половині травня здійснювали маневрування угруповання десантних/ударних кораблів (вдк пр.11711 “Петр Моргунов” Північного флоту), вдк пр.1171 “Орск”, 4-5 од. вдк пр. 775, пк пр. 22160, скр пр. 11356Р) та кораблів підтримки противника (мтщ пр. 12700, СБ-36 та рс “Эпрон”).

Особливої уваги заслуговують дії сил сторін в районі о. Зміїний. Слід зазначити, що о. Зміїний розташований в акваторії північно-західної частині Чорного моря за 38 км від узбережжя на схід від дельти Дунаю та близько 120 км від Одеси, має важливе стратегічне значення, оскільки повз нього проходять морські комунікації, які з’єднують порти України з портами Чорного і Середземного морів. Ураховуючи це, 24 лютого кораблі ЧФ РФ ракетний крейсер проєкту 1164 “Москва”, патрульний корабель проєкту 22160 “Василий Быков” та літак Су-24М завдали артилерійсько-бомбових ударів по острову, на якому розміщувалася прикордонна застава ДПС України, підрозділ охорони зі складу морської піхоти ВМС ЗС України, у результаті чого інфраструктура була зруйнована, острів захоплений противником і натомість противником на ньому було розміщені підрозділи ППО зі складу 810 обрмп (Севастополь) та розвідувальний загін 388 морського розвідувального пункту (мрп) СпП (Севастополь) ЧФ.

З метою ускладнення висвітлення повітряної та морської обстановки противником у визначеному районі моря, а також підготовки та здійснення диверсійно-розвідувальних дій з морського напрямку 27 квітня підрозділами БРАВ ВМС ЗС України було здійснено вогневе ураження (імовірно БМ-27 “Ураган”) позицій противника на о. Зміїний, у результаті чого був знищений один самохідний зенітно-ракетний кмплекс, імовірно, “Стрела-10” та завдані втрати в живій силі¹⁴⁶.

Після завдання удару по острову у прилеглій акваторії була зафіксована активізація надводних сил Чорноморського флоту. Так, патрульні катери проєкту 03160 типу “Раптор” здійснювали патрулювання, евакуацію вбитих і поранених та поповнювали втрати. Крім того, ними було доставлено засоби посилення – зенітні артилерійські установки, зенітно-ракетні комплекси ближньої дії, засоби радіоелектронної боротьби, радіоелектронної розвідки, зв’язку і підрозділ охорони. Відтак, противник, прагнучи утримати контроль за морськими

¹⁴⁶ ЗСУ нанесли удар по позиціях окупантів на острові Зміїний // <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/27/novyna/bezpeka/zsu-nanesly-udar-po-pozyciyah-okupantiv-ostrovi-zmiyniyj>.

комунікаціями, які проходять повз о. Зміїний, починаючи з другої половини квітня, намагався вести дії з відновлення панування у районі навколо острова.

Проте, 30 квітня унаслідок удару БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України було знищено засоби ППО, машину зв'язку, станцію радіоелектронної боротьби та 42 військовослужбовця ЗС РФ, а 1 травня було знищено обладнання супутникового зв'язку та склад боєприпасів¹⁴⁷.

Командування противника намагалося відновити втрати за допомогою патрульних катерів проєкту 03160 типу “Раптор”, утім 2 травня 2022 р. поблизу острова ударом БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України було знищено 2 катери, які проводили розвідку в районі між островом і гирлом р. Дунай¹⁴⁸.

У відповідь на успішні дії БпЛА ВМС ЗС України противник посилив контроль за повітряним простором, зокрема над о. Зміїний та прилеглою акваторією. Так, до цілодобового чергування з ППО було залучено пару винищувачів Су-30СМ з аеродрому Саки морської авіації ЧФ. До Севастополя було здійснено евакуацію 8 поранених противника.

У результаті чергового ракетного удару по силах і засобах противника на острові, завданого БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України 3 травня, було знищено антени РЛС, ЗРК “Тор М2” та знищено склад боєприпасів¹⁴⁹. Біля причалу острова влучним ударом БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України було потоплено десантний катер проєкту 11770 типу “Серна”, ще один патрульний катер проєкту 03160 типу “Раптор” був суттєво пошкоджений¹⁵⁰.

Затоплений десантний катер створив суттєву перешкоду для підходу до “малого причалу” (бетонний масив) однотипних катерів. Утім, неушкодженим залишився великий причал, що дозволяло здійснювати вивантаження/завантаження (за допомогою плаваючого крану) суден середнього/великого класів, та залишилася можливість підходу маломірних плавзасобів (до катера типу “Раптор”) до малого причалу у районі т.зв. “дамського пляжу”.

¹⁴⁷ ЗСУ знову завдали удару по позиціях окупантів на окупованому острові Зміїний // https://www.slovoidilo.ua/2022/05/01/novyna/bezpeka/zsu-znovu-zavdaly-udaru-po-pozycziyah-okupantiv-okupovanomu-ostrovi-zmiyniyj?_gl=1*mth66r*_ga*andGZkE3YXJY0ZDRmlfcFjWmJrZ3M1SGlqN21rQTNWMFUYbW00eXpRNWxlUkdMLWhiRFNDc08ySG5nMm9zaQ.

¹⁴⁸ Біля острова Зміїний знищено два російські катери // https://www.slovoidilo.ua/2022/05/02/novyna/bezpeka/ostrova-zmiyniyj-znyshheno-dva-rosijski-katery?_gl=1*dksl3n*_ga*andGZkE3YXJY0ZDRmlfcFjWmJrZ3M1SGlqN21rQTNWMFUYbW00eXpRNWxlUkdMLWhiRFNDc08ySG5nMm9zaQ.

¹⁴⁹ Чергове «відвідування» ворожих позицій на острові Зміїному // <https://www.facebook.com/watch/?v=702466361067827&ref=sharing>

¹⁵⁰ Росія заявила про знищення українського корвета. ВМС твердить, що такого корабля не було // <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61371902>.

Відтак, для відновлення забезпечення підрозділів противника на о.Зміїний із ПБ Севастополь до пункту базування Новоозерне було передислоковано три патрульних катери типу “Раптор” та один десантний катер типу “Серна”. 5 травня катери здійснили перехід із ПБ Новоозерне до району Одеського газового родовища, а згодом – до о. Зміїний.

Незважаючи на посилення ППО противника, 6 травня ударом БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України біля причалу о. Зміїний було знищено десантний катер проєкту 11770 типу “Серна” із 2-ма ЗРК “Тор М2” на борту, приміщення з особовим складом гарнізону. Для проведення пошуково-рятувальної операції з метою евакуації поранених та загиблих військовослужбовців, командування ЧФ РФ 8 травня залучило два патрульні катери проєкту 03160 типу “Раптор” і рятувальне буксирне судно (рбс) “СБ-742”.

7 травня під час виконання завдань в районі острова було знищено три російські бойові одиниці – десантний катер проєкту 11770 типу “Серна” та 2 патрульних катери проєкту 03160 типу “Раптор”, а ще один типу “Раптор” – пошкоджено^{151,152}.

8 травня була здійснена спроба провести ротацію особового складу та поповнити запаси вертольотом Мі-8/17, утім, невдало, оскільки під час посадки він був знищений ударом БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України¹⁵³.

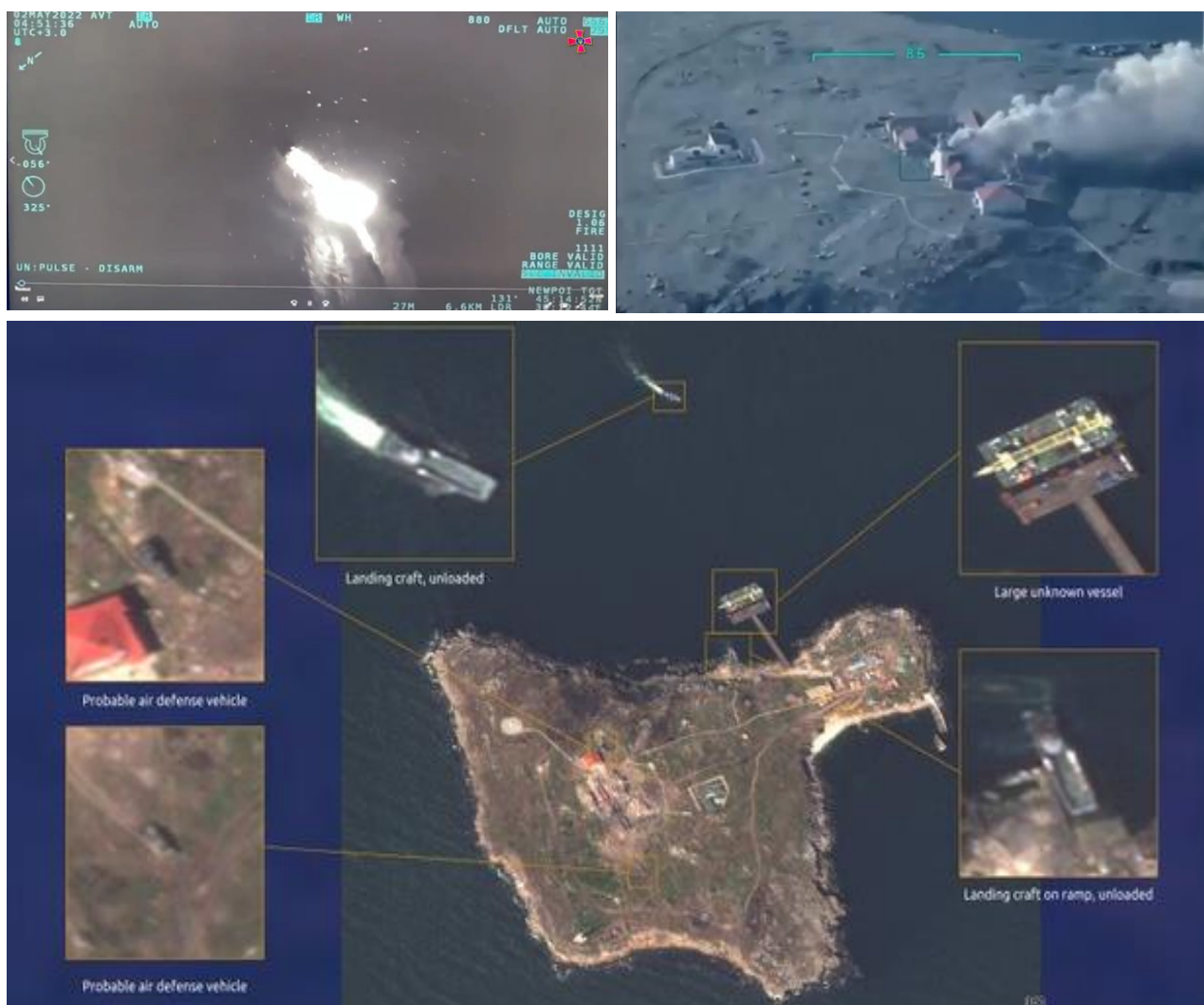
З метою відновлення проможностей гарнізону острова командуванням противника була проведена спеціальна операція: сили і засоби були перекинуті десантно-катерною групою (два пка типу “Раптор”, 4 дка типу “Серна” та рятувальне буксирне судно “СБ-742”) під повітряним прикриттям групою винищувачів Су-30СМ та Су-35С (до 12 літако-вильотів). Невдовзі до острова були спрямовані середній плачучий кран (спк) “СПК-54150” та морський буксир (мб) “МБ-304”.

12 і 15 травня з метою очищення проходу до берегового майданчика вивантаження ОВТ були здійснені спроби підняти затонулий 7 травня десантний катер проєкту 11770 типу “Серна” із залученням спк “СПК-54150” і водолазної групи, утім невдало. У подальшому здійснено спробу підриву катера.

¹⁵¹ Відразу три російських катери потонули біля острова Зміїний після удару ЗСУ // <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/08/novyna/bezpeka/vidrazu-try-rosijskix-katery-potonuly-ostrova-zmiyinyj-pislya-udaru-zsu>.

¹⁵² Росія заявила про знищення українського корвета. ВМС твердить, що такого корабля не було // <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61371902>.

¹⁵³ Авіаційні баталії біля Зміїного. Росіяни знову зазнали втрат // <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61369942>

Для прикриття переходу катерів та суден забезпечення на острів Зміїний та проведення пошуково-рятувальної операції було виконано до 24 літаків-вильотів винищувачів Су-30СМ і Су-35С авіації ЧФ та Повітряно-космічних сил РФ з аеродромів Саки, Бельбек, а також кількох перекинутих з аеродрому Ахтубінськ. Також відмічено залучення трьох вертольотів з аеродрому Джанкой.

У підсумку, противник вивільнив підхід до причалу від затонулого дка типу “Серна” та, задіявши 2 пка типу “Раптор”, 2 дки типу “Серна”, 1 дка типу “Дюгонь”, спк “СПК-54150”, мб “МБ-304” та рбс “СБ-742”, вивантажив на берег два зенітно-ракетних гарматних комплекси (ЗРГК) “Панцир-С1” і зенітно-ракетний комплекс (ЗРК) “Тор-М2”. Це дозволило противнику наростити систему ППО у північно-західній частині Чорного моря.

Таким чином, результати завданих систематичних ударів силами і засобами ЗС України по противнику на о. Зміїний та його прилеглий акваторії стало знищення: 26 квітня – БРАВ ВМС ЗС України – ЗРК “Стрела-10”;

30 квітня – БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України – ЗРК “Стрела-10”, три ЗУ-23-2, машину зв'язку, станцію РЕБ; 2 травня – БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України – два патрульні катери типу “Раптор”; 7 травня – БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України – десантний катер проекту 11770 “Серна”, два ЗРК “Тор”, два патрульні катери типу “Раптор”; 8 травня – БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України – вертоліт Ми-8 і того ж дня, – двома літаками Су-27 ПС ЗС України – кілька об'єктів інфраструктури та системи висвітлення обстановки – засвідчили про лінійність дій командування угруповання ЗС РФ.

У підсумку, втрати в озброєнні та військовій техніці склали: сім засобів ППО, п'ять катерів, один вертоліт та одну командно-штабну машину зв'язку. У грошовому еквіваленті загальні втрати противника, що знаходився на о. Зміїний та його прилеглий акваторії склали орієнтовно понад 78 млн. доларів. До цієї умовної вартості слід додати втрату у живій силі, іншому озброєнні та боєприпасах унаслідок бомбового удару літаків СУ-27 8 травня.

Разом із тим, маючи перевагу в повітрі, 8 травня авіація ЧФ під час спроби висадити український десант для повернення о. Зміїний, за даними противника, знищила кілька катерів, літаків та вертольотів ВМС ЗС України¹⁵⁴.

Починаючи із 10 травня, противник відновив спроби посилити свій гарнізон на Зміїному, залучаючи все більше сил і засобів. Так, для перевезень озброєння і військової техніки на острів противник використовував судно комплексного тилового забезпечення проекту 23120 “Всеволод Бобров”, яке, за деякими даними, у ніч на 12 травня було обстріляно береговим ракетним комплексом “Нептун” ВМС ЗС України¹⁵⁵. Натомість до Севастополя з острова евакуювали загиблих і поранених росіян¹⁵⁶.

Противником із використанням суден тилового забезпечення та десантних катерів на о. Зміїний було розміщено три ЗРГК “Панцырь-С1”, два ЗРК “Тор-М2” та по одній транспортно-заряджаючій машині (ТЗМ) до ЗРГК та ЗРК, а також імовірно комплекс РЕБ Р-330 та близько 5 од. автомобільної техніки противника. Для здійснення контролю за повітряним простором довкола острова Зміїний до чергування з ППО залучалися три винищувачі Су-27/30 43-го окремого морського штурмового авіаполку (Саки) морської авіації ЧФ.

¹⁵⁴ Купер Том. Українська війна, 7–8 травня 2022 р. // https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine.

¹⁵⁵ На судні спалахнула пожежа. Росія втратила ще один корабель у Чорному морі // <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/rosiya-vtratila-korabel-vsevolod-bobrov-abo-elbrus-u-chornomu-mori-novini-ukrajini-50241555.html>

¹⁵⁶ У Севастополі помітили судно “Всеволод Бобров”, про удар по ньому заявляли в Одесі // <https://ua.krymr.com/a/news-sevastopol-vsevolod-bobrov/31849559.html>.

У підсумку, за станом на 26 травня у районі о. Зміїний перебували: рятувальне буксирне судно (рбс) “СБ-742” (з ЗРГК “Панцирь-С1” на борту), пдрка типу “Трачонок”, два дка пр.11770 типу “Серна”, середній плавучий кран (спк) “СПК-54150”.

З метою посилення ППО в прибережній акваторії окупованої території Криму та забезпечення діяльності сил флоту у морі та на підходах до о-ва Зміїний, у районі Чорноморське (п-ів Тарханкут) противник розгорнув батарею зенітного ракетного комплексу (ЗРК) С-300В. Для недопущення ведення повітряної розвідки, на морській газодобувній платформі в районі Голіцинського газоконденсатного родовища противник розгорнув станцію РЕБ.

У рамках підтримання сприятливого оперативного режиму та охорони пунктів базування, за даними Військово-морського інституту США, противник для охорони ПБ Севастополь від підводно-диверсійних сил і засобів використовує бойових дельфінів¹⁵⁷. Морські тварини залучаються для охорони входу в Севастопольську бухту, місць стоянок кораблів ВМФ РФ, зокрема, у Південній бухті, причалу б. Голландія, Вугільної пристані та причалів судноремонтного заводу ЧФ №13 у Кілен-бухті.

З метою підтримання сприятливого оперативного режиму противник здійснював посилення протипідводно-диверсійної оборони пунктів базування Севастополь і Новоозерне, для чого було організоване цілодобове чергування

¹⁵⁷ РФ поставила на варті Севастопольської бухти бойових дельфінів – Військово-морський інститут США // <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3470334-rf-postavila-na-varti-sevastopolskoi-buhti-bojovih-delfiniv-amerikanski-eksperti.html>

сил і засобів флоту: ПБ Севастополь – по одній групі зі складу 102 загону боротьби з підводно-диверсійними силами і засобами противника (БПДСЗ) (Севастополь) та 184 науково-дослідницької експериментальної бази (Севастополь), два патрульних катери (пка) проєкту 03160 типу “Раптор”, один протидиверсійний катер (пдрка) проєкту 21980 типу “Грачонок”; ПБ Новоозерне – група 136 загону БПДСЗ (Новоросійськ), по одному пка пр.03160 типу “Раптор” та пдрка пр.21980 типу “Грачонок”.

На окрему увагу заслуговує організація та проведення учбово-бойових заходів із корабельним угрупованням Північного флоту ВМФ РФ, розгорнутого у складі постійного угруповання ВМФ РФ у Середземному морі. Так, кораблі тактичної групи у складі ракетного крейсера (ркр) проєкту 1164 “Маршал Устинов” та великого протичовнового корабля (впк) проєкту 1155 “Вице-адмирал Кулаков” провели низку навчань з висвітлення обстановки та протиповітряної оборони (ППО), до яких залучалися корабельні вертольоти.

Слід зазначити, що на кінець травня в Середземному морі перебувало те ж саме угруповання кораблів, яке склалося на 7 лютого 2022 р. – 13 кораблів та 5 допоміжних суден чотирьох флотів РФ, у тому числі 9 ударних ракетних кораблів. Ця ситуація склалася в тому числі внаслідок рішення Туреччини, оголошеного 27 лютого 2022 р., щодо заборони проходу протоками будь-яких військових кораблів, включно з кораблями нечорноморських країн НАТО.

У підсумку, Туреччина відмовила РФ у намірі провести до Чорного моря 4 (чотири) ракетних кораблі з різних флотів, що зробило неможливим створити достатньо велику групу ударних надводних кораблів вогневої підтримки десантних операцій на узбережжі Чорного моря, а також фрегата (сторожового корабля), корвета (малого ракетного корабля) та двох підводних човнів ЧФ РФ, що мають на озброєнні КРМБ “Калибр”.

Оскільки до 24 лютого 2022 р. РФ встигла перебазувати всі свої великі десантні кораблі із Середземного моря до Чорного, це створило великі складнощі у постачанні російського військового контингенту в Сирії. У перспективі РФ може залучати для цього цивільні судна, що належать та/або керуються компаніями, які пов'язані з міністерством оборони РФ.

Від 23 квітня 2022 р. Туреччина повідомила про закриття повітряного простору для російських військових та цивільних літаків, що прямують до Сирії, що значно ускладнило участь сирійських військових для бойових дій на території України.

Слід зазначити, що блокування Росією морських портів України впливає на можливість України експортувати зернові. Так, до війни Україна могла

щомісяця постачати 4 млн. т. зернових, на початок травня 2022 р. цей показник оцінювався на рівні 600–800 тис. т¹⁵⁸.

Разом із тим, за даними ООН, РФ ще до початку відкритої збройної агресії проти України заблокувала в українських портах близько 4,5 млн. т зерна. До початку війни Україна була одним із найбільших у світі експортером пшениці та виробником кукурудзи. Багато країн залежать від постачання української пшениці, зазначають в ООН. Зараз це стало неможливим у наслідок порушення РФ норм міжнародного права та розв'язаної проти України агресивної війни, у тому числі, на морі¹⁵⁹.

У результаті війни, яка стала головною причиною виникнення світової продовольчої кризи, у березні ООН було зафіксовано зростання цін на продукти на понад 12 відсотків, що стало рекордом із 1990 року¹⁶⁰.

За станом на початок травня, в портах Одеської області було заблоковано 39 цивільних іноземних суден із екіпажами. Найбільша кількість кораблів знаходиться у Чорноморську – 23, ще десять стоять в Одесі та ще шість – у Південному. Також судна застрягли в інших містах: у Миколаєві (25), Херсоні (16), Бердянську (8), Південному (6), Маріуполі (5), Ніке Тера (2), Очакові (2), Ізмаїлі (1) та на Південній якірній стоянці (1)¹⁶¹.

Більшість із 109 заблокованих суден є або балкерами (42), або суднами для генеральних вантажів (38). Інші судна включають нафтові танкери, хімічні танкери, буксири, криголами та моторні бункери. Постраждали моряки є громадянами 27 різних країн, найбільше з Філіппін та Індії. Серед членів екіпажів є українці, росіяни, китайці, данці, греки та турки. Із заблокованих в Україні суден уже евакуювали близько 1500 моряків, проте близько півтисячі людей залишаються на своїх кораблях. Хоча деякі поставки допомоги морякам

¹⁵⁸ Луценко Євгенія. Уряд закрив морські порти в Бердянську, Маріуполі, Херсоні та Скадовську до деокупації цих територій // <https://hromadske.ua/posts/uryad-zakriv-morski-porti-v-berdyansku-mariupoli-hersoni-ta-skadovsku-do-deokupaciyi-cih-teritorij>.

¹⁵⁹ «Голод не повинен бути зброєю»: рф заблокувала 4,5 млн тонн зерна в українських портах – ООН // <https://armyinform.com.ua/2022/05/02/golod-ne-povynen-buty-zbroyeju-rf-zablokuvala-45-mln-tonn-zerna-v-ukrayinskyh-portah-onn/>

¹⁵⁹ Коваль Оксана. «Голод не повинен бути зброєю»: У портах України заблоковано майже 4,5 млн тонн зерна – дані ООН // <https://zn.ua/ukr/economics/holod-ne-povinen-buty-zbrojeju-u-portakh-ukrajini-zablokovano-majzhe-4-5-tonn-zerna-dani-onn.html>

¹⁶⁰ Синиця Вікторія. Ворог заблокував 39 суден у портах Одеської області // <https://odessa.comments.ua/ua/article/society/developments/983-vorog-zablokuvav-39-suden-u-portah-odeskoi-oblasti.html>

від міжнародних гуманітарних організацій пройшли успішно, доставка залишається дуже складною, особливо у районах підвищеного ризику¹⁶².

Отже, виходячи із вищезазначеного, можна зробити наступні висновки. Корабельне угруповання противника, утримуючи панування в північно-західній частині Чорного моря, здійснює блокування українських портів, забезпечуючи завдання Україні збитків в економіці шляхом недопущення функціонування портів як економічних зон, забороняючи через них рух товарів.

Противник з метою підриву економіки України, деморалізації населення продовжує завдавати ракетних ударів з кораблів та підводних човнів – носіїв крилатих ракет “Калибр” по об’єктах на території України. У той же час, противник у результаті дій ВМС ЗС України зменшив активність у Чорноморській операційній зоні у північно-західній частині Чорного моря, зокрема, ударних кораблів – носіїв крилатих ракет “Калибр”, кількість яких у відкритому морі зменшилася до 1–2 од., а також обмежив їх присутність у районі о-ва Зміїний та в зоні блокадних дій.

Через значене зменшення запасів крилатих ракет морського базування, противник застосовує для таких ударів береговий ракетний комплекс “Бастіон-П” з протикорабельними ракетами П-800 “Онікс/Яхонт” (дальність стрільби до 500 км), а також для ударів по об’єктах портової інфраструктури – протикорабельні ракети з ракетних катерів.

Разом із тим, противник підтримує готовність до застосування угруповання десантних та ударних кораблів на випадок проведення морської десантної операції, проводить демонстративні дії.

Незважаючи на систематичні удари ЗС України по силах противника на острові Зміїний та його прилеглий акваторії, противник продовжував нарощувати військову присутність на острові, де розмістив засоби ППО, РСЗВ, РЕР та РЕБ. Це свідчить про лінійність дій ЗС РФ і його прагнення продовжувати утримувати острів за будь-яку ціну. Разом із тим, оскільки організувати надійне прикриття ППО острова та прилеглої акваторії противник не здатний, ВМС ЗС України доцільно активно застосовувати БпАК “Баурактар ТВ2” та інші ударні сили і засоби для зниження його спроможностей з контролю обстановки у північно-західній частині Чорного моря.

¹⁶² 500 моряків залишаються в пастці на судах, які застрягли в українських портах, 1500 евакуювали з березня. <https://www.ics-shipping.org/press-release/500-seafarers-remain-trapped-on-vessels-stuck-in-ukrainian-ports-1500-evacuated-since-march/>

Разом із тим, унаслідок розв'язання відкритої агресії РФ проти нашої держави та блокування судноплавства до українських портів, у них опинилися 109 іноземних суден, що негативно впливає на економіку України. Ця ситуація вимагає вжиття радикальних дій – від проведення гуманітарної операції з їх визволення та створення гуманітарних коридорів для судноплавства до необхідності знищення як ворожого флоту, так і авіації противника, яка спроможна знищувати цивільні судна в портах і на переході морем.

Азовська операційна зона. Метою дій угруповання сил ВМС противника в Азовській операційній зоні було:

- забезпечення панування у межах визначеного району дій;
- блокування морських портів України у даному районі та його ізоляцію;
- завдання ураження угрупованням військ (сил) ЗС України, блокованих у районі Маріуполя.

Для її досягнення зусилля були сконцентровані на виконанні наступних завдань:

- сприяння сухопутному угрупованню військ на приморському напрямку;
- завдання артилерійських ударів по цілях у м. Маріуполь;
- перевезення морем військ і матеріальних запасів через Азовське море та забезпечення вивезення до РФ металопрокату та зерна, що знаходиться у портах Маріуполя та Бердянська.

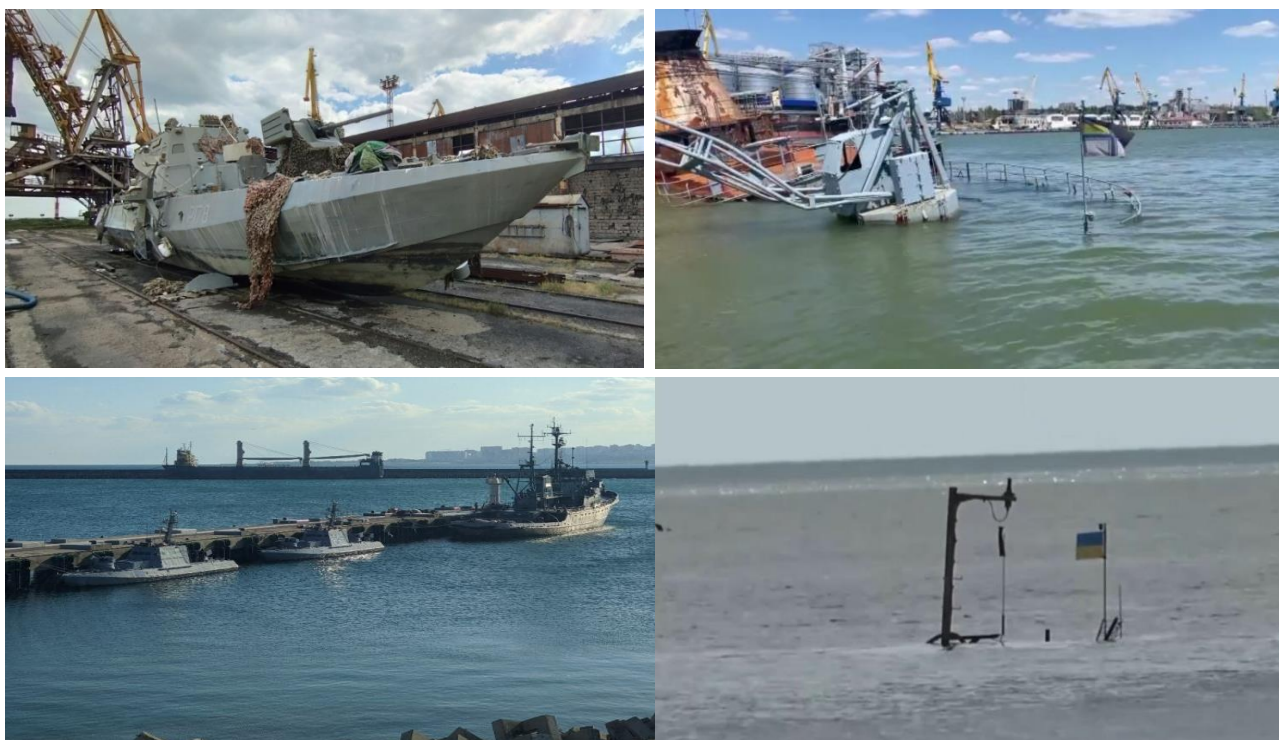
В Азовському морі угруповання противника діяло у складі: патрульні кораблі (пк) проекту (пр.) 22160 – “Дмитрий Рогачев”, “Павел Державин”, малі протичовнові кораблі (мпк) пр. 1124М – “Сузdaleц”, “Ейск”, “Поворино”; морські тральщики (мтщ) – пр. 02668 “Вице-адмирал Захарьин”, пр. 266МЭ “Валентин Пикуль”.

У рамках підтримки дій своїх сухопутних військ кораблі противника – пк пр. 22160 “Дмитрий Рогачев”, “Павел Державин”, мпк пр. 1124М “Сузdaleц”, “Ейск”, “Поворино” – здійснювали обстріл порту і позицій сил оборони українських військ на заводі “Азовсталь”.

2 травня вдк “Георгий Победоносец” ПФ здійснив обстріл з РСЗВ “Град-М” території ПАТ “Металургійний комбінат “Азовсталь” (МАРІУПОЛЬ). 5 травня здійснив артилерійські обстріли території ПАТ “Металургійний комбінат “Азовсталь” з вдк “Королев” (РСЗВ “Град-М”) БФ, який здійснив перехід з ПБ Новоросійськ у район на південь від МАРІУПОЛЯ.

У травні противник вживав заходів з відновлення функціонування Маріупольського порту, вивільнює акваторію порту від затонулих цивільних суден та катерів ВМС і морської охорони ДПС України. Для цього він спрямував

до тимчасово окупованого Маріуполя підрозділи зі складу 68-го окремого морського інженерного полку Чорноморського флоту РФ (м. Євпаторія). Ці підрозділи займаються розмінуванням Маріупольського морського порту та вивільненням акваторії порту від затонулих цивільних суден і катерів та суден ВМС ЗС України і морської охорони ДПС України. Так, станом на 19 травня 2022 р. здійснено підняття двох катерів, один з яких мбака “Лубни”. З неспущеним Військово-Морським Прапором України було затоплено в порту Маріуполя рятувальнео буксирне судно “Донбас” ВМС ЗС України.

Слід зазначити, що 25 лютого в Азовській операційній зоні зс РФ захопили три мбака в ПБ ВМС ЗС України: два ПБ Бердянськ (“Аккерман” та “Вишгород”) і один у ПБ Маріуполь (“Кременчук”). Захоплені катери були відбуксировані до порту Новоросійськ, про що свідчить фото від 17 березня цього року.

А вже 17 травня противник перекинув малий броньований артилерійський катер “Аккерман”, що належить ВМС України, до окупованого Севастополя. У мережу потрапило відео, на якому мбака буксирують в акваторії Південної бухти. Прикметно, що частину маневрів катер здійснив самостійно, що свідчить про справність ходових систем та здатність окупантів керувати українським катером.

Окупанти намагаються відновити роботу Маріупольського порту для того, щоб туди могли зайти великі десантні кораблі, основними завданнями яких імовірно будуть: перекидання озброєння, військової техніки та матеріально-технічних засобів в інтересах забезпечення своїх військ на Донецькому напрямку; вивезення металобрухту та металопрокату, що знаходиться на території порту.

24 травня 2022 р. в тимчасово окупованому порту Маріуполя супутником було зафіксовано рух заблокованих іноземних суден, якими російські окупанти можуть вивозити українські метал та зерно. Так, згідно світлини, два вантажних судна, “Lady Augusta” (Ямайка) та “Tzarevna” (Мальта) переміщено до причалів, де, за даними Маріупольської міськради, знаходиться зерновий термінал і зазвичай відвантажують продукцію. Усього в порту перебувають 6 іноземних суден.

Наразі окупанти розблокували старі ворота порту, через які з урахуванням глибини близько 3,5 м можуть входити судна річкового типу з невеликою осадкою. Проте російські судна не можуть зайти у порт, доки не буде розчищена акваторія порту від затонулого морського транспорту, зокрема від затопленого захисниками Маріуполя спеціалізованого днопоглиблювального судна “Меотида” на вхідному фарватері нових воріт порту. За оцінкою директора ДП “Маріупольського морського торговельного порту” Ігоря Барського, окупанти можуть розчистити причали з 18 через відсутність електроенергії для кранів, що знаходяться в порту.

28 травня 2022 року за підтримки та супроводження російських військових в акваторію порту зайшло російське вантажне судно типу “річка-море” РМЗ класу “Славутич” під російським прапором, порт приписки Ростов-на-Дону.

Слід зазначити, що станом на 23 лютого 2022 року на території порту знаходилося близько 200 тис. т металу та чавуну, вартістю до 170 млн. дол., зерна – 3,4 тис. т на складах та 9 тис. т на судні під іноземним прапором біля одного з причалів.

Таким чином, можна констатувати, що РФ здійснює заходи з розкрадання українського майна під прикриттям робіт з відновлення функціонування Маріупольського порту.

Угруповання сил ВМС ЗС України в Чорноморській операційній зоні основні зусилля зосереджувало на:

сковуванні дій противника з блокування пунктів базування ВМС ЗС України, морських портів України, порушення судноплавства у північно-західній частині Чорного моря та з підтримки угруповань сухопутних військ, які діють на приморському напрямку;

недопущенні висадки морських десантів противника;

висвітленні обстановки та веденні розвідки, підтриманні оперативного режиму у визначеному районі моря.

Для досягнення мети дій угруповання різнорідних сил, визначених зі складу ВМС ЗС України, та морської охорони ДПС України, виконувало такі завдання:

ведення спостереження і розвідки щодо викриття безпосередньої підготовки сил РФ до проведення морської десантної операції, інших дій;

завдання ураження ударним та морським десантним силам противника у морі, зокрема, із застосуванням окремого берегового ракетного дивізіону та інших сил, підрозділів спостереження, розвідки тощо;

завдання ураження легким силам противника та сил, які здійснюють логістичне забезпечення гарнізону на острові Зміїний;

зриву дій противника з блокування бойової діяльності наших сил у прибережних районах північно-західної частини Чорного моря;

сприянні військам, які ведуть оборонні (наступальні дії) на приморському напрямку;

участь у протидесантній обороні узбережжя, районів базування, оборона з моря портів Чорноморськ, Одеса, Південний, Очаків, Миколаїв;

участь у ППО районів базування, портів, визначених районів та ділянок узбережжя;

захист судноплавства, здійснення морських, річкових, повітряних перевезень військ та матеріальних засобів, забезпечення перекидання морем та евакуації військ;

ведення демонстраційних дій та заходів введення противника в оману;
пошуково-рятувальне забезпечення, навігаційно-гідрографічне
забезпечення дій сил;

ведення стабілізаційних дій;
освоєння ОВіТ, отриманих від партнерів.

З метою зриву дій противника з блокування бойової діяльності наших сил у прибережних районах північно-західної частини Чорного моря у ВМС ЗС України здійснювалися заходи щодо підготовки до завдання ракетних ударів із застосуванням окремого берегового ракетного дивізіону та інших сил, підрозділів спостереження, розвідки тощо. Як і в квітні-місяці, завчасно була визначена пріоритетність в ураженні надводних кораблів противника з урахуванням їх важливості та очікуваного впливу на обстановку у разі досягнення ураження.

Зважаючи на спроби командування противника у другій половині квітня 2022 р. утримати контроль за морськими комунікаціями поблизу острова Зміїний та відновити панування у районі навколо острова, організувати нарощування десантними катерами сил і засобів на цьому стратегічному об'єкті, командування УРзС ВМС ЗС України організувало підготовку та ураження по силах і засобах противника, зокрема, в районі острова Зміїний.

Перший удар був завданий по острову Зміїний 27 квітня 2022 р., у результаті якого був знищений один самохідний зенітно-ракетний комплекс, імовірно, “Стрела-10” та завдані втрати в живій силі ¹⁶³.

30 квітня БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України завдали чергового удару по силах і засобах ЗС РФ на острові Зміїний, унаслідок чого було знищено три зенітні артилерійські установки, один зенітно-ракетний комплекс “Стріла-10”, машину зв'язку (серверну з телекомунікаційним обладнанням), станцію радіоелектронної боротьби “Репелент-1” та 42 військовослужбовця¹⁶⁴. При цьому, частина БпЛА працювала для ведення розвідки, а інша – в ударному варіанті.

Після ударів українськими БпЛА по російських об'єктах на острові Зміїний 30 квітня і 1 травня противник намагався відновити втрати і поповнити запаси за допомогою швидкісних патрульних катерів проєкту 03160 типу

¹⁶³ ЗСУ нанесли удар по позиціях окупантів на острові Зміїний // <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/27/novyna/bezpeka/zsu-nanesly-udar-po-pozycziyah-okupantiv-ostrovi-zmiyinyj>.

¹⁶⁴ ЗСУ знову завдали удару по позиціях окупантів на окупованому острові Зміїний // https://www.slovoidilo.ua/2022/05/01/novyna/bezpeka/zsu-znovu-zavdaly-udaru-po-pozycziyah-okupantiv-okupovanomu-ostrovi-zmiyinyj?_gl=1*mtb66r*_ga*andGZkE3YXJVVY0ZDRmlfcnfJWmJrZ3M1SGlqN21rQTNWMFUybW00eXpRNWxlUkdMLWhiRFNDc08ySG5nMm9zaQ

“Раптор”. Та на світанку 2 травня поблизу острова ударом БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України було знищено 2 таких катери^{165,166}.

3 травня о 16.20 БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України було завдано чергового ракетного удару по об’єктах противника на о. Зміїний, у результаті чого було знищено антени РЛС ворога, його командний пункт та знищено склад боєприпасів¹⁶⁷.

6 травня БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України знову здійснили успішний удар по Зміїному, уразивши ЗРК “Тор М2”¹⁶⁸.

7 травня БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України був знищений десантний катер проєкту 11770 типу “Серпа” біля причалу о. Зміїний із 2-ма ЗРК “Тор М2” на борту. Цього ж дня українськими безпілотниками було знищено ще два патрульних катери проєкту 03160 типу “Раптор”, а один – пошкоджено¹⁶⁹. Того ж дня БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України знищив вертоліт Мі-8АМТШ противника під час вивантаження припасів та особового складу на острів¹⁷⁰. Унаслідок ударів українських БпЛА по противнику на острові майже всі будівлі були зруйновані. Завершила неуспішний день для острівного гарнізону противника пара літаків Су-27 Повітряних Сил ЗС України, яка завдала бомбового удару по вцілілих об’єктах¹⁷¹.

Таким чином, втрати в озброєнні та військовій техніці противника за перші десять днів травня склали: 7 засобів ППО, 5 катерів, 1 вертоліт та 1 командно-штабну машину зв’язку, що у грошовому вимірі склало близько 78 млн. дол. До цієї умовної вартості слід додати втрати у живій силі, іншому озброєнні та боєприпасах унаслідок бомбових ударів літаків Су-27 8 травня.

У підсумку, результатом завданих систематичних ударів силами і засобами ЗС України по противнику на о. Зміїний та його прилеглий акваторії стало знищення: 26 квітня – БРАВ ВМС ЗС України – ЗРК “Стрела-10”; 30 квітня – БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України – ЗРК “Стрела-10”, три ЗУ-

¹⁶⁵ Біля острова Зміїний знищено два російські катери // https://www.slovovidilo.ua/2022/05/02/novyna/bezpeka/ostrova-zmiyniy-znyshheno-dva-rosijski-katery?_gl=1*dksl3n*_ga*andGZkE3YXJYVY0ZDRmlfcFjWmJrZ3M1SGlqN2lrQTNWMFUybW00eXpRNWxlUkdMLWhiRFNDc08ySG5nMm9zaQ.

¹⁶⁶ Купер Том Українська війна, 1–2 травня 2022 р. // https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-1-2-may-2022-15dd8dcccfa6e.

¹⁶⁷ Чергове «відвідування» ворожих позицій на острові Зміїному // <https://www.facebook.com/watch/?v=702466361067827&ref=sharing>

¹⁶⁸ Журавель Дмитро // Bayraktar продовжує нищити техніку РФ на острові Зміїний <https://shotam.info/bayraktar-prodovzhuie-nyshchityu-tekhniku-rf-na-ostrovi-zmiyniy-video/>

¹⁶⁹ Росія заявила про знищення українського корвета. ВМС твердить, що такого корабля не було // <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61371902>.

¹⁷⁰ Купер Том. Українська війна, 7–8 травня 2022 р. // https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine.

¹⁷¹ Українські Су-27 розбомбили рашистів на острові Зміїний // <https://mil.in.ua/uk/news/ukrayinski-su-27-rozbombyly-rashystiv-na-ostrovi-zmiyniy/>

23-2, машину зв'язку, станцію РЕБ; 2 травня – БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України – два патрульні катери типу “Раптор”; 7 травня – БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України – десантний катер проекту 11770 “Серна”, два ЗРК “Тор”, два патрульні катери типу “Раптор”; 8 травня – БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України – вертоліт Ми-8 і того ж дня, – двома літаками Су-27 ПС ЗС України – кілька об’єктів інфраструктури та системи висвітлення обстановки. До втрат противника, на думку західних експертів, припустимо додати десантний катер “Отаман Платов” проекту 21820 типу “Дюгонь”¹⁷².

Досягнуті результати стали можливим завдяки правильній оцінці обстановки, передусім, складу та характеру дій угруповань противника на морі, спроможності своїх сил і засобів та врахування умов району виконання визначених завдань.

На цьому активний період застосування БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України із завдання ударів по об’єктах противника в районі о-ва Зміїний припинився, продовжувалося їх застосування в розвідувальному режимі та для надання цілевказівки.

Натомість у ніч на 12 травня судно комплексного тилового забезпечення проекту 23120 “Всеволод Бобров”, що прямувало із Севастополя до о-ва Зміїний, у результаті ракетного удару ПКР “Нептун” окремим береговим ракетним дивізіоном берегових ракетно-артилерійських військ ВМС ЗС України отримало пошкодження, унаслідок чого на борту виникла пожежа і корабель був змушений повернутися до Севастополя¹⁷³. Слід зазначити, що “Всеволод Бобров” – новий корабель, спущений на воду у 2016 році, прийшов до Севастополя із Балтійського моря 7 січня 2022 року¹⁷⁴.

Противник нарощує сили ППО в Криму, що, поряд із спробами закріпитись на Зміїному, загрожує Україні новими ракетними ударами¹⁷⁵, та, у поєднанні із діями авіації, посиленню блокування портів та дій сил у Чорноморській операційній зоні.

¹⁷² Купер Том. Українська війна, 10, 11, 12 травня 2022 року // https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-10-11-12-may-2022-cfd65b518a4d.

¹⁷³ На судні спалахнула пожежа. Росія втратила ще один корабель у Чорному морі // <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/rosiya-vtratil-korabel-vsevolod-bobrov-abo-elbrus-u-chornomu-mori-novini-ukrajini-50241555.html>

¹⁷⁴ Орлова Віолетта. Таких у Росії всього два: російський корабель був підбитий "Нептуном" біля Зміїного // <https://www.unian.ua/war/neptunom-pidbito-shche-odin-rosiyskiy-korabel-detali-operaciji-zsu-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11823789.html>.

¹⁷⁵ Бурдейна Олена. Тепер офіційно: українські моряки спалили судно РФ "Всеволод Бобров" // <https://www.stopcor.org/ukr/section-suspilstvo/news-teper-ofitsijno-ukrainski-moryaki-spalili-sudno-rf-vsevolod-bobrov-12-05-2022.html>

За цих умов обстановки особливої актуальності набуває нарощування системи протиповітряної оборони України та районів базування і дій ВМС ЗС України зокрема.

Разом із тим, особливо гостро постала проблема протимінного забезпечення у прибережних районах та на шляхах морських комунікацій у Чорноморській операційній зоні, зокрема, виявлення та знешкодження зірваних з якорів морських мін. Так, 14 травня штормом було зірвано та наблизило до берега дві ворожі морські міни. З виявленням мін морськими саперами 15 травня було проведено заходи з їх знешкодження¹⁷⁶.

У зв'язку із широкомасштабною війною, яку РФ розв'язала з порушенням норм міжнародного права, завдаючи ракетні удари по всій території України та вчиняючи злочини проти нашого суспільства, Міністерством інфраструктури України прийнято наказ від 28 квітня 2022 року № 256 “Про закриття морських портів”. Відповідно до наказу з дня його офіційного опублікування морські порти Бердянськ, Маріуполь, Скадовськ, Херсон є закритими до відновлення контролю над зазначеними морськими портами. Такі заходи спричинені неможливістю здійснювати обслуговування суден і пасажирів, проведення вантажних, транспортних та інших пов'язаних з цим видів господарської діяльності, забезпечення належного рівня безпеки судноплавства, дотримання вимог міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також забезпечення охорони навколишнього природного середовища в той час коли Росія продовжує вести воєнні дії в даних регіонах чим несе загрозу для людського життя і здоров'я¹⁷⁷.

Разом із тим, за непідтвердженими даними іноземних експертів, що базуються на підставі заяв офіційних представників військово-політичного керівництва противника, у результаті спроби українського штурму острова 8 травня, було збито два українські Су-24, гелікоптер Ми-24 та три “Bayraktar TB2”, – загалом чотири українських літаки, чотири гелікоптери, три БПЛА¹⁷⁸.

Таким чином, у результаті дій ВМС ЗС України противник зменшив активність у Чорноморській операційній зоні у північно-західній частині Чорного моря, зокрема, ударних кораблів – носіїв крилатих ракет “Калибр”, кількість яких

¹⁷⁶ Одеські сапери показали, як знешкоджують величезні морські міни РФ, прибиті до берега пляжу (відео) // <https://tsn.ua/ato/odeski-saperi-pokazali-yak-zneshkodzhuyut-velichezni-morski-mini-rf-pribiti-do-berega-video-2062843.html>

¹⁷⁷ Уряд заклав морські порти в Бердянську, Маріуполі, Херсоні та Скадовську до деокупації // <https://armyinform.com.ua/2022/05/01/uryad-zakryv-morski-porty-v-berdyansku-mariupoli-hersoni-ta-skadovsku-do-deokupaciyi/>

¹⁷⁸ Купер Том. Українська війна, 7–8 травня 2022 р. // https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine.

у відкритому морі з зменшилася до 1–2 од., а також обмежив їх присутність у районі о-ва Зміїний та в зоні блокадних дій.

У результаті результативних ударів БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України по об’єктах противника на о. Зміїний було розвинуто успіх, досягнутий знищенням російського ракетного крейсера “Москва” 13 квітня, чим значно знівелювано панування противника у північно-західній частині Чорного моря та змусило його діяти лінійно, прогнозовано, чим значно полегшити планування та якість застосування сил і засобів ВМС ЗС України.

Завдання результативних ударів БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України по об’єктах противника на о. Зміїний засвідчив їх ефективність застосування в умовах протидії ППО флоту і сухопутних військ.

Знищення швидкісних катерів противника типу “Раптор” БпЛА “Bayraktar TB2”, десантних катерів проєкту 11770 типу “Серпа” ВМС ЗС України є першим у світі успішним бойовим досвідом ураження морських цілей таким видом озброєння, який доводить необхідність їх подальшого застосування у бойових діях на морі.

В умовах обмеженої кількості керованих літальних апаратів (літаків, вертольотів) Збройних Сил України, протикорабельної ударної зброї та достатньо високої ефективності ППО повітряно-космічних сил та ВМФ РФ для ураження морських цілей та об’єктів противника на о. Зміїний та інших визначених районах доцільно застосовувати БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України.

Обстановка у Чорноморській операційній зоні вимагає нарощувати сили і засоби ВМС ЗС України для більш ефективного відбиття збройної агресії Росії проти України з боку Чорного моря, зокрема, протикорабельні берегові ракетні комплекси від партнерів України – Великобританії, США, Данії та інших держав.

Через неможливість здійснювати обслуговування суден і пасажирів, проведення вантажних, транспортних та інших пов’язаних з цим видів господарської діяльності, забезпечення належного рівня безпеки судноплавства, дотримання вимог міжнародних договорів України та існуючої загрози для людського життя і здоров’я Урядом України морські порти України – Бердянськ, Маріуполь, Скадовськ, Херсон – з 28 квітня були закриті до відновлення контролю над зазначеними морськими портами.

ЗБРОЙНА БОРОТЬБА У ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРІ

Три місяці активних воєнних дій під час російсько-української війни дають змогу зробити певні попередні узагальнення щодо особливостей застосування авіації. До початку воєнних дій співвідношення сил між авіацією повітряно-космічних сил ЗС РФ (ПКС ЗС РФ) та ЗС України було на користь російської сторони. Перевага зберігалася і у подальшому. Вона була як кількісної, так і якісною. Усього у складі ПКС ЗС РФ до початку широкомасштабного вторгнення на озброєнні перебувало:

Бойових літаків:

винищувачів: близько 500;

винищувачів-бомбардувальників: 110

фронтових бомбардувальників: 190

штурмовиків: 180

стратегічних бомбардувальників: близько 130.

Бойових вертольотів:

бойових: 400

транспортно-бойових: 150¹⁷⁹.

Україна могла протиставити російській авіації лише близько 80 винищувачів Су-27 та МиГ-29, до 20 бомбардувальників Су-24М, аналогічну кількість штурмовиків Су-25 та декілька десятків бойових та транспортно-бойових і транспортних вертольотів Ми-24 і Ми-8 різних модифікацій¹⁸⁰. Слід також мати на увазі, що українська авіація мала на озброєнні техніку, успадковану від СРСР, яка, до того ж, проходила експлуатацію без підтримки виробників та постачання запасних частин і практично не модернізувалась. Натомість, російський авіаційний парк з 2012 року був суттєво оновлений перш за все новими літаками типів Су-30, Су-34, Су-35, вертольотами Ка-52, Ми-28, Ми-35. Більшість авіаційного парку штурмовиків Су-25 пройшла модернізацію, так саме, як і бомбардувальники Су-24, винищувачі Су-27, МиГ-25 і, частково МиГ-29. Також у складі ПКС ЗС РФ перебувало потужне угруповання (друге у світі за чисельністю після американського) важких і стратегічних бомбардувальників, спроможних застосовувати не лише авіаційні бомби, але й крилаті ракети повітряного базування (КРПБ) різних типів. На озброєнні російських військ надійшла значна кількість безпілотних літальних апаратів (БпЛА) різного призначення, розгорталось виробництво і розвідуально-

¹⁷⁹The Military Balance 2021, - p.198.

¹⁸⁰ World Air Forces. /FlightGlobal. 2022. – p. 32

ударних безпілотних авіаційних комплексів (БпАК) та спеціальних авіаційних засобів ураження для них. Значну кількість засобів повітряного нападу мали й інші види ЗС РФ. Так, у складі загальновійськових армій РФ перебували ракетні бригади, озброєні оперативно-тактичним ракетним комплексом “Искандер-М”, спроможним застосовувати як балістичні, так і крилаті ракети. Потужне угруповання кораблів, здатних застосовувати крилаті ракети морського базування (КРМБ) комплексу “Калібр” перебувало у складі Чорноморського флоту та Каспійської флотилії, частина сил якої була до початку широкомасштабної агресії перекинута на Чорне море, а частина кораблів залишилась на Каспії, при цьому вона мала можливості брати участь у ракетних ударах по території України. На озброєнні російських ПКС також були і спеціальні літаки, зокрема комплекси дальнього радіолокаційного виявлення і управління (ДРЛВіУ) А-50 та Ил-22, літаки РТР-РЕБ Ил-22П тощо¹⁸¹. Їх наявність давала змогу російській стороні досягти інформаційної переваги над українською авіацією, а саме оперативно отримувати інформацію про повітряну обстановку, керувати діями власної авіації у реальному масштабі часу, забезпечувати вигідні умови її бойового застосування, протидіяти українській авіації та силам ППО. Все це мало стати передумовами для успішного завоювання панування у повітрі у перші години з початку активних воєнних дій та виконання інших завдань у розпочатій Росією спеціальній військовій операції.

До початку агресії упродовж січня – лютого відбувалося створення ударного угруповання авіації повітряно-космічних сил РФ (ПКС РФ) навколо України. За різними оцінками, російське командування зосередило на аеродромах у прикордонних областях, на тимчасово окупованій території АР Крим та на території Республіки Білорусь (РБ) до 450 бойових літаків та близько 350 вертольотів. Слід відзначити, що в регіонах РФ поблизу України і до початку створення ударного угруповання були розгорнуті доволі значні сили стратегічної, оперативно-тактичної, армійської та спеціальної авіації, проводились широкомасштабні роботи щодо вдосконалення аеродромної мережі, активно відбувалось переозброєння авіаційних військових частин. Нова техніка відправлялась, перш за все, у війська повітряних армій Західного, Південного ВО та авіації Чорноморського флоту. Нарощування авіаційного угруповання відбувалось під прикриттям підготовки до стратегічних російсько-

¹⁸¹Военно-воздушные силы // Министерство обороны Российской Федерации (Минобороны России). URL: <https://www.structure.mil.ru/structure/forces/air.htm>

білоруських навчань, а також пояснювалось необхідністю реагувати на зростання військової активності, зокрема й у повітряному просторі авіації країн-членів НАТО, що, за заявами керівництва РФ та РБ, створювало загрозу безпеці Союзної держави, на яку необхідно адекватно реагувати. На претензії, що нарощування авіаційного, як й інших, угруповань, викликає занепокоєння суміжних держав, російські посадовці відповідали, що вони переміщують війська по своїй території, на що мають повне право після виходу РФ (і фактичної втрати чинності) з Договору про обмеження звичайних озброєнь у Європі. Розгорнуті сили стратегічної авіації в регіоні діяли з аеродромів постійного базування та нарощування сил не потребували.

Виходячи зі складу російського авіаційного угруповання, можна з високим ступенем вірогідності стверджувати, що метою його створення було проведення з початком агресії повітряно-наземної наступальної операції (ПННО). В рамках цієї операції російське авіаційне угруповання повинно було вирішувати наступні оперативні завдання:

- завоювання панування у повітрі;
- дезорганізація військового та державного управління;
- руйнування об'єктів військової та цивільної інфраструктури, критично важливої для ведення організованих воєнних дій угрупованнями ЗС України;
- авіаційна підтримка військ;
- забезпечення висадки тактичних і оперативних повітряних та морських десантів;
- ведення повітряної розвідки;
- виконання спеціальних завдань оперативного (бойового) забезпечення, забезпечення управління та зв'язку¹⁸².

При цьому руйнування промислових підприємств, об'єктів транспортної інфраструктури, енергетики не планувалося, адже очевидно, що плани російського воєнно-політичного керівництва передбачали їх захоплення та використання у подальшому у своїх інтересах.

Для виконання поставлених завдань ПКС ЗС РФ виділили в цілому достатній комплект сил і засобів, що складався з бойових, військово-транспортних та спеціальних літаків і вертольотів, значної кількості розвідувальних та розвідувально-ударних БПЛА. Також до участі у ракетно-авіаційних ударах мали залучатись угруповання ВМФ РФ у Чорному та Азовському морях та ракетних військ і артилерії (РВіА), розгорнуті на території

¹⁸²Воєнно-історичний опис російсько-української війни (лютий – березень 2022 року). – Міністерство оборони України, Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022. – с. 106

Білорусі, Росії та в тимчасово окупованому Криму. При цьому планувалось широке застосування крилатих ракет морського базування (КРМБ), розгорнутих на надводних кораблях і підводних човнах, а також балістичних і крилатих ракет, що входять до складу ОТРК “Искандер-М”, що перебував на озброєнні ракетних бригад армійського підпорядкування.

Російське вторгнення 24 лютого 2022 р. в Україну розпочалось із завдання першого масованого ракетно-авіаційного удару (МРАУ), головним чином по військовим об’єктам на території України. Удар завдавався з різних напрямків силами авіації (застосовувались ракети Х-555, Х-31П, Х-59М), флоту (КРМБ ЗМ-14), РВіА (ракети Р-500 зі складу ОТРК “Искандер”). Було завдано більше 50 ударів по різних об’єктах на всій території України. В одному ударі здійснювалося від одного до восьми пусків ракет. Загалом було випущено більше 200 пусків ракет¹⁸³. Ракетному удару передували вогонь артилерії з території Білорусі та Росії у прикордонних районах у зоні досяжності та потужний радіоелектронно-вогневий удар, в рамках якого здійснювалась постановка радіоелектронних завад (загороджувальних та прицільних) з літаків Ил-22П із повітряного простору Білорусі та РФ, а також вогневе ураження радіоелектронних засобів ЗС України, головним чином виявлених радіолокаційних станцій підрозділів РТВ ПС ЗС України ракетами Х-31П (ПД), що запускались винищувачами Су-30, Су-35 та бомбардувальниками Су-34, які перебували поза межами зон досяжності вогневих засобів сил ППО. Із співбесід з посадовими особами повітряних командувань автори встановили, що постановка завад розпочалась 24 лютого о 4.50 і закінчилась о 5.04, за дві хвилини до перших прильотів КР. Одночасно з активними завадами відбувалось і вогневе ураження засобами РВіА та протирадіолокаційними ракетами. Авіаційні удари противник завдавав групами літаків від пари до ланки на незначну глибину. Таким чином можна зробити висновок, що російське командування не змогло раціонально спланувати і завдати перший МРАУ, адже оперативно-тактична та армійська авіація противника діяла відносно пасивно, не скористалась результатами ракетного і радіоелектронно-вогневого ударів, належної взаємодії між видами та родами сил організовано не було. На нашу думку, це свідчить про те, що, незважаючи на заяви про надзвичайно високий рівень підготовки російської авіації і флоту, одержаний бойовий досвід у Сирії, достатній рівень теоретичного розроблення питань

¹⁸³ Інформаційно-аналітична довідка старшого оперативної групи Центру моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки станом на 22.00 24 лютого 2022 року

підготовки та ведення повітряно-наземних та повітряних наступальних операцій, російське командування виявилось неспроможним підготувати та завдати перший МРАУ, що є одним з основних способів застосування авіації і флоту у повітряно-наземній наступальній операції. Також була помітною недооцінка з боку противника спроможностей ЗС України до підготовки та відсічі агресії, оперативного відновлення аеродромів, розосередження авіації, підрозділів ЗРВ та РТВ, здійснення ними маневру для виводу з-під удару та початку активного опору.

Перший МРАУ по суті вилився в масований ракетний удар крилатими ракетами морського та повітряного базування. Об'єктами ударів стали деякі аеродроми ПС ЗСУ, склади пального, боєприпасів, окремі пункти управління, позиції підрозділів радіотехнічних (РТВ) та зенітно-ракетних військ (ЗРВ). Деякі цілі, що зазвичай мають бути пріоритетними об'єктами вогневого ураження у першому МРАУ, не були уражені. До них належать, перш за все елементи системи управління стратегічного рівня, ураження яких на певний час залишило би країну, ЗС та інші складові сил оборони України без єдиного керівництва. Причиною цього вважаємо сподівання на те, що українське вище воєнно-політичне керівництво, що російським керівництвом вважалось неспроможним керувати країною навіть у мирний час, розгубиться, втратить єдність, волю до організації опору та відносно легко прийме будь-які умови, що нав'язуватиме російська сторона. Це мало сприяти швидкому та відносно безболісному досягненню воєнно-політичних і воєнно-стратегічних цілей, оголошених президентом РФ у своєму зверненні. Проте, в цілому слід відзначити, що перший МРАУ своєї мети не досяг. Незважаючи на заяви прес-служби МО РФ, система військового та державного управління дезорганізована не була, авіація та сили ППО не зазнали рішучої поразки, а отже, передумови для завоювання панування у повітрі створені не були, навіть при тому співвідношенні сил, що мало місце до початку воєнних дій завдяки зосередженню угруповання авіації ПКС РФ.

Причинами цього стали своєчасне викриття українським вищим воєнно-політичним керівництвом намірів противника та вжиті заходи, перш за все щодо розосередження авіації по оперативним аеродромам, своєчасне підняття літаків у повітря для відбиття повітряного нападу, маневр підрозділами РТВ та ЗРВ, комплекс заходів щодо введення противника в оману щодо можливостей та реальної дислокації українських сил і засобів ППО. Також слід відзначити незадовільний рівень міжвидової взаємодії, характерний для ЗС РФ. Якщо в Сирії при завданні ракетно-авіаційних ударів силами ПКС та ВМФ росіяни

досягали певних успіхів, то в значно більших масштабах війни в Україні такої координації досягти не вдалося, що свідчить про відсутність у противника досвіду планування та підготовки операцій такого масштабу.

Водночас, доволі високий рівень підготовки продемонструвала винищувальна авіація ПС ЗС України. Незважаючи на несприятливе співвідношення сил (в середньому 1 до 5 на користь противника), перевагу противника у сучасних бойових літаках (у ПС ЗС України найновіші літаки були виготовлені у 1991 р.), українські винищувачі продемонстрували високий рівень льотної і тактичної майстерності, що дозволяло захоплювати ініціативу, нав'язувати противнику ближній бій, завдяки чому українські льотчики компенсували більшу дальність виявлення та захоплення на автоматичне супроводження бортових систем управління зброєю російських винищувачів. Особливою результативністю відзначився “Привід Києва” (журналістський термін, під яким мається на увазі 40-а бригада тактичної авіації ПС ЗС України). За повідомленнями відкритих джерел один з льотчиків цієї частини на МиГ-29 упродовж першого дня війни провів декілька повітряних боїв та збив шість літаків противника, зокрема й новітній російський важкий винищувач Су-35, що за своїми тактико- і льотно-технічними характеристиками переважає більш старий український винищувач практично по всіх показниках. Це є черговим свідченням про те, що технічна перевага у засобах збройної боротьби не є єдиною умовою перемоги у сучасному бою. Не менше значення має рівень підготовки та тактичного мислення особового складу, що цю зброю застосовує¹⁸⁴.

Розрекламований російськими ЗМІ сирійський досвід ПКС РФ не відігравав у повітряному просторі України суттєвої ролі, адже російські льотчики винищувальної авіації не вели в Сирії повітряних боїв, а удари по наземним цілям завдавались в умовах відсутності у противника засобів вогневої та радіоелектронної протидії.

Таким чином, успішна протидія українських військ та брак досвіду планування і ведення та незадовільний рівень організації управління та взаємодії, продемонстрований російською стороною призвели до того, що перший МРАУ не досяг своєї мети. Достатньо зауважити, що випустивши трохи величезну кількість крилатих ракет росіяни уразили декілька цілей, при цьому частина з них була хибними. Системоутворювальні об'єкти, що

¹⁸⁴ Кізілова С. ЗСУ спростували фейк про "Привида Києва" на тлі загибелі героя Тарабалки // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/04/30/7343195/>

визначальним чином впливали на обороноздатність України, уражені не були. Певна частина випущених ракет була успішно збита українськими засобами ППО. Після спроби завдати МРАУ у перший день війни росіяни більше до такого способу не прибігали, обмежившись одиночними, груповими та зосередженими ударами.

Окремо варто зупинитись на спробах російського командування провести повітряно-наземну наступальну операцію (ПННО). Така спроба мала місце у перші дні війни з метою захоплення Києва. Відомо, що ключовою відмінністю ПННО від класичної є одночасне вогневе ураження і завдання ударів військами на всю глибину оперативної побудови противника. Реалізація такого підходу ускладнює для командування противника визначення напрямку зосередження основних зусиль, організацію маневру військами та вогнем, висування та введення у бій резервів, змушує ворожі війська вести бій одночасно на всіх рубежах по всій глибині своєї оперативної побудови. Успішні приклади ведення ПННО неодноразово мали місце у воєнних конфліктах кінця XX – початку XXI століть. Найяскравішим прикладом була операція Багатонаціональних сил “Desertsword” (Меч пустелі) 24–28 лютого 1991 р. під час війни в зоні Перської затоки. В операціях такого типу одну зі провідних ролей відіграють авіація, з’єднання та військові частини повітрянодесантних та десантно-штурмових військ¹⁸⁵. Саме в рамках концепції ПННО слід розцінювати спроби висадки повітряних десантів у перші дні війни на аеродроми Васильків, Гостомель та в районі м. Вишгород. Спроби висадки повітряних десантів у Василькові та Вишгороді були відбиті підрозділами СВ, ПС ЗС України та силами ТрО з великими втратами для противника, зокрема й через знищення літаків Ил-76 з десантом у повітрі. В Гостомелі противник висадив першій ешелон десанту з вертольотів на аеродром, проте він був успішно знищений підрозділами протидесантного резерву зі складу Національної гвардії України. Лише третя хвиля десанту змогла закріпитись і з великими втратами утримувати аеродром до підходу головних сил, що наступали з північного напрямку, прорвавшись через зону Чорнобильської АЕС. Таким чином, можна констатувати, що спроба проведення російськими військами ПННО також була невдалою¹⁸⁶.

Зрив спроб висадки повітряних десантів став можливим через порушення базових статутних норм російським командуванням при плануванні та веденні

¹⁸⁵ Маначинский А.Я. Ирак: тайные пружины войны. – К.: Изд. Дом “РУМБ”, 205. – С. 95

¹⁸⁶ Гостомельський капкан: як українські воїни знищували славнозвісний російський десант під Києвом. – Українська правда. – 3 червня 2022.

таких операцій. Відзначається незадовільний рівень організації розвідки та вогневого забезпечення коридору прольоту, відсутність належного винищувального прикриття десанту у повітрі на маршруті прямування, незнання обстановки в районі висадки. В районах висадки авіаційна підготовка не проводилась, що дозволяло українським підрозділам висунутись на визначені рубежі та успішно уражати противника на підході, під час та після висадки десанту. При цьому аналіз публікацій російської періодики, повідомлень про навчання останніх років свідчить про те, що російська воєнна наука приділяла чинне місце розробленню теорії підготовки і ведення ПННО, а іноземний досвід знайшов належне висвітлення у російській воєнно-історичній науці. Також російські ЗМІ неодноразово повідомляли, що під час чисельних навчань та раптових перевірок, що почались з приходом на посаду міністра оборони РФ С. Шойгу питання ведення ПННО активно і часто відпрацьовувались на практиці на різних полігонах в різних фізико-географічних умовах регіонів РФ та за її межами в країнах ОДКБ. Проте, практична реалізація задекларованих напрацювань в умовах реальної війни зіштовхнулась з проблемами управління, взаємодії та планування, що неодноразово демонструвало російське командування у війні проти України.

Сильною стороною ПКС РФ було застосування літаків дальнього радіолокаційного виявлення та управління (ДРЛВУ) А-50 (А-50У), повітряної розвідки Ил-22 та РЕБ Ил-22П. Незважаючи на те, що у складі російської авіації таких літаків відносно небагато та їх кількість не відповідає потребам ПКС, для умов війни проти України вона виявилась достатньою для забезпечення цілодобового чергування у повітрі над територією Білорусі, вздовж східного кордону України над територією РФ та в районі Кримського півострова – над акваторією північно-західної частини Чорного моря. Їх застосування дозволяло висвітлювати повітряну обстановку на глибину 200–300 км, своєчасно наводити винищувальну авіацію та попереджати групи своїх ударних літаків про появу у повітрі українських винищувачів (в разі їх виявлення). Російські літаки ДРЛВУ діяли поза межами зон досягнення українських засобів ППО та надійно прикривались від української винищувальної авіації, що надавало противнику певну інформаційну перевагу та підвищувало рівень захищеності його військ від ударів українських сил і засобів повітряного нападу. Незважаючи на це, українським силам ППО вдалося уразити один з російських Ил-22, що змушений був припинити

чергування та здійснити аварійну посадку на території РФ¹⁸⁷. Варто відзначити, що кількість таких літаків в РФ обмежена, а їх відновлення проблематично, адже базовий літак Ил-18, на основі якого створений Ил-22, не випускається вже декілька десятиліть, як і комплектуючі для нього, а виробництво Ил-76, на базі якого створений комплекс А-50 постійно стикається з великими проблемами.

Авіаційна підтримка військ відбувалась у формі систематичних бойових дій. З початку війни російська авіація намагалась завдавати авіаційні удари групами літаків і вертольотів у кількості до ескадрильї. При цьому у перші дні війни ударні групи діяли без винищувального прикриття, у бойових порядках були відсутні літаки РЕБ. Такі застарілі підходи до побудови бойових порядків авіації під час завдання ударів стали наслідком ігнорування досвіду ведення збройної боротьби у воєнних конфліктах останніх десятиліть, недооцінки здатності ЗС України чинити тривалий та організований опір, недостатнім рівнем підготовки командування, органів управління та льотного складу до ведення збройної боротьби в сучасних умовах. Як справедливо зауважили представники британських спеціальних служб, на чисельних навчаннях, що проводились за участі ПКС РФ головним завданням вважалось не стільки відпрацювання сучасних способів завдання авіаційних ударів, скільки справити враження на керівництво країни та міністерства оборони ефектними вибухами та масою авіаційної техніки на полігоні¹⁸⁸. Це вочевидь призвело до значних втрат, що зазнавала російська авіація упродовж лютого – першої половини березня. Так, за результатами моніторингу обстановки за два перших тижні війни російська авіація втратила 49 літаків та 81 вертоліт різних типів. Така кількість втрачених літальних апаратів еквівалентна втраті сучасної російської змішаної авіаційної дивізії – основного тактичного з'єднання військово-повітряних сил ПКС РФ. При цьому основна маса літальних апаратів була втрачена у повітрі¹⁸⁹.

Упродовж останніх двох місяців російська авіація під час авіаційної підтримки військ дещо змінила свою тактику. Штурмова та армійська авіація застосовується силами від пари до ланки лише в районах, де українські сили ППО надійно придушені. Саме така ситуація характерна для Донецького

¹⁸⁷ Угрупування Об'єднаних сил. Офіційна фейсбук-сторінка 3 April, 18.55 URL: m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0AlyAf6JJQeWvFvrDql4V2uHArPNr

¹⁸⁸ Британська розвідка розповіла про проблеми повітряних сил РФ у війні з Україною / Європейська правда. – 20 червня 2022.

¹⁸⁹ Інформаційно-аналітична довідка начальника групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки загальна за добу 08 – 09 березня 2022 року

операційного напрямку. В інших випадках російські літаки завдають удари авіаційними керованими ракетами із контрольованого повітряного простору із зон, недосяжних для українських засобів ППО. До ударів залучалися зазвичай літаки Су-30, Су-34, Су-35, а удари завдаються різними модифікаціями ракет Х-59, що спроможні прицільно уражати стаціонарні об'єкти на відстані більше 200 км. Застосування способу “вільного полювання” було можливим лише в районах, де ППО ЗС України була слабою або надійно придушена.

Особливістю цієї війни було широке застосування авіації для авіаційної підтримки сухопутних військ, що ведуть боротьбу за володіння великим містом. Найбільш активно оперативно-тактична авіація ПКС РФ застосовувалася в Маріуполі. За повідомленнями командування українських військ у місті, упродовж доби авіація противника завдавала до 50 ударів. Особливістю дій авіації противника в Маріуполі у квітні було активне застосування дальньої авіації ПКС РФ. Також під час боїв за Маріуполь неодноразово відзначались випадки завдання ударів великими групами (до 10 – 12 літаків) важких бомбардувальників Ту-22МЗ. Зазвичай літаки прямували колонами з інтервалом між машинами до 1 хвилини. Бомби скидались з висоти 6 – 8 км, що не давало змогу завдати прицільні удари по опорних пунктах українських захисників і призводило скоріш до створення зон руйнувань. Для ударів використовувались фугасні авіаційні бомби ФАБ-500 різних модифікацій. Слід мати на увазі, що гарнізон Маріуполя не мав засобів ППО для протидії ворожій авіації у таких умовах. Після зосередження українських військ на території заводу “Азовсталь” та використання підземних комунікацій та споруд для захисту особового складу та цивільних, що знайшли там притулок, російська авіація для забезпечення сприятливих умов для штурму підприємства застосовувала для вогневого ураження великокаліберні авіаційні бомби ФАБ-3000¹⁹⁰. Проте бажаного ефекту досягти не вдалось, адже ці бомби виявились неспроможними зруйнувати відповідні споруди і лише закінчення боєприпасів, продовольства, води та медикаментів, критичний стан поранених та цивільних осіб примусив керівництво ЗС України до віддання наказу про припинення опору.

Ватро відзначити, що командування ЗС України не полишало спроб якщо не здійснити де блокаду Маріуполя, то принаймні організувати його постачання та евакуацію поранених повітряним шляхом. Для цього була організована логістична операція із залученням 17 вертольотів Ми-8. Польоти проходили над

¹⁹⁰ Воєнно-історичний опис російсько-української війни (квітень 2022 року). – Міністерство оборони України, Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022. – с. 100.

підконтрольною противнику територією Донецької області вночі на гранично малих, до кількох метрів, висотах. Це вимагало ретельного планування, розвідки радіолокаційного поля противника та розташування його зенітних ракетних та зенітних ракетно-артилерійських підрозділів, високої льотної майстерності екіпажів. Упродовж квітня було виконано 7 рейсів, проте після викриття противником маршрутів прольоту української авіації, організації засідки та втрати трьох вертольотів українське командування змушене було відмовитись від такого способу забезпечення оточених військ¹⁹¹.

Що стосується авіації ПС ЗС України, слід відзначити, що внаслідок її малої чисельності, розосередженості по аеродромам, що знаходяться в зоні досяжності високоточних засобів дальнього вогневого ураження противника вона, тем не менш, також виконувала завдання авіаційної підтримки сухопутних військ. Зазвичай ударні літаки та вертольоти застосовувались парами, уражали об'єкти у тактичній глибині або безпосередньо на лінії зіткнення. Однією із основних вимог успішного виконання завдань була раптовість, проте її досягнення ускладнювалось через наявність у противника потужних сил і засобів контролю повітряного простору у всьому діапазоні висот, зокрема і літаків ДРЛВУ. Незважаючи на це, українські льотчики спромоглися у цей період неодноразово завдавати противнику відчутних втрат, при цьому уражаючи навіть ті об'єкти, що вважались російським командуванням недосяжними для ПС України. Так, 13 травня були опубліковані кадри авіаційного удару пари українських бойових літаків по об'єктам на о. Зміїний. Звертає на себе увагу те, що відео контроль здійснювався з борту БпЛА Тб-2 "Bayraktar", що свідчить про якісну підготовку та організацію взаємодії, дорозвідки об'єкту удару та документування його результатів¹⁹².

Важливим завданням російської авіації було ураження об'єктів стратегічного тилу. Цілями ударів були елементи системи військового та державного управління, навчальні центри, де відбувалась підготовка військ, склади пального, боєприпасів, промислові підприємства, елементи транспортної інфраструктури, військові та цивільні аеродроми тощо. Виконання цього завдання покладалось на стратегічну бомбардувальну авіацію. Удари завдавались КРПБ, зокрема неядерними версіями КРПБ Х-55 та Х-101.

¹⁹¹ Романюк Р. "Острів надії". Як вийшли і що зараз із захисниками "Азовсталі" – Українська правда. – 9 червня 2022.

¹⁹² Липич О. Российские пропагандисты выдали кадры ударов ВСУ по Змеиному за собственную атаку. Видео / OBOZREVATEL. URL: news.obozrevatel.com/vojna-v-ukraine/rossijskie-propagandisty-vyidali-kadryi-udarov-vsuv-po-zmeinomu-za-sobstvennuju-ataku-video.

Удари завдавались з метою паралізувати управління державою та збройними силами, створити умови, за яких Сили оборони України не зможуть виконати свої завдання через брак ресурсів, руйнування системи логістики, неспроможність здійснити перекидання військ на необхідні напрямки тощо. Проте, незважаючи на доволі значну кількість витрачених ракет, досягти поставлених завдань противнику не вдалося. Незважаючи на значні втрати та збитки, що зазнала Україна, її система управління виявилась доволі стійкою, а система ППО доволі надійно прикрила ключові об'єкти країни, хоча й мали місце болючі втрати. Так, 18 березня в наслідок ракетного удару по пункту постійної дислокації однієї із військових частин ЗС України у Миколаєві загинуло декілька десятків військовослужбовців¹⁹³. Аналогічний випадок мав місце 17 травня у смт Десна Чернігівської області, коли внаслідок ракетного удару були завдані значні втрати¹⁹⁴.

у першій половині квітня його зусилля були перенесені на руйнування підприємств оборонної галузі. Проте, за заявами українських офіційних джерел, оборонна промисловість України продовжувала виконувати завдання з виробництва військової продукції та ремонту ОВТ як такої, що перебуває на озброєнні ЗС України, так і трофейної, що надходила у війська у значній кількості.

У другій половині квітня, враховуючи зростання обсягів військово-технічної допомоги Україні з боку країн-членів НАТО, її транспортування, головним чином, залізничним транспортом, авіація і ВМФ РФ зосередилися на ударах по елементах залізничної інфраструктури, насамперед вузлових станціях. Так, 25 квітня завдано масованого ракетного удару по вузлових залізничних станціях у Вінницькій, Рівненській, Хмельницькій і Львівській областях.

Варто звернути увагу на те, що все частіше для ураження об'єктів у глибокому тилу російські війська застосовували протикорабельні ракети (ПКР). При цьому, якщо застосування ПКР П-800 "Оникс" зі складу берегового ракетного комплексу (БРК) "Бастион" для удару по об'єкту в м. Одеса можна пояснити тим, що ціль знаходилася на незначній відстані від морського берега, то використання застарілих авіаційних ПКР Х-22 важкими бомбардувальниками Ту-22М3 недоцільно як з тактичної, так і з економічної точки зору. На нашу думку, це можна пояснити вичерпанням або критичним зменшенням запасів більш сучасних крилатих ракет 3М14 "Калибр", Х-101 та Х-

¹⁹³ Наслідки ракетного удару рашистів по казармі бригади морпехів у Миколаєві: десятки жертв, завали ще розбирають./ Новинарня: новини України, що воює. URL: novynarnia.com/2022/03/19udar-po-79

¹⁹⁴ Відомо про чотири випадки влучання у тиллові військові казарми.// texty.org.ua.URL: fragments/106737/vidomo-pro-chotyry-vypadky-vluchannya_raket-u-tylyvi_kazarmy.html

555, що призначені для ураження об'єктів стратегічного тилу конвенційними бойовими частинами. При цьому, слід враховувати, що в умовах посилення економічних санкцій поповнення та нарощування арсеналу ракет різних типів для Росії дедалі ставатиме проблематичним¹⁹⁵.

Упродовж березня – травня 2022 р. сторони конфлікту надзвичайно активно застосовували БПЛА як розвідувальні, так і розвідувально-ударні. БПЛА в черговий раз продемонстрували зростання своєї ролі у сучасній війні. Українські ПС, незважаючи на обмежену кількість, надзвичайно успішно застосовували БПЛА Tb-2 “Bayraktar”, завдаючи противнику значних втрат, знищуючи, перш за все, бронетехніку та засоби ППО. Не менш активно застосовували БПЛА і російські війська.

З початку війни сторони втратили декілька сотень БПЛА, що становить для них значну проблему. Проте, якщо українська сторона має потенціальну можливість закупівлі БПЛА, зокрема й доволі сучасних, в західних країнах, Росія такої можливості позбавлена, а виробництво власних наштотувалося на проблему відсутності іноземних комплектуючих, перш за все двигунів, більшість яких імпорتنі та мікроелектронних компонентів, без яких створення систем управління БПЛА та зброєю виготовити неможливо. Також відзначається успішне застосування “дронів-камікадзе” – одноразових дистанційно керованих БПЛА, призначені для пошуку та ураження за командою оператора виявленої цілі. Такі апарати застосовувались не лише для ураження живої сили, автомобільної та легкої броньованої техніки, але й успішно знищували танки противника, уражаючи їх в найменш захищену верхню частину башти або корпусу. На озброєнні ЗС РФ перебувають такі системи, як “Куб” виробництва групи компаній ZALA AERO (входить до концерну “Калашников”). За заявами американських та українських офіційних осіб, до ЗС України почали надходити БПЛА “Switchblade” аналогічного призначення. Група українських військових пройшла навчання в США щодо застосування таких систем, призначених для знищення бронетехніки і танків. ЗС України в режимі реального часу повністю адаптуються і пристосовуються до зусиль РФ з активізації своєї діяльності на сході України¹⁹⁶.

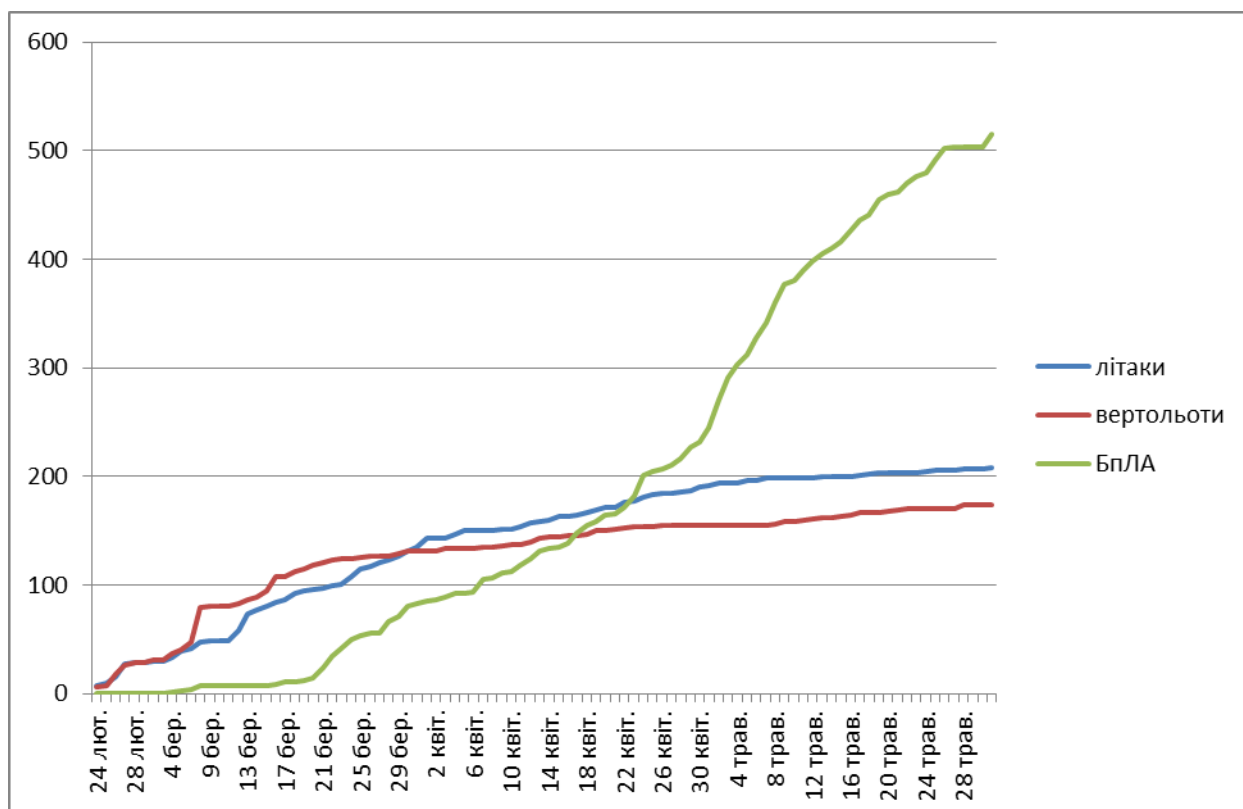
Втрати авіаційної техніки за її категоріями з початку повномасштабного вторгнення до кінця травня ЗС РФ наведені на графіку¹⁹⁷. Його аналіз показує,

¹⁹⁵ Воєнно-історичний опис російсько-української війни (квітень 2022 року). – Міністерство оборони України, Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022. – с. 101

¹⁹⁶ Воєнно-історичний опис російсько-української війни (квітень 2022 року). – Міністерство оборони України, Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022. – с. 101 – 102.

¹⁹⁷ Графіки / Потерь нет. URL: <http://ruspot.net/ua/chart1>.

що на початку вторгнення російське командування було переконано в тому, що в результаті першого МРАУ Повітряні Сили ЗС України зазнали таких втрат, що не можуть перешкоджати вільним діям російської авіації у повітряному просторі України. Через це російські льотчики упродовж перших двох тижнів вилітали на виконання бойових завдань не переймаючись організацією взаємодії родів сил авіації, побудовою бойового порядку, забезпечення винищувального прикриття не лише штурмовиків та бомбардувальників, але навіть і повітряних десантів.

Про ступень недооцінки української авіації свідчить бойовий епізод знищення одним українським винищувачем Су-27 російського військово-транспортного літака Іл-76 та двох вертольотів Ми-8 в ночі під час спроби висадки повітряного десанту на аеродром Васильків. За інформацією посадових осіб Повітряного командування “Центр” 26 лютого льотчик однієї із авіаційних бригад тактичної авіації ПС ЗС України виконуючи самостійний пошук у зоні чергування виявив групу повітряних цілей, безперешкодно наблизився до них та послідовно виконав пуск авіаційних керованих ракет класу “повітря – повітря”. Пуску ракет противником виявлено не було, протидії з боку винищувального прикриття також, наслідком чого стали значні втрати, що були завдані в умовах

чисельної переваги ворожої авіації. Для більш повної оцінки втрат варто відзначити, що один Ил-76 спроможний прийняти на борт до 170 десантників.

Отже, незважаючи на апріорну кількісну і якісну перевагу у засобах повітряного нападу та ППО, російським ПКС не вдалося повністю реалізувати свій потенціал. Противнику не вдалося завоювати панування у повітрі, маючи лише певну перевагу на окремих напрямках, проте опір української ППО та винищувальної авіації не дав змогу противнику ані дезорганізувати систему державного та військового управління, стратегічного тилу, ані знищити авіацію та сили ППО ПС ЗС України, ані організувати ефективну авіаційну підтримку сухопутним військам, ані успішно висаджувати повітряні десанти.

Реалізація сучасних форм ведення збройної боротьби у повітряному просторі виявилась для російського командування також складним завданням, яке їм виконати у повному обсязі не вдалось. Дії відрізняються шаблонністю, прямолінійністю, застарілістю способів оперативного та бойового застосування авіації, недостатнім рівнем організації управління та взаємодії як родів сил авіації, так і на міжвидовому рівні.

Незважаючи на важкі втрати, що зазнали авіація ПС та роди військ ППО, українській стороні в цілому вдалося зберегти контроль над повітряним простором та завдавати удари по наземним об'єктам противника. В цілому в разі компенсації втрат української авіації, нарощування їх сил за рахунок введення до ладу пошкодженої техніки та постачання необхідних зразків і комплектуючих із-за кордону, українська сторона може наростити свої оперативні спроможності для ведення збройної боротьби у повітряному просторі, успішно боротись за панування у повітрі та надавати все більш результативну авіаційну підтримку своїм військам.

ВИСНОВКИ

Упродовж травня 2022 р. обстановка навколо України продовжувала залишатись напруженою. Незважаючи на зростання політичної, економічної та воєнно-технічної допомоги з боку іноземних держав, загальне співвідношення сил залишалось на користь Російської Федерації. Сприятливими факторами для України стали посилення санкційного тиску на Росію після запровадження шостого пакету економічних санкцій, нарощування обсягів воєнно-технічної, економічної та гуманітарної допомоги, істотний прогрес щодо європейської інтеграції України та позитивне ставлення більшості країн Європейського союзу щодо надання нашій державі статусу кандидата на вступ до ЄС.

У травні найбільш активні воєнні дії відбувались у Східній операційній зоні. Завершивши перегрупування російські війська перейшли у наступ в районі Ізюм – Рубіжне – Попасна – Сєверодонецьк з метою оточення та розгрому угруповання Об'єднаних сил. Основні зусилля російські війська зосередили на захопленні тієї частини території Луганської обл., що залишилась під контролем України. Упродовж травня противнику вдалося просунутись з великими втратами і наприкінці місяця вийти до Сєверодонецьку, після чого розпочались напружені бої у самому місті. Темпи наступу, що демонстрували російські війська, свідчать про застарілість їх підходів до ведення наступальних операцій, адже вони роблять основну ставку на створенні чисельної переваги, перш за все в артилерії та живій силі, при цьому наступ відбувається попри великі людські втрати. Авіаційна підтримка військ здійснювалась лише тоді, коли сили ППО українських військ були надійно придушені ударами артилерії, при цьому здійснювалась обмеженими силами на незначну глибину.

Завершилась героїчна оборона Маріуполя. Упродовж 82 діб українські захисники утримували позиції в оточеному місті, завдавали противнику відчутних втрат, скували значне угруповання його військ, що дало змогу воєнно-політичному керівництву нашої держави накопичити та розгорнути стратегічні резерви, підготувати оборону та стримати наступ противника на інших напрямках. По закінченні можливості чинити опір командирам військових частин, що обороняли територію заводу Азовсталь був відданий наказ припинити опір та зберегти особовий склад. За міжнародним посередництвом були досягнуті домовленості про евакуацію до лікувальних закладів поранених бійців. Вживаються заходи щодо звільнення українських захисників в рамках процедур взаємного обміну військовополонених.

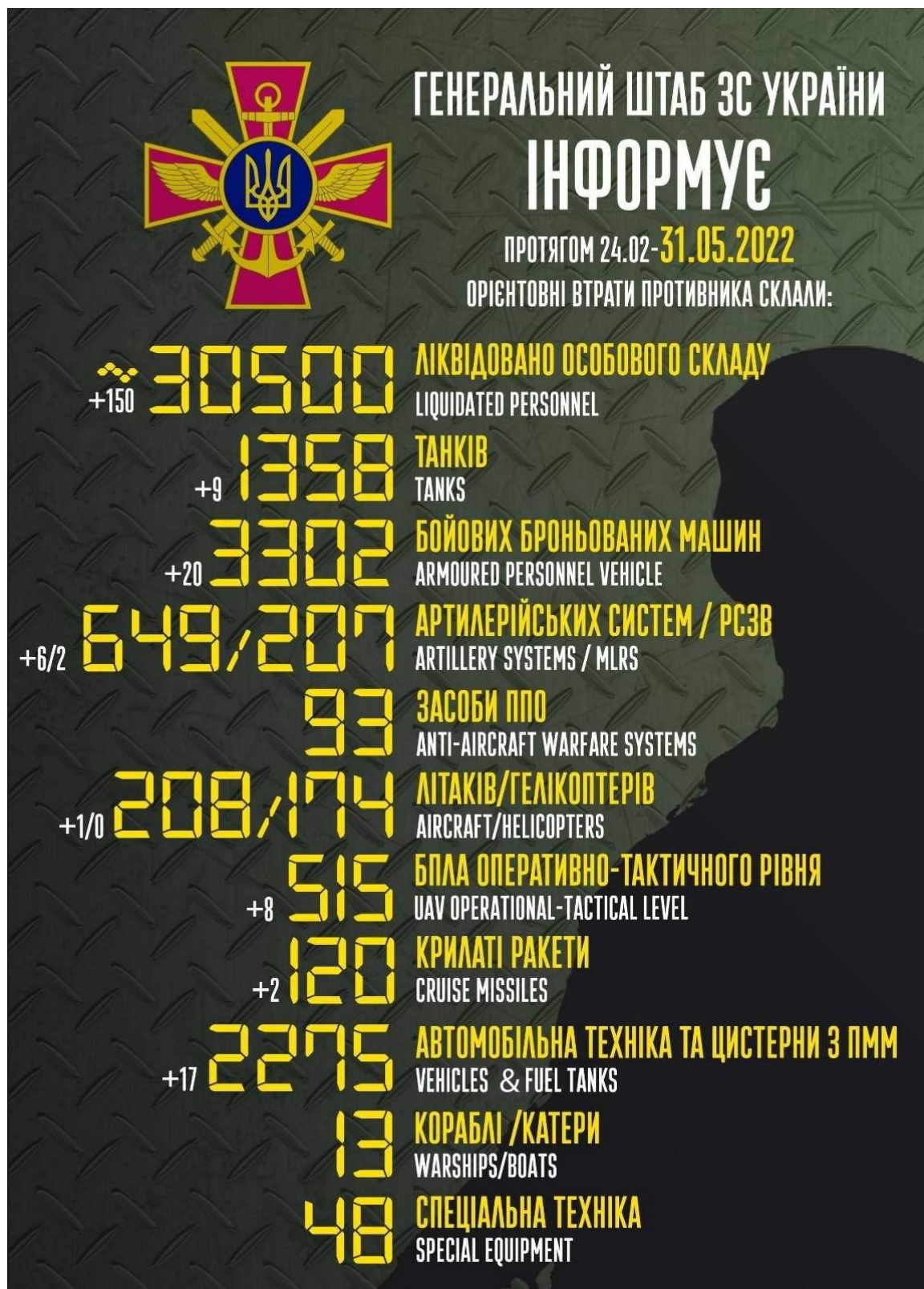
На інших напрямках обстановка залишалась напруженою. Російські війська вдосконалювали оборону на півдні країни та на північному сході від Харкова. Натомість українські війська проводили наступальні дії тактичного характеру, в наслідок яких була зменшена загроза артилерійських обстрілів м. Харків, на півдні на окремих напрямках вдалося наблизитись до м. Херсон.

На тимчасово окупованих територіях продовжувалась діяльність руху опору та акції громадського ненасильницького спротиву. Противнику не вдалось повністю схилити на свій бік місцеве населення та організувати повноцінне функціонування колаборантських місцевих органів влади. Гуманітарна ситуація на окупованих територіях продовжує погіршуватись, робота соціальної інфраструктури практично паралізована, зокрема через відмову працівників закладів освіти, місцевого самоврядування, соціальних та комунальних служб співпрацювати із загарбниками та їх маріонетками.

Російськими військами продовжується злочинна практика системних порушень правил і звичаїв ведення війни, встановлених міжнародним правом, у формі мародерства, знущань над цивільним населенням, що набувало ознак геноциду (катування, масові вбивства, гвалтування, викрадання цивільних осіб тощо), руйнувань та завдання ударів по об'єктах, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права (культурні, релігійні, медичні об'єкти, заклади освіти, особливо небезпечні промислові об'єкти) тощо. Інформація про це оперативно доводилась українським керівництвом до світової спільноти, що сприяло широкому засудженню дій російських агресорів як на рівні керівництва держав і міжнародних організацій, так і широкою громадськістю переважної більшості країн світу. Поступово розгорталась робота щодо проведення розслідувань як національними правоохоронними органами різних країн, так і структурами Міжнародного трибуналу ООН (Гаага, Нідерланди). Це неодмінно має привести винуватців розв'язання агресивної війни та інших військових і кримінальних злочинців до справедливої відповідальності за скоєні дії.

Отже, незважаючи на складну воєнно-політичну, воєнно-стратегічну обстановку, збереження чисельної переваги ЗС РФ, ситуація в цілому виглядає для України більш сприятливою. Народ, Збройні Сили України відчули і довели собі та світовій спільноті спроможність чинити результативний опір та перемагати. Незважаючи на всі складнощі, Україна спроможна досягти успіху і за широкою міжнародною підтримкою продовжує нарощувати свої військові спроможності, вкрай необхідні для перемоги над чисельними і потужними військами агресора.

ВТРАТИ
збройних сил РФ упродовж квітня 2022 року

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (травень 2022 року)

Міністерство оборони України, 2022
Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022

Надруковано:
Київ, вул.. Шолуденка, 27/6
Свідомство про реєстрацію № 38 від 29.04.2016 р.
E-mail: v.a.bidnyi@mil.gov.ua Тел.: (044) 271-34-37

Наклад 100 прим.

www.mil.gov.ua